

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

**HİNDİSTAN'DA HİNDU MİLLİYETÇİLİĞİNİN KÖKENLERİ VE 21.
YÜZYILDA YENİDEN YÜKSELİŞİ**

Yüksek Lisans Tezi
Esra Altınova Telatar

Ankara, 2017

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

**HİNDİSTAN'DA HİNDU MİLLİYETÇİLİĞİNİN KÖKENLERİ VE 21.
YÜZYILDA YENİDEN YÜKSELİŞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Esra Altınova Telatar

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Funda Keskin Ata

Ankara, 2017

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI

**HİNDİSTAN'DA HİNDU MİLLİYETÇİLİĞİNİN KÖKENLERİ VE 21.
YÜZYILDA YENİDEN YÜKSELİŞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Funda Keskin Ata

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

Prof. Dr. Funda Keskin Ata

Yrd. Doç. Dr. Ceren Ergen

Yrd. Doç. Dr. Atay Akdevelioğlu

İmzası

Funda Keskin Ata

Ceren Ergen

Atay Akdevelioğlu

Tez Sınavı Tarihi: 27.02.2017

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

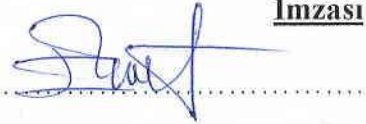
Bu belge ile, tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(... 24 / 03 / 2017 ...)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Esra Altınova Telatar

İmzası

“Ufukta görünen kızarıklık, senin barış şafağının ışığı değil,
anayurdum.

Kendi aşırılığının altında ölü yatan dev cesedi milletin benlik
sevgisini küle çevirecek odun yığınlarının parıltısı o.

Senin sabahın Doğu’nun sabırlı karanlığının ardında
bekliyor, uysal ve sessiz.”

Rabindranath Tagore

GİRİŞ

Dünya nüfusunun yaklaşık beşte birinin yaşadığı ve nüfus artış hızıyla yakın zamanda dünyanın en kalabalık ülkesi Çin’i geride bırakacağı tahmin edilen Hindistan, hem günümüzün yükselen bir gücüdür hem de en eski medeniyetlerden biri olarak dünya tarihinin önemli bir aktörüdür. Asya’nın güneyinde geniş bir alanı kapsayan Hint yarımadasında, tarih öncesi dönemde, Mısır ve Mezopotamya etkisinden bağımsız, görkemli ve kalıcı kültürel geleneklere temel oluşturan bir Hint uygarlığı yaratılmıştır.¹ Günümüzde Hindistan, Pakistan ve Bangladeş’in yer aldığı Hindistan alt kıtası zengin bir tarihe ev sahipliği yapmıştır.

İndus ve Ganj nehirlerinin bereketli topraklarında kurulan Hindistan, doğal zenginlikleri yüzünden sürekli istilalara uğramıştır. Hint uygarlığının gelişim merkezi olan İndus ve Ganj vadilerinin yukarı bölümleri, yani Hindistan’ın Kuzey ya da Kuzeybatı sınırı istilacıların bu topraklara giriş kapısıdır. Hindistan tarihini şekillendiren de bu istilalar olmuştur.

¹ J. M. Roberts, **Dünya Tarihi I. Cilt: Tarih Öncesi Çağlardan 18. Yüzyıla**, çev. İdem Erman, İstanbul, İnkılâp Kitabevi, 2011, s. 123.

Hint tarihinin iki büyük değişmezi, kültürel iletken olarak kuzeybatı sınırının önemi ve Hint uygarlığının sindirici gücü olmuştur.² Hindistan kuzeyden devam eden akınlara rağmen kültürünü koruyabilmeyi ve diğer uygarlıkları etkileyebilmeyi başarmıştır. Tarih boyunca çok çeşitli etnik ve dini grupların bu coğrafyaya yerleşmesiyle ve bu çeşitli grupların etkileşim içinde bir arada yaşamasıyla da muazzam kültürel bir zenginlik ortaya çıkmıştır.

Hindistan ilk dünya dini olan Hinduizm'i tarihe kazandırmıştır. Hindistan tarihinin nabzını bir ulus ve bir ekonomi yaratmaktan çok yarattığı kültür oluşturmaktadır ve bu kültürde din merkezi bir önem taşımaktadır.³ Dünyanın hiçbir yerinde insanlar yaşamın sırrını, kim olduğumuzu ve yaşama amacımızı Hindistan'da olduğu kadar uzun süre ve oradaki kadar derinlemesine araştırmamıştır. Upanişad adı verilen şiirlerinde ve düzyazılarında Hint bilgiler varoluşumuza ilişkin temel sorunları tartışmışlardır. Bugün Hinduizm olarak adlandırılan dinin temelinde, ilk istilacı Arilerin, Upanişad bilgelerinin ve başka bilgelerin inançları vardır, ayrıca hiçbir zaman bütünöyle yok olmayan eski İndus halkının dini de kısmen Hinduizm'i etkilemiştir.⁴

Hayatı ve insanı anlamaya çalışan düşüncelerin ve bu düşüncelerin yarattığı inançların, köklü bir tarihin ve gelişmiş bir kültürün merkezi olan Hindistan'a Türkiye'de gereken önem verilmemektedir. Çağdaş Avrupa'yı Hint'in bir devamı olarak gören Cemil Meriç, bu bağlamda Hindistan'ı yalnızca Doğu'yu değil, Batı'yı ve modern dünyayı anlamak için de araştırılması gereken bir medeniyet olarak görür.

² **Ibid.**, s. 432.

³ **Ibid.**, s. 132.

⁴ James C. Davis, **Taş Devrinden Bugüne Tarihimiz İnsanın Hikâyesi**, çev. Barış Bıçakçı, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2014, s. 111-114.

Meriç, Hindistan’a olan ilgisizlikten şikâyet eder: “Tanımıyoruz Hint’i. O ülkeye en büyük hükümdarını armağan eden Türk, Hint’i tanımıyor... El-Bîrûni’ye rağmen tanımıyoruz Hint’i... Tanımıyoruz Hint’i. Tasavvufun ana kaynağı olan Hint’i tanımıyoruz... Tanımıyoruz Hint’i. Kanuni devrinde yazılan ve Osmanlıca’dan Avrupa dillerine en fazla çevrilen Hümayunnâme’ye rağmen tanımıyoruz. Binbir Gece’ye, Binbir Gün’e, Tutinâme’ye, Ramayana’ya, Kelile ve Dimne’ye rağmen tanımıyoruz...”⁵

Cemil Meriç’in Hindistan’a olan ilgisizlikten şikâyet ettiği bu yazılarının üzerinden yarım yüz yıl geçmesine ve bu geçen sürede Hindistan’ın Asya’da yükselen bir güç haline gelmesine rağmen Türkiye’de Hindistan’ı konu alan çalışmaların sayısı hâlâ çok azdır. Hindistan’ın tarihine olan ilgisizliğin devam ettiği günümüzde bu çalışma, dünyanın en kalabalık 2. nüfusuna sahip olan bu ülkede yaşananlara kayıtsız kalınmaması gerektiğine olan inancın bir ürünüdür.

Tarih boyunca istilalara maruz kalan Hindistan’da bugünkü siyasal ve sosyal yaşantı büyük oranda İngiliz kolonyal yönetiminin etkileriyle şekillenmiştir. İngiltere’nin 17. yüzyılın başında Hindistan’da ticaret merkezleri kurmasıyla fiilen başlayan kolonyal yönetim üç yüzyıl sürmüştür. Günümüz Hindistan’ını ele alan bu çalışmada, Hindistan’da kolonyal yönetim altında gelişen Hindu milliyetçiliğinin bugün geldiği nokta anlatılmaktadır.

Dünyanın en büyük demokrasisi olarak adlandırılan Hindistan’da demokrasi, ülkenin kolonyal yönetimden bağımsızlığını kazandığı 1947 yılına kıyasla gerilemektedir. Hindistan’da 2014 seçimleri sonucu birinci parti olan Bharatiya

⁵ Cemil Meriç, **Jurnal Cilt I**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2001, s. 147-148.

Janata Partisi (BJP), Hinduları üstün tutan dinsel bir milliyetçiliği benimsemiştir. 1980'lerde Hindistan'ın çeşitli bölgelerinde yaşanan ve ölümle sonuçlanan çatışmalardan sorumlu olan BJP, Hindularla Müslümanlar arasındaki gerginliği tırmandırma potansiyeli olan bir partidir.

Hindistan kendi içinden nüfusunun tamamına yakını Müslüman olan Pakistan'ı çıkarmış olmasına rağmen, dünyanın en kalabalık Müslüman nüfusuna sahip ülkelerinin başında gelmektedir. Hatta nüfus artış oranına bakılarak, Hindistan'ın ilerleyen yıllarda en fazla Müslüman'ın yaşadığı ülke olacağı tahmin edilmektedir. Milyonlarca Müslüman'ın yaşadığı bir ülke olan Hindistan'da BJP'nin Müslüman karşıtlığı üzerinden yaptığı siyaset toplumsal huzursuzluğu son derece arttırmaktadır.

Kolonyal yönetime karşı verdiği bağımsızlık savaşında kullandığı barışçıl yöntemlerle tüm dünyaya örnek olan ve postkolonyal dönemde laik bir dünya görüşünü benimseyen, çoğunluk olan Hindu kimliğini siyasetin dışında tutarak ülkede yaşayan tüm etnik ve dini gruplara eşit mesafede duran Hindistan'ın siyasetinde yaşanan bu dramatik değişim dikkate değerdir. Bu çalışmanın amaçladığı sonuçlardan biri Hindu milliyetçilerini iktidar yapan bu dramatik değişimin sebeplerini ortaya koyabilmektir. Bugün ülkeyi yöneten radikal Hindu milliyetçisi partinin ideolojisinin kolonyal yönetimde şekillendiği varsayımıyla yolan çıkan bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır.

19. yüzyıldan başlatılan bu çalışmanın birinci bölümünde ilk olarak, Hindu milliyetçiliğinin çekirdeğinin oluştuğu dönem ve bu dönemi başlatan Hint Rönesansı ele alınmıştır. 19.yüzyılda İngiliz idaresinin altında, o dönemde Hindistan toplumunu

etkisi altına alan yozlaşmış geleneklerin terk edilmesinin önünü açan sosyal ve dini reform hareketlerinin bir yandan Batı değerleriyle tanışmanın bir sonucu olması ama bir yandan da Batı'nın egemenliğine bir tepki olarak ortaya çıkması anlatılmıştır. Kolonyalist ilk tepki olarak ele alınan Hint Rönesansı'nın başlattığı uluslaşma sürecinde Hindistan'da aynı dönemde ortaya çıkan iki milliyetçiliğin farkları ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu bölümde, Hindu milliyetçiliğinin, ılımlı Hint milliyetçiliğiyle farkı ortaya konulduktan sonra, kolonyal dönemde nasıl şekillendiği ve yolunu çizen olaylar ve isimler incelenmiştir.

İkinci bölümde, Hindistan'da postkolonyal dönemde Hindu milliyetçiliğinin içinde bulunduğu durum anlatılmıştır. Bu dönemde Hindistan'ın İngiliz yönetiminden bağımsız olmasıyla, Hint alt kıtasının Hindistan ve Pakistan olarak iki ayrı devlete bölünmesi eş zamanlı olmuştur. Din temeline göre yapılan bu bölünmenin barış içinde gerçekleşmemesi Hindularla Müslümanlar arasındaki gerilimi tırmandırmıştır. Bu gerilimin sonucu olarak da fanatik bir Hindu, Gandhi'yi öldürmüştür ve Gandhi'nin öldürülmesi Hindu milliyetçiliğinin halk nezdinde desteğini yitirmesine ve Hindu milliyetçisi örgütlenmelerin yasaklanmasına sebep olmuştur. Bu şekilde gerileyen Hindu milliyetçiliğinin bu dönemde, yasaklar kalktıktan sonra siyasi alanda örgütlenmesi ele alınmış, bu dönemde kurulan partiler tanıtılmıştır.

Üçüncü bölümde ise, Hindu milliyetçiliğinin yükselişe geçtiği dönem ele alınmıştır. Bu bölüme kadar tarihsel arka planı işlenmiş olan Hindu milliyetçiliğinin artık Hindistan yönetiminde söz sahibi olmaya başladığı 1980li yıllar anlatılmıştır. Hindu milliyetçisi Bharatiya Janata Partisi'ni iktidara taşıyan unsurların neler olduğu, partinin kitleleri nasıl mobilize ettiği bu bölümün inceleme konularını

oluşturmaktadır. Son olarak, Narendra Modi iktidarının Hindistan'daki yaşamı nasıl etkilediği ve Hindistan'ın siyasal geleceğini nasıl şekillendireceği değerlendirilmeye çalışılmıştır.

I. BÖLÜM: HİNDU MİLLİYETÇİLİĞİNİN KOLONYAL DÖNEMDE ATILAN TEMELİ

A. KOLONYALİSTE İLK TEPKİ: HİNT RÖNESANSI

19. yüzyıl, Hindistan tarihinde önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilebilir. Yüzyılın başlangıcında bütün Hindistan İngiliz yönetimi altına girmiş bulunuyordu. Sırasıyla Müslümanlar-Araplar, Farslar ya da Afganlar- ve İngilizler tarafından yenilgiye uğratılan ve hâkimiyet altına alınan Hindistan'da,⁶ İngiliz idaresi altında Batı kültürünün etkisiyle bir aydınlanma dönemi yaşanmıştır ve aydınlanma öncesinin geleneklerinden, inançlarından uzaklaşma eğilimi görülmüştür. 19. yüzyılı önemli kılan da, Hint Rönesansı, Hint Reformu, Hint Uyanışı isimleriyle anılan, bu eğilimdir. Hint Rönesansı'nı ve dolayısıyla da 19. yüzyılı bu çalışma için önemli kılan şeyse bu dönemde ortaya çıkan dinsel uyanışın ve reform hareketlerinin Hindu milliyetçiliğinin temelini atmasıdır.

Hindistan'da milliyetçiliğin ilkelerini sistematik olarak ilk açıklayanlardan biri olan Bankim Chandra'ya⁷ göre, Hindistan 700 yıldır bağımlı bir ülkedir. Bankim, bu bağımlılığın içine Hindistan halkının kültürel başarısızlığı olarak gördüğü ilk İslam işgallerinden başlayıp İngiliz egemenliğinin kurulmasıyla sonuçlanan tüm işgal dizisini yerleştirir.⁸ Marx, Bankim Chandra'dan daha da öteye giderek, Hindistan toplumunun bir tarihi, hiç değilse bilinen bir tarihi olmadığını söyler. Hindistan'ın tarihi dediğimiz şey, Marx'a göre, imparatorluklarını bu

⁶ Marc Ferro, **Fetihlerden Bağımsızlık Hareketlerine Sömürgecilik Tarihi 13. Yüzyıl – 20. Yüzyıl**, çev. Muna Cedden, Ankara, İmge Kitabevi, 2002, s.344.

⁷ Partha Chatterjee, **Milliyetçi Düşünce ve Sömürge Dünyası**, çev. Sami Oğuz, İstanbul, İletişim Yayınları, 1996, s. 105.

Bankim Chandra Chattopadhyay'ın hayatı ve Hindistan'da iktidar ve kültür üzerine düşünceleri ile ilgili ayrıntılı bilgi ilgili kitabın 3. bölümünde yer almaktadır.

⁸ **Ibid**, s.108-109.

direnmeyen ve değişmeyen toplumun edilgin temeli üzerine kurmuş bulunan ve peş peşe gelen davetsiz yabancıların tarihinden başka bir şey değildir.⁹ Sürekli istilaya uğrayan bu topraklarda, istilacıların olmadığı dönemlerdeyse hiçbir zaman siyasi bir birlik oluşturulamamıştır.

Moğol İmparatorluğu'nun yıkıntılarının ardında ve siyasi bir birliğin olmadığı Hindistan'da, var olan kargaşanın sona ermesi bakımından, İngiliz hâkimiyeti halk tarafından ilk etapta umut verici görülmüştür. Marx, İngiltere'nin Hindistan'da yerine getirmesi gereken, biri yıkıcı diğeri yenileyici olan ikili bir görevi olduğunu söylemiştir. Nitekim İngiliz yönetimi altında Hint alt kıtasında ilk defa gerçek bir siyasi birliğin sağlanmasının yanında, İngiliz varlığının ülkede yarattığı etki sonucunda Hint Rönesansı da gerçekleşmiş olacaktır. İngiltere, bir yandan eski Asyatik toplumu ortadan kaldırarak, diğeryandan Asya'da Batı toplumunun maddi temellerini atarak bu görevleri gerçekleştirecektir. Batı değerlerinin etkisiyle gerçekleşen sosyal ve dini reformlar Hindistan'da toplumsal bir devrim yaratırken, "İngiltere tarihin bilinçsiz bir aleti olmuştur."¹⁰

Hindistan'da ulusal ve demokratik uyanışın ifadesi olan sosyal ve dini reform hareketlerinin Rönesans ve Reform adıyla anılması, bu hareketlerin ivmesini Batı kültürü ve değerlerinden kazandığının bir göstergesidir. Hint Rönesansı, tıpkı Batı'da olduğu gibi Hindistan'da da radikal değişikliklerin görülmeye başladığı bir süreçtir. Nasıl ki Avrupa için Rönesans, Orta Çağ ile modern tarih arasındaki bir köprüyse; Hindistan için de Hint Rönesansı, Hint Orta Çağ'ından modernliğe geçişin köprüsü

⁹ Karl Marx ve Friedrich Engels, **Seçme Yapıtlar Birinci Cilt**, çev. Muzaffer Ardos, Sevim Belli, Ahmet Kardam, Kenan Somer, Ankara, İlkıyaz Basımevi, 1976 (düzenleyen Eriş Yayınları 2003), s. 414.

¹⁰ **Ibid.**, s. 412.

olmuştur. Hindistan uzmanı, tarihçi Burton Stein’e göre de “Hindistan’da ve Hintliler için ‘çağdaş tarih’ 19. yüzyıl ortasında, önceden kısmen belirtileri görülen bir dizi siyasal, ekonomik ve kültürel oluşumun netleştiği zaman başlamıştır.”¹¹ Dolayısıyla çağdaş tarih Avrupa kültürünün, modern değerlerin Hindistan’daki sosyal yaşantıyı etkilemesiyle başlatılmaktadır.

Avrupa’da Rönesans’ın etkisiyle, 15. yüzyıldan itibaren skolâstik düşünce yerini bilimsel düşünceye bırakmıştı ve hayatın birçok alanına rasyonalite egemen olmaya başlamıştı. Hindistan’da ise 19. yüzyıla gelindiğinde, hâlâ, Orta Çağ’a özgü gelenekler yaygındı. Denizaşırı yolculuğun yasak olduğu, toplumsal yapının kastlarla bölündüğü, kadınların eğitim hakkının olmadığı, kız bebeklerin öldürüldüğü, dul kadınların yeniden evlenmelerinin yasak olduğu ve hatta ‘sati’¹² adı verilen gelenek gereği dul kadınların yakıldığı, çocuk yaşta evliliklerin ve çok eşliliğin oldukça yaygın olduğu Hindistan’da reform acil bir ihtiyaçtı. Çağın çok gerisinde kalan bu sosyal ve dini pratikler Batılı eğitim almış Hint aydınlar tarafından 1800’lü yılların ilk çeyreğinden itibaren giderek artan bir şekilde eleştirilmeye başlandı.

19. yüzyıl Hindistan’ında alt kastların ve kadınların aleyhine işleyen bir toplumsal yapı mevcuttu. Batılı fikirlerin nüfuzundan önce, dul yakımı, kız bebeklerin öldürülmesi, peçe (purdah), çocuk yaşta evlilik, dul kadınların yeniden evlenememesi, çok eşlilik ve tapınak fahişeliği gibi gelenekler Hint toplumunda

¹¹ Burton Stein ve David Arnold, **Hindistan Tarihi**, çev. Müfit Günay, İstanbul, İnkılâp Kitabevi, 2015, s. 241.

¹² Sati, artık uygulanmayan bir Hindu geleneğidir. Sati geleneğine göre, kocası ölen kadın ya kendi bedenini kocasının yakılması için kullanacak odun niyetine sunar ya da kocasının ölümünden kısa bir süre sonra intihar eder. Sati’nin kelime anlamı iffetli kadındır. Sati geleneğine uyan kadın böylece kocasının –efendisinin- ölümünden sonra yaşamayarak iffetini kanıtlamaktadır.

neredeyse hiçbir itirazla karşılaşmamıştı.¹³ Hint toplumu, cinsiyet eşitliği ve toplumsal eşitlik konularında Batı uygarlığının etkisiyle, dikkatini toplumu derinden sarsan toplumsal eşitsizlik konularına yöneltti. Sosyal reformların önemli bir çoğunluğunu da kadınlarla ilgili olanlar oluşturdu. Nitekim Raja Rammohun Roy'un 1818 yılında sati geleneğine karşı yazdığı kitapçık, reform hareketinin başlangıcı olarak kabul edilmektedir.¹⁴

Sati geleneğinin temelini dinsel inanca dayalı olduğunu iddia edenler karşısında, bu temeli çürütmek için Roy, geleneğin yaygınlaşmasındaki maddi temelleri ön plana çıkarmıştır. Örneğin, Bengal'deki Hindu hukukuna göre, dul kadın eğer kocasından kalan bir erkek çocuk yoksa kocasının mülkünün sahibi oluyordu. Bu sebeple, mirasın kadından sonraki varise geçmesi için kadının ölmesini bekleyenler sati geleneğinden yararlanıyordu.¹⁵ Satinin toplumda kadının itibarsızlaşmasının sonuçlarından biri olduğunu düşünen Roy, bu geleneğe karşı çıkarken aynı zamanda Hindistan toplumunda kadının yerine de ilgi çekmiş oluyordu:

“Evlilikte kadın kocasının yarısı olarak görülür ancak uygulamada değersiz hayvanlardan daha kötü muamele görürler. Kadın evde köle gibi çalıştırıldığından, örneğin hava soğuk ya da yağışlı olsa da, sabah çok erkenden evi temizler, kapları ovar, döşemeyi yıkar, gece gündüz yemek yapar, yemekleri hazırlayıp kocasına, babasına [kayınbabası], kaynanasına, görümcelerine, kayınbiraderlerine, dostlara ve bağlantılarına sunar! Ailenin bütün erkek üyeleri kendilerini doyurduktan sonra, kadınlar geride ne kalırsa onunla yetinir... Kocasının yoksul olması durumunda her türlü derde katlanır ve koca zengin olduğu zaman büsbütün dertlidir... Kadın böyle zalimce davranışa dayanamayacak durumdaysa ayrı yaşamak üzere kocasının evini terk eder, sonra kocasının yargı önündeki avantajı genellikle kadının onun eline düşmesi için kâfidir; ayrıldığı için ondan intikam alırken, ona çeşitli yollarla eziyet etmek için her bahaneye sarılır ve bazen onu bizzat öldürür. Bunlar her gün yaşanan

¹³ Celalettin Güngör, *Sömürgeci Ulusa Hint Milliyetçiliğinin Kökenleri*, Ankara, Gazi Kitabevi, 2001, s. 19.

¹⁴ S. Natarajan, *A Century of Social Reform in India* (P.B. Gajendragarkar'ın önsözünden), Bombay, Asia Publishing House, 1962, s. ix.

¹⁵ Güngör, *op.cit.*, s. 22-23.

yadsınamaz gerçeklerdir. Benim kahrolduğum nokta kadını böylesine bağımlı ve her türlü ıstıraba açık görürken, onları bağlanıp yakılarak öldürmekten kurtaracak merhameti hissetmemenizdir.”¹⁶

4 Aralık 1829’da bu çağdışı gelenek dönemin genel valisi Lord William Bentink tarafından yasaklandı. Nehru, 1932-1933 yıllarında hapishanedeyken kızı Indra Gandhi’ye yazdığı mektubunda, İngilizlerin, Hint kadının kocası öldüğünde yakılması geleneğinin kaldırılmasında büyük rol oynadıklarını ve bu yüzden büyük övgüye layık oldukların iddia ettiklerini yazmıştır. Nehru’ya göre ise gerçek şudur, İngiliz yönetimi, ancak, başlarında Raja Rammohun Roy’un bulunduğu Hint reformcularının bu alandaki teşebbüsünün başlamasından yıllarca sonra bu geleneği kaldırabilmişlerdir. Ve İngilizlerin Hindistan’da yaptıkları tek reform da bundan ibarettir.¹⁷

Hindistan’da sati başta olmak üzere, topluma ızdırap vermekten başka bir şeye yaramayan birçok geleneğin arkasında dini sebepler yattığına inanılıyordu, fakat bu geleneklerin hiçbirisi batıl inançtan öteye geçemezdi. Toplumdaki cehalet ve bozulmanın sonucu uzun bir geçmişi olan bu geleneklerin bir anda terk edilmesini beklemekse gerçekçi bir tutum değildi. Bu geleneklerden muzdarip olanlar kadar, onlardan çıkar sağlayanlar veya onlara körü körüne, sıkıca bağlı olanlar da olduğu için bir anda yasaklanmaları toplumda infiale sebep olabilirdi veya reform hareketlerine bir güvensizlik yaratabilirdi. Rammohun Roy’un öncülüğünü yaptığı reform hareketleriyle bu geleneklerin arkasında yatan maddi ve çoğu zaman zalimce

¹⁶ Aktaran, Stein, **op.cit.**, s. 229-230.

¹⁷ Jawaharlal Nehru, **Sosyal Devrimler Ulusal Savaşlar**, çev. Mehmet Emin Bozarslan, İstanbul, Ant Yayınları, 1970, s. 98.

olan nedenlere dikkat çekilerek, toplum bu konularda eğitilerek geleneklerin terk edilmesi zamanının eline teslim edildi.

Reform hareketlerinin başlangıcını, temsili de olsa, Roy'un satı için yazdığı kitapçık olarak belirlense de, bitişi için bir tarih belirlemek mümkün değildir; reformlarla gelen uyanışın yarattığı dönüşüm yüz yılı da aşan bir döneme yayılmıştır. Ayrıca, toplumdaki uyanışın boyutunun, geleneklerin ne oranda terk edildiğinin ortaya koyulması önemli olmakla birlikte bu çalışmanın kapsamını aşmaktadır.¹⁸ Hangi geleneklerin, ne ölçüde ve ne zaman terk edildiğindense, bu geleneklere karşı çıkan reform hareketlerinin esin kaynaklarını ve ulusal bilincin oluşmasına katkılarını araştırmak çalışmanın bütünü için daha anlamlıdır.

Reform hareketlerinin doğasına baktığımızda, toplumsal eşitsizliğe karşı çıkışın, batıl inançları terk edip akla ve pozitif bilime olan yönelişin altında Batı kültürü ve değerlerinin yattığını görebiliyoruz. İngiliz egemenliğinin ülkede neden olduğu sosyal, kültürel değişimin etkisiyle ve Hint aydınların aldıkları İngilizce eğitim ile Batılı kurum ve düşüncelerle tanışması sonucunda Hindistan'da reform hareketleri başlamıştır. Batılı eğitim almış Hindistanlı aydınlar bu hareketlerin öncülüğünü yapmıştır fakat hareketin doğası Batı etkisiyle sınırlı değildir. D. D. Kosambi'nin tabiriyle reform hareketi bir "yaratıcı içebakış"tır.¹⁹ Reform hareketleri ile hem yerli geleneklerin gücü keşfedilmiştir hem de bu gelenekler Batılı değerler

¹⁸ Hindistan'daki 19. Yüzyıl reform hareketleriyle ilgili İngilizce yayınların çokluğu araştırmaya başladığımda beni oldukça şaşırtmıştı. İngilizce yayınlardaki bereketin aksine bu konuda Türkçe yazılmış eser bulmak ise neredeyse imkansız. Bu konuyu kapsamlı olarak ele alan tek –en azından erişebildiğim tek- eser için bk. : Güngör, **op.cit.**, s. 2-37. Konuyla ilgilenenler için ise İngilizce yayınlardan bazıları: K. N. Panikkar, **Culture Ideology Hegemony - Intellectuals and Social Consciousness in Colonial India**, London, Wimbledon Publishing Company, 2002., Nemai Sadhan Bose, **The Indian Awakening and Bengal**, Calcutta, Bose Press, 1960., R. C. Majumdar, **British Paramountcy and Indian Renaissance**, Bombay, Bharatiya Vidya Bhavan, 1965.

¹⁹ K. N. Panikkar, **Culture Ideology Hegemony - Intellectuals and Social Consciousness in Colonial India**, London, Wimbledon Publishing Company, 2002, s. viii.

bağlamında değerlendirilmiştir. Tarihte büyük bir uygarlığın sahibi olmanın bilinci reformların öncülerine ilham ve cesaret vermiştir.

İngiliz eğitimi almış aydınlar ve Batı etkisi olmaksızın Hindistan’da Rönesans’ın ortaya çıkıp çıkmayacağı tartışmalı bir konudur. Reform hareketlerinin doğasına ve reformcuların izlediği yola baktığımızda ilham kaynağının Batı’dan geldiğini görebilmek zor değildir. Bununla birlikte, Sir Jodunath Sarkar’ın da ifade ettiği gibi “ Hint Rönesansı, Hindistan’ın kendisini dışarıdaki dünyanın modern medeniyetinin kollarına atarken, kendi geçmişini tamamıyla gözden çıkarmamasıyla mümkün olmuştur. Hindistan, modern bilim ve sanatın mabedine çıplak bir dilenci veya büsbütün bir yabancı olarak değil, geri kalmış ve yoksullaşmış bir ülke olarak varmıştır.”²⁰

Hindistan’da 19. yüzyıldan itibaren, reform hareketlerinin önemli bir sonucu olarak, ulusun biçimlenme sürecinin başladığını görürüz. Hint Rönesansı her ne kadar Batı kültürünün ve Hint mirasının başarılı bir sentezi olarak görülse de; bu sentez tüm Doğu tipi milliyetçiliklerde olduğu gibi bir çelişki içermektedir. Kendi uluslarının geriliğini Batı Avrupa’nın gelişmiş ulusları tarafından konan belirli standartlara göre ölçen Doğu milliyetçiliği, miras aldıkları kültürlerinin uluslarını ilerleme standartlarına ulaştırmakta yetersiz kaldığının farkındadır. Bu yüzden de, kültürlerini yeniden-donatmak gerekliliğini hissetmektedirler. Bunu yaparken de ikili bir reddetmenin derin çelişkisine düşmektedirler: bir yandan hem taklit edilecek hem de kendi standartları ile aşılacak olan egemenin reddi, diğer yandan da ilerlemeye

²⁰ Nemai Sadhan Bose, **The Indian Awakening and Bengal**, Calcutta, Bose Press, 1960, s. 9.

engel görülen ama aynı zamanda kutsal kabul edilen atalardan kalma tarzların reddi.²¹

Hint Rönesansı ile başlayan uluslaşma sürecinde yaşanan aslında Fanon'un siyah insanlara biçtiği kaderdir. Fanon'a göre, siyah insan için bir tek alinyazısı vardır; ona kendini tüketircesine peşinden koşma coşkusu veren tek bir kader: Beyaz olmak.²² Ulusu inşa edebilmek için Batı'nın kimliğinin karşısına kendi kimliğinin farklılığını da koymak zorunda olan Hindistan da, zaman zaman kendini tüketircesine "beyaz olma" mücadelesi vermiştir.

Avrupa'da Rönesans, Reform'un yolunu açarken Hindistan'da dinde ve sosyal hayatta yaşanan dönüşüm birlikte gerçekleşmiştir. Bunun sebebiyse, Hint toplumunda dini ve sosyal hayatın iç içe geçmiş bir halde olmasıdır. Dinin sosyal yaşantı üzerindeki etkisinin çok fazla olduğu Hindistan'da toplumun ulusa entegrasyonunun sağlanabilmesi için de önce dinde reform yapılması gerekiyordu. Bu bağlamda, dinde reform saikiyle bir araya gelen topluluklar, dini ve sosyal reformları birlikte gerçekleştirirken aynı zamanda siyasi bilincin -ulus olma bilincinin- de temelini atmış oldular. Bu toplulukların en önemlileri Hindistan'da milliyetçiliğin gelişmesinin seyrini belirleyen Brahmo Samaj ve Arya Samaj'dır.

Batılı eğitim almış aydınların öncülüğünü yaptığı reform hareketleri her ne kadar Batı'nın değerlerinden etkilenip bu yola çıksa da vardıkları yer milliyetçilik olduğundan Batı'yı daha sonra karşısına alacağı bir etki yaratmıştır. Ülke içerisinde kolonyal yönetime karşı gelişen hoşnutsuzluk arttığından milliyetçi ideoloji halk

²¹ Chatterjee, **Milliyetçi Düşünce ve Sömürge Dünyası**, s.14-15.

²² Frantz Fanon, **Siyah Deri Beyaz Maske**, çev., Cahit Koytak, İstanbul, Versus Kitap, 2014, s. 5.

tabanında da karşılık bulmuştur. Kolonyaliste ilk tepki olarak kabul edebileceğimiz reform hareketleri ulusal bilincin doğmasını ve gelişmesini sağlamıştır.

1. Brahmo Samaj (Brahmo Topluluğu)

18. yüzyılda toplumun birçok alanına sirayet eden bozulma Hindu dininde de kendini fazlasıyla göstermekteydi. Hindistan’da bir yandan batıl inançların ele geçirdiği bir Hinduizm hüküm sürerken, diğer yandan da ülkede yayılan misyonerlik faaliyetleri sonucu çok sayıda insan din değiştirip, Hinduizm’den Hristiyanlığa geçiyordu. Hinduizm’de yaşanan bozulma misyonerlerin işini kolaylaştırmaktaydı çünkü batıl inançlar yüzünden Hinduizm’e inancını yitiren insanlar Hristiyanlığı kabul ediyordu. Din, toplumu bir arada tutan önemli bir etken olduğundan Hinduizm’in acil bir reformasyona ihtiyacı vardı.

Reform hareketlerinin öncüsü olan Rammohun Roy’un 20 Ağustos 1828’de kurduğu Brahmo Samaj, Tanrıçılık yani Tanrı’nın varlığı ve onun bütün varlıkların yaratıcısı ve düzenleyicisi olduğu esası üzerine kurulmuştu. Dolayısıyla da, puta veya diğer başka ilahlara tapmanın aleyhinde olan bir topluluktur.²³ Hinduizm’in özünün Vedalarda ve Upanishadlarda olduğuna inanmakla birlikte, yanılmaz olduklarına dair bir dogmatizmi desteklemeyen Brahmo Samaj, akli tek otorite kabul etmekteydi.

İlk eğitimine Pathsala’da bir evde aldığı derslerle başlayan Roy önce bir ulemadan Farsça öğrendi, ardından Arapça öğrenmek için gittiği Patna’da Kuran’ı öğrendi ve Sufi felsefesinden etkilendi. Daha sonra Budizm’i öğrenmek için Tibet’e gitti. Üç dört yılını seyahatle geçirdikten sonra Sanskrit ilminin merkezi Benares’e

²³ Y. Hikmet Bayur, **Hindistan Tarihi**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1950, s. 478.

yerleşti, burada Sankritçe öğrendi ve Hindu dininin kutsal metinlerini okudu. Babasının ölümünden sonra Murshidabad'a dönen Roy, burada ilk eseri Tuhfat-ul-Muwahiddin'i yazdı. Bu çalışmasında Roy, tüm mezheplerdeki puta tapmaları ve batıl inançları eleştirirken, Tanrı'nın birliği doktrinine dayanan ve evrensel bir dinin temelini atmaya çalışmıştır. Daha sonra Doğu Hindistan Şirketi'nde çalışmaya başlayan Roy, beş yılını geçirdiği Rungpore'de Jainizm'i de öğrenme fırsatı buldu. Böylece Hinduizm, Budizm, İslam ve Jainizm öğretileri hakkında edindiği derinlemesine bilgiler ışığında Roy kendi dini inanç ve ilkelerini belirlemiş oldu. 1815 yılında emekli olup Kalküta'ya dönen Roy, artık burada kalıp Hinduizm'i ele geçiren batıl inançlarla savaşmaya karar vermişti.²⁴

Roy'a göre mevcut Hinduizm, hurafeler ve çok eden törenlerle doldurulmuştu. Vedalarda ve Upanişadlarda bulunan Hindu dininin gerçek doğasının toplum tarafından öğrenilmesi için, bu kutsal metinlerin bazı kısımlarının mevcut konuşma diline; daha geniş bir kitleye yayılması için de eğitimlilerin ve yöneticilerin dili Bengalce'ye çevrilmesi gerektiğine inanan Roy, Vedalar ve Upanişadları Bengalce, İngilizce'ye ve halkın konuşma diline çevirmiştir. Roy, Hristiyan misyonerlerin dinlerini yayma faaliyetleri sırasında puta tapma ve çok tanrılık ile aşağıladığı popüler Hinduizmi, başlattığı tek-tanrılık inancı ile özüne döndürerek Bengal'de Hristiyanlığın yayılışını da durdurmayı başarmıştır.²⁵

Brahmo Samaj, Hindu dinini ele geçiren batıl inançları dinden arındırmaya çalışırken aynı zamanda kast sistemine karşı da anti demokratik, insanlık dışı ve anti ulusal olduğu için savaş açmıştı. Kast sistemine olduğu gibi toplumsal eşitsizlik

²⁴ Bose, **op.cit.**, s. 10-13.

²⁵ Güngör, **op.cit.**, s.15.

yaratan kadınlarla ilgili gerici uygulamalara da karşıydı ve kadın-erkek eşitliği, çocuk yaşta evliliklerin yasaklanması gibi modern değerleri desteklemekteydi.²⁶

Roy'un kurucusu olduğu ve eğitimli Hintlilerin büyük bir ilgiyle katıldıkları Brahmo Samaj, Hinduizm'de zamanla yuvalanan dogmalara ve batıl inançlara bir tepki olarak ortaya çıksa da, kendini sadece dini bir hareket olmakla sınırlamamış aynı zamanda sosyal ve siyasi reformların da öncüsü olmuştur. Batı kültüründen etkilenen aydınların oluşturduğu Brahmo Samaj, Hint modernleşmesinin başlangıcı olarak kabul edilebilir.

2. Arya Samaj (Aryan Topluluğu)

Brahmo Samaj'ın etkisiyle Hindistan'da benzer dernekler kurulmaya başlanmıştır. Brahmo Samaj'dan etkilenip yine onun gibi Hinduizm'de reform amacıyla kurulan Arya Samaj, doğurduğu etkiler bakımından bu dernekler arasından en fazla öne çıkan olmuştur.

1875 yılında Arya Samaj'ı kuran Svami Dayananda Sarasvati, 1824 yılında Ortodoks Brahman bir ailede doğmuştur. Genç yaşlarda dini konularda ailesi ile anlaşamayan Dayananda hayatını sofuluğa adamaya karar vererek, yaşamın ve ölümün hikmetini çözmek ve kurtuluşa ermek için evi terk etmiştir. 1845'ten 1860'a kadar Hindistan'ın her tarafını gezen Dayananda; yoga yaptığı dönemlerde yaban

²⁶ A. R. Desai, **Social Background of Indian Nationalism**, Mumbai, Popular Prakashan, 2000, s. 269.

meyveleri dışında bir şey yememiş, aylarca sadece süt içerek hayatını devam ettirmiştir.²⁷

Eğitimi Swami Birajananda adındaki bir Hint bilgenin yanında tamamlayan Dayananda, gurusuna veda ederken aldığı eğitimin karşılığını, hayatını hakikati yaymaya adanarak ve Ortodoks Hinduizm'i saran yalanlarla sürekli savaşıarak ödeyeceğinin sözünü vermiştir. Bu amaçla Dayananda, birçok toplulukta kendi inançlarını vaaz vermiş ve zamanla tanınmış bir figür haline gelmeye başlamıştır. Bu esnada Kalküta'da Brahmo Samaj ile yakınlık kurmuştur. Brahmo Samaj'ın liderlerinden Keshabchandra Sen'in, Dayananda'ya propagandasını halkın dilinde yapmasının çok yüce bir öneminin olduğu yönünde yaptığı telkinin sonucu bunu memnuniyetle kabul eden Dayananda, Hindu dilini öğretisini yaymanın aracı yapmıştır. Öğretisini yaymak için şehir şehir gezen Dayananda sonunda 10 Nisan 1875'te Bombay'da Arya Samaj'ı kurmuştur.²⁸

Arya Samaj'ın kuruluşunda belirlenen üç temel ilkesi vardır. Bu ilkelere göre: Vedalar, Arya Samaj'ın kabul ettiği tek mutlak otoritedir; Samaj'ın her üyesi, kazandığı paranın yüzde birini Arya Samaj, Arya Vidyalaya ve Arya Prakas gazetesi için ayırmalıdır; Arya Vidyalaya'da Vedalar ve antik Arsha granthalar çalışılır ve öğretilir, doğru ve gerçek bir eğitim, erkek ve kadınları geliştirmek için, Vedaların çizgisinde verilmelidir. Bu ilkeler daha sonra on ilke ile değiştirilse de en önemli ilke yine "Gerçek Bilginin Kitapları" Vedalardır, olarak kalmıştır. Dayananda Hindu toplumunda reformun yalnızca Vedic kültürünün ve kurumlarının canlanmasıyla

²⁷ R. C. Majumdar, **British Paramountcy and Indian Renaissance**, Bombay, Bharatiya Vidya Bhavan, 1965, s. 108.

²⁸ **Ibid.**, s. 108-109.

mümkün olacağına inanmaktadır ve sosyal reform programını da bu doğrultuda yapmıştır.²⁹

Arya Samaj, Brahmo Samaj'ın aksine, kast sistemine bütünüyle karşı çıkmamaktadır; Vedic dönemindeki gibi sadece dört kastın olması gerektiğini savunmaktadır ve bu kastlar doğumla kazanılmamakta, liyakata dayanmaktadır. Sosyal haklara sahip olma ve eğitim konusunda kadın erkek eşitliğini savunan Samaj, ülkede hem kız hem erkek çocukları için (Vedic dönemde karma eğitim var olmadığından karma eğitime karşıdır) ana dilde eğitim veren okullar açmıştır. Bunların yanında Arya Samaj ayrıca, Brahmanların din adamlığı adı altındaki diktatörlüğüne; toplumda yaygınlaşan sonsuz sayıdaki anlamsız ayinlere; insanları birbiriyle savaştıran mezheplere bölen farklı Tanrı ve Tanrıça imgelerine tapmaya; yüzyıllardır Hinduların zihnini karartan, maneviyatlarını çökerten batıl inançlara karşı savaş açmıştır.³⁰

Çocuk evlilikleri, dulların yeniden evlenmesinin yasaklanması ve deniz aşırı seyahatin sözde kirletici etkileri gibi uygulamaları kutsal metinlere uymayan “cahil Brahmanlar” tarafından keyfi olarak yürürlüğe konmuş olmakla kınayan Dayananda³¹ bu yönüyle Roy'a benzer reformcu bir karakter sergilese de, ağır basan milliyetçi yönüyle agresif bir Hint kimliği yaratmaya odaklanmıştır.

Dogmalarla ve batıl inançlarla bozulan Hinduizm'i Vedalarda öğütlenen formuna geri kazandırmak için kurulan Arya Samaj hem Hristiyanlığın yayılmasına ve İngilizce eğitime hem de eğitimdeki, dildeki, sosyal yaşantıdaki Müslüman

²⁹ **Ibid.**, s. 110.

³⁰ Desai, **op.cit.**, s. 272-273.

³¹ Stein, **op.cit.**, s. 281.

etkisine karşıdır.³² Dayananda, ulusal ve halka hitap eden bir dinin ulusal uyanış için ön koşul olduğuna inanıyordu. Dayananda'ya göre, Vedalarda tarif eden idealler Hindulara aşılandığında, Hindular güçlenip kendi benliğinin bilincine varacaktır ve böylece milli kurtuluş karşı konulamaz bir talep halini alacaktır.³³

Hindistan'da ulusal birliğin temelini dine dayandıran Dayananda, etnik bir milliyetçiliğin temellerini de atmıştır. Hindu milliyetçiliği olarak adlandıracağımız bu milliyetçiliğin ötekisi de İngilizler değil, Müslümanlardır. İngiliz işgali gerçekleştiğinde Hindistan'da zaten Müslüman işgali devam etmekteydi, İngilizler yönetimi Hintlilerden değil Müslümanlardan devralmıştı. Dolayısıyla da Hindu milliyetçilerine göre ulusal birliğin bozulmasını sağlayan asıl düşman Müslümanlardı. Arya Samaj, Müslümanlar'a karşı İnek Koruma Hareketi'ni başlatmıştır. Bu hareket, gau mata (anne inek)'yı katleden 'Müslümanlar'a karşı olan 'Hindu' toplumunu biraraya getirmiştir ve İngiliz yönetiminden ortak olduğu bu kıyımı durdurmasını istemiştir. İnek Koruma Hareketi'nin doğmakta olan Hindu milliyetçiliği için önemi ortadadır: Müslümanları (ve İngilizleri) Hindu toplumunun doğal düzenine ve istikrarına yönelmiş bir tehdit olarak konumlandırmaktadır ve Hindu ulusunun barbar uygulamaların tehdidi altında olduğunu hatırlatmaktadır. Böylece hem Hindu ulusunu inanmayanların karşısında olan bir toplum olarak tanımlamakta hem de Hindu erkeklerinden Bharat Mata (Hindistan Ana)'nın bütünlüğünü yeniden sağlamaları için savaşmalarını istemektedir.³⁴

³² Thomas Blom Hansen, **The Saffron Wave: Democracy and Hindu Nationalism in Modern India**, Princeton, Princeton University Press, 1999, s. 71.

³³ Ibid, s. 72.

³⁴ Stuart Corbridge and John Harriss, **Reinventing India: Liberalization, Hindu Nationalism and Popular Democracy**, Cambridge, Polity Press, 2006, s. 181.

Özetle, Arya Samaj bir yandan Brahmo Samaj'ın başlattığı Hint modernleşmesiyle uyumlu sosyal reformlara öncülük etmeye devam ederken, bir yandan da Hindistan'da militan bir milliyetçiliğin temelini atmıştır. Dayananda, Batı uygarlığının nüfuzuyla değil, fakat bütün Hindistan boyunca bir Hindu dini ve ortak kültürünün oluşturulması yoluyla bir Hint ulusu yaratmayı amaçlamıştır. Arya Samaj'dan önce Hint reformcuları Batılı düşüncelerin kılavuzluk ettiği reformlar gerçekleştirirken, artık Batı kültürünün üstünlüğünü reddeden bir ulusal bilinç doğmaya başlamaktadır. Arya Samaj da Hint toplumunun kültür alanında Batı'ya üstün olmasa da ona denk olduğunu kanıtlama mücadelesinin bir parçasıdır. Bu anlamda da ulusu yeniden inşanın sözcüsü ve kurucusudur.³⁵

B. HİNT ULUSAL UYANIŞI

1. Hindistan'da Ulus İnşa Süreci

Sömürge toplumlarında görülen milliyetçilik, sömürgeleştirilenin sömürgeciye karşı geliştirdiği özgürlüğünü geri kazanma mücadelesi –milli mücadele- olarak kabul görse de, aslında sadece bundan ibaret olmayan çok daha karmaşık bir süreçtir. Chatterjee'ye göre milliyetçilik, ister “iyi” ister “kötü” olsun, tamamıyla Avrupa'nın siyasi tarihinin bir ürünüdür.³⁶ Dolayısıyla, Avrupa'dan ithal bir araçla yapılan mücadelenin ne kadar milli olduğu tartışmaya açıktır.

Partha Chatterjee, ulusu hayal edilmiş bir cemaat³⁷ olarak tanımlayan Benedict Anderson'un, Asya ve Afrika'daki milliyetçi seçkinlerin, Batı Avrupa, Kuzey ve Güney Amerika ve Rusya'daki tarihsel milliyetçiliklerin deneyimleyip,

³⁵ Güngör, **op.cit.**, s. 149.

³⁶ Partha Chatterjee, **Ulus ve Parçaları**, çev. İsmail Çekem, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002, s. 19.

³⁷ Benedict Anderson, **Hayali Cemaatler (Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması)**, çev. İskender Savaşır, İstanbul, Metis Yayınları, 2015, s. 20.

kendilerinden sonraki milliyetçilere sundukları modellerden birini seçtiği yönündeki tespitine itiraz etmektedir. Bu itiraz, sömürge toplumlarındaki mücadelelerin milli olma ihtimalini Anderson'un bu şekilde hiçe saymasıdır. Çünkü Avrupa, Amerika ve Rusya modellerinden biri seçildiğinde, sömürge karşıtı mücadelenin mahiyetini belirleyen de sömürgeci olmaktadır ve bu durumda sömürgeleştirilene tahayyül edeceği bir şey kalmamaktadır.³⁸

Chatterjee, sömürgeciye karşı verilen mücadele alanını maddi ve manevi alan olarak ikiye ayırmaktadır. Maddi alan, dışarıdaki alandır; ekonominin, devlet işlerinin, bilimin ve teknolojinin olduğu bu alanda Batı üstünlüğünü kanıtlamış, Doğu da bunu kabullenmiştir. Maddi alanda Batı örnek alınmalıdır. Manevi alan ise, kültürel kimliğin özünü oluşturan unsurları barındıran içerideki alandır.³⁹ Mücadeleyi milli kılan alan manevi da alandır ve ulusun hayatta geçirildiği bu alanda sömürgecinin müdahalesine karşı çıkılmalıdır.

Antikolonyal mücadelenin mümkün olabilmesi için halkın bu mücadeleyi benimsemesi gerekir. Bu yüzden de bu mücadeleyi benimseyecek yerli ve güçlü kimlikler yaratılmalıdır ve kolonyalizme sadece politik ve düşünsel düzeyde değil, duygusal düzlemde de meydan okunmalıdır. Ulus fikri bu anlamda antikolonyal enerjileri yönlendirmek açısından güçlü bir vasıta.⁴⁰ Ulus fikrini aşılıp halkın desteğini almak bu mücadeleye öncülük edeceklerin yükleneceği bir sorumluluk iken, sömürge yönetimi de bazen halkın mücadeleye dâhil olmasını kolaylaştıracak adımlar atmaktadır.

³⁸ Chatterjee, **Ulus ve Parçaları**, s. 20-21.

³⁹ **Ibid.**, s. 22.

⁴⁰ Ania Loomba, **Kolonyalizm Postkolonyalizm**, çev. Mehmet Küçük, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2000, s. 212.

Tarihçi Marc Ferro'ya göre, James Mill'in 1817'de yazdığı ve Hindistan için "uygarlıklar merdiveninde" yer belirlemeye çalıştığı *History of British India* adlı eseri, Hindistan'da tarihin milliyetçi yapılanmasına başlama işareti veren darbe olmuştur. Mill'e göre, Hindistan'ın bu merdivendeki yeri en alt basamaktır, çünkü "despotizmin ve rahipliğin bileşimiyle, Hindular fizik bakımından ve moral bakımından insan ırkının en bağımlı bölümüdür." Hintler bu aşağılanmaya tepki olarak başında Surendranath Banerjea'nın olduğu bir tarih okulu geliştirmişlerdir.⁴¹ Batı'ya tepki olarak Hint uygarlığının eskiliğini ortaya koyacak olan bu tarih okulu, uğruna mücadele edilecek alanın zeminini sağlamlaştırdı.

Antikolonyal mücadeleyi yönetecek olan aydınlara göre dil de, Chatterjee'nin belirlediği manevi alanın içinde yer alan, sömürgeciden korunması gereken kültürel kimliğin önemli bir bileşeniydi. 1934 yılında, Bengal Kamu Eğitim Komitesi'nin başkanı olan Thomas Babington Macaulay, Hindistan'da tamamen İngiliz usulü bir eğitimin uygulanması gerektiğini, "Bir Avrupa kütüphanesinin tek bir rafının bile Hindistan ve Arabistan'ın bütün yerel edebiyatından daha değerli olduğunu" iddia ederek, savunmaktaydı. "Kanı ve rengi bakımından Hintli ama zevkleri, görüşleri, ahlakı ve zekâsı bakımından İngiliz olan yeni bir insan sınıfı" yaratmak niyetinde olan Macaulay, bu niyetin altında yatan sebepleri şu şekilde açıklamıştır: "İngiliz eğitimi görmüş hiçbir Hindu kendi dinine içten bir şekilde bağlı kalmaz. Eğitim planlarımız izlendiği takdirde, Bengal'in saygıdeğer sınıfları içinde tek bir puta tapanın dahi kalmayacağı benim sağlam kanaatimdir."⁴² Macaulay, İngiliz eğitimi sayesinde kendi yönetimlerine sadık bir halk yetiştirmeyi planlarken İngiliz

⁴¹ Ferro, *op.cit.*, s., 343.

⁴² Anderson, *op.cit.*, s. 107.

eğitiminin Hindistan'da yarattığı sonuçlar uzun vadede çok daha farklı oldu. İngiliz eğitimi almış aydınlar Hindistan'da ulusal uyanışın öncüleri oldular.

Milliyetçilerin daha sonra Hindistan'ın ilk bağımsızlık savaşı olarak adlandırdıkları 1857 Ayaklanması'nı da ateşleyen sömürgecinin ulusun şekillenmeye başladığı manevi alana müdahale girişimi olmuştur. Sömürge yönetiminin toplumda yaratmış olduğu diğer bütün huzursuzlukların üzerine orduda Hint askerlere dağıtılan tüfeklerin hayvan yağıyla yağlanması sipahilerin ayaklanmasının arkasındaki itici güç olmuştur. Orduya getirilen bu yeni model tüfeklerin, yağlandıktan sonra tüfeğe yerleştirilmesi için ısırılması gerekiyordu. Kullanılan yağın hayvani olduğu söylentisi sipahiler arasında isyana kadar uzayan bir huzursuzluk yarattı, çünkü bu, ineğin Hindular için kutsal olması, domuzun da Müslümanlar için haram olması sebebiyle kabul edilemezdi.⁴³ Ayrıca fişeklerin bu şekilde kullanılmasının askerlerin dini tabularına aykırı olmasının yanında, Hint askerlerinin Hristiyanlığa dönmesi için İngilizlerin bunu kasten yapmış olduğu söylentisi askerleri isyana teşvik etmişti.⁴⁴ Bu yeni model tüfeğin kullanılmaya başlanmasından önce de değişen askerlik yasası ile askerlerin sadece Hindistan'da değil, Burma'da veya başka yerlerde denizaşırı görevlendirilebileceği düzenlenmişti ve deniz aşırı yolculuk Hinduların, özellikle üst kattan olanların, inançlarına aykırıydı.⁴⁵ Bu şekilde İngilizlerin ulusal bilinci oluşturan kültürel zemini sarsmaya yönelik müdahaleleri, İngiliz yönetimine karşı ilk ciddi isyanı doğurmuştu. Çünkü yavaş yavaş bu alanda ulusal kimliğin kriterleri şekillenmeye başlamıştı.

⁴³ Güngör, **op.cit.**, s. 39.

⁴⁴ Hermann Kulke and Dietmar Rothermund, **Hindistan Tarihi**, çev. Müfit Günay, Ankara, İmge Kitabevi, 2001, s. 362.

⁴⁵ Güngör, **op.cit.**, s.40.

Sömürge yönetiminin Hint toplumunun diline, dinine, kültürüne yönelik oluşturduğu bu gibi tehditler, toplumda yarattığı hoşnutsuzlukla antikolonyal mücadele için var olması gereken ulusal bilincin yaratılacağı uygun zemini hazırlamıştır. Hintli aydınların öncülük ettiği dini ve sosyal reformlar da toplumdaki ulusal uyanışın bu mücadeleye kanalize edilmesinin yolunu açmıştır.

Reform hareketleri ortak bir Tanrı'yı, ortak bir tarihi canlandırarak ulusal bir birlik kurulmasına öncülük etmiştir. Brahmo Samaj'ın yaydığı fikirleri benimseyenler Hindistanlıları, dil, din, ırk temelli ayırmaksızın, ulusal birliğin parçası olarak gören sivil bir milliyetçilik inşa ederken; Arya Samaj'ın etkisine kapılanlar Hindu dini ve kültürünü önceleyen dolayısıyla bu dinden olmayanları dışarıda bırakan etnik bir milliyetçilik inşa ettiler.

Modern anlamıyla uluslar Avrupa'da Orta Çağ sona erene kadar ortaya çıkmamışlardır.⁴⁶ Hindistan'da da Hint Rönesansı'nın Hint orta çağını sona erdirmesiyle ulusçuluk fikri ortaya çıkmıştır ve bu fikir ilerleyen yıllarda bağımsızlık mücadelesine öncülük etmiştir ve sonunda Hindistan ulus devleti kurulmuştur. Hindistan'daki ulusal bilincin ilk örgütlü hareketi Hint Ulusal Kongresi'dir.

2. Kongre'de Birbirine Paralel Gelişen İki Milliyetçilik

28 Aralık 1885 tarihinde Bombay'da Hint Ulusal Kongresi'nin ilk toplantısı gerçekleştiğinde, 1850'lerden sonra gelişmeye başlayan ulusal bilinç siyasi arenada ilk meyvesini vermiş oldu. 19. yüzyılda gerçekleşen dini ve sosyal reform hareketlerinin seyri ile Hindistan'daki ulusal bilincin siyasi mücadeledeki seyri

⁴⁶ Edward Hallett Carr, **Milliyetçilik ve Sonrası**, çev. Osman Akınhay, İstanbul, İletişim Yayınları, 1993, s. 11.

birbiriyle çok benzerdir. Kongre'nin ilk yıllarında izlediği politikalar reform döneminin ilk topluluğu Brahmo Samaj'ın inandığı değerlerle son derece uyumludur.

Raja Rammohun Roy'un liderliğindeki Brahmo Samaj Hint modernleşmesinin yolunu açacak reformlara öncülük etmişti. Brahmo Samaj ulusal birliği Batılı değerleri toplumda yerleştirerek sağlayabileceğine inanıyordu. Kongre'nin ilk 20 yılında izlediği siyaset de bu yönde oldu. Tıpkı sosyal ve dini reformlara öncülük eden liderler gibi Kongre'nin liderleri de İngiliz eğitimi almış aydınlardan oluşuyordu. Kongre'nin bu liderleri ilerlemenin ancak İngilizlerle işbirliği ile mümkün olabileceğine inanıyorlardı.

İlerleyen yıllarda Hindistan'ın bağımsızlık hareketinde önemli rol oynayacak olan Kongre'nin ilk toplanma amacı İngiliz egemenliğine karşı çıkmak değildi. İngiliz egemenliğine olan sadakati ve İngiliz yönetiminin ilerici yönüne olan inancı dolayısıyla Kongre'nin ilk dönemde amacı işbirliği ile ülke yönetimi sorumluluğuna daha fazla katılmak olmuştur.⁴⁷ Uzun yıllar Kongre bu amaçla varlığını devam ettirmiştir ve hükümetten yalnızca idareyi iyileştirecek anayasal taleplerde bulunmuştur.

Kongre içinde zamanla İngiliz idaresinden memnun olmayan ve Kongre'nin anayasal taleplerle bir ilerleme kaydedemeyeceğine inanan ve bu yüzden de Kongre'nin amaçlarıyla ve kullandığı yöntemlerle uzlaşamayan bir grup oluştu. İngilizlerle işbirliği ve Batı değerleriyle uyumun Hindistan'a iyilik getirmeyeceğine inanan bu grup, kolonyal yönetime savaşı yöntemlerle karşı koyulması gerektiğine inanıyordu.

⁴⁷ Güngör, **op.cit.**, s. 202.

Kongre'nin ilk yıllarda izlediği politikalar ilhamını Brahmo Samaj'dan alırken, Kongre içinde gelişen bu yeni grup Arya Samaj yönelimliydi. Militan talepleri olan bu grup Kongre içinde aşırılar olarak adlandırıldı. Aşırılar, Dayananda gibi Hindistan'da birliğin kaynağının Hindu dini ve değerleri olduğunu savunuyorlardı.

Aşırılarının lideri Bal Gangadhar Tilak'tı. Mazzini'nin kültürel milliyetçiliğinden etkilenen Tilak, coşkun bir milliyetçiliğin en önemli özelliğinin ortak bir ruhu, tarihi ve kültürü paylaşmak olduğuna inanıyordu. Tilak ayrıca İnek Koruma Hareketi'nden sevilen dini festivallerin ve sembollerin "kitleleri millileştirme" çabasında güçlü simgesel değeri olduğunu öğrenmişti. Tilak'ın düzenlediği Ganapati Utsav (Ganapati onuruna festival) ve Maratha Kralı Shivaji'nin doğum günü kutlaması Hindu kimliğinin yaratılmasına büyük ölçüde katkı sağlayacaktı.⁴⁸

Tilak arkadaşı Namjashi ile Ganapati festivallerinin düzenlenmesine karar verdikten sonra, 1896-1897 yıllarında fil başlı Tanrı Ganesh onuruna yapılan kutlamalar tüm Hindistan'a yayılmıştır. Hem Brahmanların hem de Brahman olmayanların saygı duyduğu bir figür olan Ganesh, kastların böldüğü Hindistan'da ortak bir dini değer olduğundan milliyetçi bağları güçlendirecekti.⁴⁹ Shivaji ise Moğol İmparatorluğu ile Dekkan'daki Müslüman hükümdar Bijapur Sultanı'na karşı büyük bir ayaklanmaya önderlik eden 17. yüzyıl savaşıdır. Shivaji, 1659'da Dekkan'da Maratha gerillalarıyla savaştığında Bijapur ordusunun komutanı Afzal Han'ı haince öldürmekle suçlanmaktadır. Bu öldürmenin etik yönü 1897 Shivaji

⁴⁸ Hansen, **op.cit.**, s. 75.

⁴⁹ N. R. Inamdar, **Political Thought and Leadership of Lokmanya Tilak**, New Delhi, Concept Publishing Company, 1983, s. 8.

festivalinde tartişıldığında, Tilak, Bagavad Gita’da Tanrı Krişna’nın Arjuna’ya savaşta öldürmenin bencil nedenlerle yapılmadıkça izin verilebildiğini söylediğini öne sürerek bu öldürmenin savunmasını yapmıştır.⁵⁰ Böylece hem Müslümanların düşmanlığının tarihsel boyutu hatırlatılıyordu, hem de İngilizlere karşı bağımsızlık için şiddet kullanımı haklılaştırılmış oluyordu.

Kongre içinde amaçlar ve yöntemler konusunda anlaşamayan iki grup iki farklı milliyetçilik ideolojisi geliştirdiler. Ilımlılar’ın milliyetçiliğini Hindistan milliyetçiliğı, Aşırılar’ın milliyetçiliğini ise Hindu milliyetçiliğı olarak adlandırabiliriz. Reform döneminde temelleri atılan ve Kongre içinde gelişen bu iki milliyetçilik bağımsızlık mücadelesinde ve bağımsızlık döneminden sonra Hindistan siyasetine yön veren iki ayrı güç olmuştur.

C. HINDU MİLLİYETÇİLİĞİ

1. Hindu Milliyetçiliğinin Manifestosu: Hindutva

Hindu milliyetçileri ezel ve ebed bir Hindu ulusunun varlığından söz etseler de, bu ulusun inşası 19. yüzyılda başlamıştır. “İtalya’yı yarattık; şimdi sıra İtalyanları yaratmaya geldi” diyen Mazzini’yi örnek alan Vinayak Damodar Savarkar, Hinduluk ideolojisinin yaratıcısıdır. Savarkar’ın 1923 yılında yayımlanan “Hindutva: Who is a Hindu?” adlı eseri Hindu milliyetçiliğinin manifestosudur.

Neo-Sanskrit bir isim olan Hindutva, Sanskritçe’nin maskülen soneki ‘-tva’nın, ‘Hindu’ ya eklenmesiyle oluşturulmuştur ve Hinduluk anlamına gelmektedir. Hindutva kelimesi Chandranath Basu’nun kullanmasıyla 1890’larda Bengal’de

⁵⁰ Güngör, **op.cit.**, s. 228-229.

popülerleşmiştir ve sonra da Tilak gibi milliyetçi şahsiyetler tarafından kullanılmıştır. Çağdaş kullanımı ise Savarkar’dan türemiştir.⁵¹

1980’ler sonrası Hindu milliyetçiliğinin ideolojisi, politik talepleri ve kitlesel eylemleri, “Savarkarism” içinden şekillendiği için⁵², Savarkar ve Hindutva, yükselen Hindu milliyetçiliğini anlamak yolunda önemli bir adımdır.

Veer (cesur, kahraman) Savarkar olarak da anılan Savarkar, günümüz Hindistan’ında sömürgeci İngiliz güçleriyle Hindistan’ın içinde ve dışında savaşan, gözü pek ve cesur bir romantik figür olarak ünlüdür. Savarkar’ın sosyal ve politik düşüncelerini konu alan çalışmalarda bile hagiografikal tonda bir anlatım söz konusudur. Savarkar’ın İngilizlere karşı isyana teşvik eden faaliyetleri ve Hinduizm’i Müslümanlara karşı şiddetli ‘müdafaa’sı on-on iki yaşlarından başlatılıp -Müslüman okul çocuklarıyla politik amaçlı kavgaları nakledilerek – politik olgunluk dönemiyle devam ettirilerek anlatılmaktadır. Hem İngiliz sömürge yönetimine hem de Müslümanlara karşı Hindu militanlığı, şiddet, maskülen güç ve cesaret hagiografilerindeki hâkim temadır.⁵³

Savarkar’ın ilk ciddi politik katılımı, 1899 yılında devrimci milliyetçi genç bir gruptan oluşan Mitra Mela (Arkadaş Grubu)’nın kurucu üyelerinden olmasıyla gerçekleşmiştir. Daha sonra bu grup, 1904 yılında Savarkar tarafından Giuseppe Mazzini’nin “Genç İtalya”sını model alan, gizli devrimci organizasyon Abhinav Bharat (Genç Hindistan)’a dönüştürülmüştür. Mazzini, Savarkar için çok önemli bir

⁵¹ Chetan Bhatt, **Hindu Nationalism Origins, Ideologies and Modern Myths**, New York, Oxford, 2001, s. 77.

⁵² **Idem**; Corbridge and Harriss, **op.cit.**, s.184.

⁵³ Bhatt, **op.cit.**, s. 79.

ilham kaynağıdır. Savarkar'ın ilk etkili çalışması da "Mazzini'nin Hayatı"nı Marathi diline çevirmesidir.

1904 yılında Bengal'de hukuk eğitimine başlayan Savarkar, mezuniyetinde, İngiltere'de mesleki yeterlilik kazanmak için verilen 'Shivaji' bursunu kazanmıştır. Burs için Savarkar'ı öneren Bal Gangadhar Tilak, Savarkar'ın referans mektubunu da yazmıştır. 1906 yılında, 23 yaşındayken İngiltere'ye giden Savarkar, Highgate'de India House'de kalmıştır ve avukatlık için Gray's Inn'deki mahkemelerden birine kaydolmuştur. India House, Arya Samaj geçmişi olan ve özerk yönetimler, devrimci milliyetçi bağlantılar konusunda aktif, avukat Shyamji Krishnavarna tarafından, Hint öğrencilerin kalması için kurulmuştur.⁵⁴ Savarkar, India House'de kalırken, Abhinav Bharat'ın cephe örgütlerinden olan Özgür Hindistan Topluluğu'nu örgütlemiştir. Örgütün amacı yurtdışındaki Hindistanlıları devrimci, milliyetçi amaçlarla bir araya toplamaktır.

Londra'da politik faaliyetleriyle, gizli örgüt bağlantılarıyla tanınan; İngilizlere karşı şiddet içeren yöntemleri savunduğu bilinen Savarkar, 1910 yılında, Devlet Sekreteri Yardımcısı Curzon Wylie için yapılan suikast planında yer aldığı için tutuklanır. Önce Andamar adalarında sonra Ratragiri'de hapis yatan Savarkar, "Hindutva; Who is a Hindu?" kitabını tutukluyken yazmış, kitap 1923 yılında Nagpur'da önce isimsiz yayımlanmıştır. Bu kitap, Hindu milliyetçiliğinin şartı niteliğindeydi ve milliyetçiliğin ideolojisi zamanla Hindutva kelimesiyle anılır olmuştur.⁵⁵

⁵⁴ **Ibid.**, s.80-81.

⁵⁵ Christophe Jaffrelot (ed.), **Hindu Nationalism: A Reader**, Princeton and Oxford, Princeton University Press, 2007, s. 85.

Savarkar, kitabını hapisteyken Hilafet Hareketi'nden olanlarla yapmış olduğu temaslar sonrasında yazmıştır. Hilafetçilerin tutumu, Savarkar'ı gerçek düşmanlarının İngilizler değil, Müslümanlar olduğuna kesin bir şekilde ikna etmiştir. Savarkar'a göre Müslümanlar gerçek ulusun, Hindu Rashtra, varlığına bir tehlike oluşturuyorlardı.⁵⁶ Müslümanlar yalnızca devam eden milliyetçi mücadeleleri dolayısıyla değil, aynı zamanda görünürdeki kendilerine güvenlerinin ve birlik olmuş güçlerinin, Hindular arasında özgüven kaybına ve kendilerine zarar veren bir zayıflığa yol açmasından kaynaklı da tehlikedir.⁵⁷

2. Hindu Mahasabha (Büyük Hindu Birliği)

Hindu Mahasabha aslında 1907 yılında kurulan Pencap'taki Hindu Sabha'nın devamıdır. Hükümetin 1901'de çıkardığı Toprağın Devri Kanunu tüccar sınıfının çıkarlarına ters düşüyordu. Kanunun kominal bir karakteri vardı çünkü karardan olumsuz etkilenenler tüccar kastlarına (Banialar, Khatriler, Aroralar, v.s.) mensup kent tabanlı Hindular iken; faydalananlar genelde Müslüman köylülerdi.⁵⁸ İngilizler bu kanunu kendi yöntemlerini destekleyen kırsaldakileri korumak için çıkarmıştı. Daha sonra, 1906 yılında Lord Minto'nun Müslüman delegasyonuna ayrı seçim sözünü vermesi Hindu elitleri kızdıran ikinci gelişme oldu. 1907 yılında Hindu şehirli elitleri, Arya Samaj liderlerinin etkisi altında, Hindu Sabha'ları (Hindu Birlikleri) kurdu.⁵⁹

19. yüzyılın ikinci yarısında ve 20. yüzyılın ilk 10 yılında, çeşitli Hindu hareketlerini ortak bir platformda birleştirmek için çok sayıda teşebbüs olmuştur. Bu

⁵⁶ **Ibid.**, s. 85-86.

⁵⁷ Hansen, **op.cit.**, s. 80.

⁵⁸ T. C. A. Raghavan, "Origins and Development of Hindu Mahasabha Ideology: The Call of V D Savarkar and Bhai Parmanand", **Economic and Political Weekly**, Vol. 18, No. 15, 1983, s. 598.

⁵⁹ Jaffrelot, **op.cit.**, s. 13.

teşebbüslerin en öne çıkanlarından olan Hindu Sabha'ların kuruluş amacı önerilen anayasal reformlarda Hinduların² çıkarlarını korumaktır. Hindu Sabha kökeninde yereldi ama giderek bölgesel ve eyaletler arası ağları genişliyordu. 1912 yılında Hindu Üniversitesi Topluluğu kurulunca Sabha'lar bir araya geldi, yeni Sabha'lar kuruldu. 1915'e gelindiğinde ise bir araya toplanarak Akhil Bharatiya Hindu Mahasabha (Bütün Hindistan Hindu Birliği) adını aldılar.⁶⁰

1915'te kurulan Hindu Mahasabha, farklı bölgelerden ve farklı teolojik geleneklerden olan üst kastlardaki Hinduları bir araya getirdi. Mahasabha'nın üyeleri aynı zamanda Kongre' de de yer aldığından Birlik etkili bir varlık gösteremiyordu. Başlangıçta, 1922 yılından önce, Hindu Mahasabha, gerçek manada bir Bütün-Hindistan Birliği de olamadı. Uttar Pradesh ile Pencap arasındaki, Hindu hareketlerini birleştiren eyaletler arası bir organizasyon şeklindeydi.

1920'lerde Hindu Mahasabha yeniden canlanmaya başladı. Somut olarak tecrübe edilemeyen ama hissedilen bir tehdide tepki olarak Hindu milliyetçiliği belirginleşmekteydi. Bu sefer tehdit olan Hristiyan misyonerler veya sömürge yöneticileri değil, Müslümanlardı. Müslümanlar sadece ayrı seçmenler meselesi yüzünden değil artık hilafet hareketi içindeki mobilizasyonları dolayısıyla da tehdit oluşturuyorlardı. Hindu milliyetçilerine göre, hilafet hareketi İngilizlere karşı olsa da; Müslümanların mobilizasyonu, sosyo-ekonomik sebeplerle sıkça karşı karşıya geldikleri Hinduları açık hedef haline getiriyordu. Ayrıca, 1920'lerde artan

⁶⁰ Richard Gordon, "The Hindu Mahasabha and the Indian National Congress, 1915 to 1926", **Modern Asian Studies**, Vol. 9, No. 2, 1975, s. 148-150.

Müslüman isyanları da bir Hindu reaksiyonu oluşturdu. 1919'dan beri düzenli toplanmayan Mahasabha 1921'de Haridwar'da bir araya geldi.⁶¹

Kongre üyelerinin oluşturduğu bir alt grup görünümündeki Mahasabha, Kongre içindeki bir lobi faaliyeti gibiydi. Bu pozisyon Mahasabha'nın genel duruşunu zayıflatıyordu. Gandhi'nin planı Hinduizm'i reformist ve evrenselci bir düzene oturtmak olduğundan, Mahasabha'ya, Kongre'de ve özellikle kamusal alanda manevra alanı bırakmıyordu. Bu sebeplerle, Mahasabha Kongre'den kopmak durumunda kaldı. Ve ancak, 1930'larda Savarkar'ın liderliğinde gerçek bir parti oldu.⁶²

3. Rashtriya Swayamsevak Sangh (Milli Gönüllüler Örgütü)

19. yüzyıl ve 20. yüzyılın başlarında sömürge yönetimi alt kıtada toprak sisteminde çeşitli radikal dönüşümler yapmıştır. Malabar'da toprak sistemine yapılan bu müdahaleler, dine ve kasta göre şekillenen çok baskıcı bir toprak sahipliği sistemini ortaya çıkarmıştır. Yüksek kasttan olan Hindular, İngilizlerin kontrolünde toprak yöneticiliği yaparken; Müslüman köylüler, Moplahlar, ağır koşullar altında çalıştırılıyorlardı.⁶³ Eşitsiz koşulların yarattığı huzursuzluk ortamında, 1921 yılında Moplah Ayaklanması (Malabar İsyanı) patlak verdi.

İsyan çıkarken Malabar'lı Müslümanlar, üç bölgede bağımsızlıklarını ilan etmiş, bin beş yüze yakın Hindu'yu katletmiş ve iki bine yakın Hindu'yu din değiştirmeye zorlamışlardır. Moplah isyancılarını kınayan Dr. Annie Besant, isyanın boyutlarını şu sözlerle ifade etmiştir: “Çok fazla sayıda cinayet işlediler ve dinden

⁶¹ Jaffrelot, *op.cit.*, s. 13.

⁶² *Ibid.*, s.14.

⁶³ Manu Bhagavan, “*Princely States and the Hindu Imaginary: Exploring the Cartography of Hindu Nationalism in Colonial India*”, *The Journal of Asian Studies*, vol. 67, no. 3, 2008, s. 884.

döndüremedikleri Hinduları kovdular veya öldürdüler. Yüz binlerce insan üzerlerindeki kıyafetleri dışında hiçbir şeylerini alamadan evlerinden edildi.”⁶⁴

Gandi'nin Müslümanlarla işbirliği çabalarından ve Hilafet Hareketi'nden rahatsız olan Hindu milliyetçileri için Moplah Ayaklanması, Hilafet Hareketi gibi, Müslüman tehdidinin bir göstergesiydi. Hindu milliyetçilerine göre, Malabar'da olanlar ve Hilafet Hareketi bir bütün olarak din merceğinden okunmalıydı ve Müslüman tehdidine militanca karşılık verilmeliydi. ⁶⁵ İzleyen yıllarda Hindu milliyetçileri bu taleplerin tezahürü olarak örgütlenmeye başladı. 1925 yılında Keshav Baliram Hedgewar'ın kurduğu Rashtriya Swayamsevak Sangh (Milli Gönüllüler Örgütü), bu örgütlenmenin önemli bir parçasıdır.

Hindu milliyetçilerinin düşmanı, İngilizlerden ziyade Müslümanlardı. Küçük bir ülke olan İngiltere'nin, Hindistan gibi büyük bir ülke üzerindeki kilometrelerce öteden kontrolü esasında şaşılması gereken bir durumdu. Hintlilerin zayıflıkları bu kontrolü mümkün kılmıştı dolayısıyla da İngiliz işgalinden çıkarılması gereken dersler vardı. RSS'nin kurucusu Hedgewar da küçük yaşlarından itibaren, esaretlerinin kökeninde yatan sebepleri düşünüp, onu yok etmek için çareler arıyordu. Milliyetçi ideoloji, ulusu nasıl şanlı bir tarihe dayandırarak anlatıyorsa; bu ideolojiden beslenen yazarlar da ulusu inşa eden “kahraman”ların hayatlarını ayrı coşkunlukla anlatır. Hedgewar'ın çocuk yaşlardan beri Hinduların esaretine çözüm aradığını anlatan M.G.Chitkara'ya göre, Hedgewar'ın hayatının yegane amacı, Hinduların kaybettikleri gururlarının ve benlik davalarının farkına varması ve

⁶⁴ M. G. Chitkara, **Rashtriya Swayamsevak Sangh National Upsurge**, New Delhi, A.P.H. Publishing Corporation, 2004, s. 4.

⁶⁵ Bhagavan, **op.cit.**, s. 884.

toplumun örgütlenmesidir. Hindu ulusu böylece en yüce başarıları, görkemi ve ihtişamı kazanabilecektir. Hedgewar, bu amaç doğrultusunda RSS' i kurmuştur.⁶⁶

Savarkar, Hindu milliyetçiliğinin ideolojisini ortaya koymuştu. Fakat Hinduların Müslüman tehdidi karşısında ne yapacaklarının hareket planını tasarlamamıştı. 1920'lerin ortasında Savarkar'ı ziyaret eden Hedgewar ise bu görevi üstlendi. RSS'nin amacı sadece Hindutva ideolojisini yaymak değil, aynı zamanda topluma fiziki güç aşılamdı.⁶⁷ Hedgewar, güçlü ve organize olmuş Müslümanlar karşısında zayıf ve bölünmüş durumdaki Hinduların militan, birleşik ve saldırgan bir güç olarak kuvvetlenmesi gerektiğine inanıyordu. Bu amaçlar doğrultusunda, Mayıs 1926'dan itibaren gönüllülerle günlük fiziksel aktivitelere, askeri tatbikat ve yürüyüşlere, ideolojik eğitimlere başlandı. Her gün kendilerini fizik olarak güçlendiren gönüllüler ayrıca "anavatan ve kutsal topraklara", RSS'nin safran renkli bayrağına dualar ediyorlardı.⁶⁸ Yani, Hindu ulusuna hizmet etmek için bir araya gelen gönüllüler (swayamsevak) fiziksel zindelik ve ideolojik bağlılık esasına göre RSS çatısı altında eğitiliyorlardı.

Hedgewar RSS'nin örgüt yapısının gelişmesi için sürekli çaba harcamıştır. 1926'dan itibaren gönüllüler RSS'nin üniformalarını giymek zorundaydı. Ertesi yıl RSS'nin yıllık subay yetiştirme kampları eğitime başladı. 1928'de RSS ilk kalabalık gönüllü grubunu üstlendi ve gönüllüler ömür boyu hizmet ve Hindu ulusunun korunması ve gelişmesi için kendilerini bir bütün olarak -beden, zihin ve varlıklarını- sundukları bağlılık yeminini ettiler. Gönüllüler için RSS bayrağı onların tek "rehberi" ve "gerçek öğretmeni"ydi ve onun için bağışta bulunuyorlardı. 1930'lardan

⁶⁶ Chitkara, **op.cit.**, s.5-6.

⁶⁷ Jaffrelot, **op.cit.**, s. 16.

⁶⁸ Bhatt, **op.cit.**, s. 119.

itibaren RSS, pracharak (tam zamanlı örgütçü) sistemini kurmaya başladı. Pracharak, sisteminde yetişmiş swayamsevak kadroları shakha (şube) açmak ve ideolojilerini yaymak için başka bölgelere gönderiliyorlardı.⁶⁹ Shakhalar, RSS'nin en küçük birimidir. Sürekli artarak, Ağustos 2015'e gelindiğinde sayıları Hindistan genelinde 51.335' i bulmuştur.⁷⁰

RSS, dünyadaki en büyük gönüllülük organizasyonu olma iddiasındadır. Herhangi bir üyelik prosedürü olmayan RSS'ye katılmak isteyen herkes, en yakınındaki Shakha'ya giderek, üye olabilmektedir. Üyelik ücreti veya katılım önkoşulu olmayan örgütte Shakhaya gitmeyi sürdüren herkes RSS'nin bir üyesi kabul edilmektedir.⁷¹ RSS, üyelik kaydı tutmadığını iddia etmektedir, bu yüzden gönüllülerin tam sayısı bilinmemektedir. Fakat 2,5 milyon ile 6 milyon arasında olduğu tahmin edilmektedir.⁷²

RSS, Hedgewar'ın liderliğinde Maharashtra'dan kuzey Hindistan'a kadar yayılmıştır. 1940'da Hedgewar öldüğünde yerine, Benares Hindu Üniversitesi'nde hoca olan Madhav Sadashiv Golwalkar geçmiştir. Golwalkar, örgütün felsefesini ve örgüt doktrinini geliştirmek için çalışmıştır.⁷³ Golwalkar, apolitizmi RSS'de kural haline getirmiştir.⁷⁴ RSS, açıkça Hindu milliyetçiliğine olan bağlılığını ilan etse de, bazı sosyal ve ekonomik konularda görüşlerini açıklamaktan kaçınmaktadır ve

⁶⁹ **Ibid.**, s.120.

⁷⁰ The Times of India, "RSS is on a roll: Number of Shakhhas up 61% in 5 years", <http://timesofindia.indiatimes.com/india/RSS-is-on-a-roll-Number-of-shakhas-up-61-in-5-years/articleshow/48498034.cms>, (12.08.2016).

⁷¹ Rashtriya Swayamsevak Sangh, "Basic FAQ on RSS", <http://rss.org/faq.aspx>, (12.08.2016).

⁷² Bhatt, **op.cit.**, s.113.

⁷³ Bruce Desmond Graham, **Hindu Nationalism and Indian Politics: the Origins and Development of the Bharatiya Jana Sangh**, Cambridge, Cambridge University Press, 2008 (digitally printed version), s. 7.

⁷⁴ Jaffrelot, **op.cit.**, s. 17.

böylece siyaseten değişken kalabilmekte ve partiler karşısında hiç beklenmeyen hızla değişen pozisyonlar olabilmektedir.⁷⁵

RSS, Hindistan bağımsızlık hareketinden de uzak durmuştur ve sömürge yönetimine karşı herhangi bir tutum geliştirmemiştir. Hinduların asıl düşmanlarının Müslümanlar olduğuna inandığından Hindu milliyetçileri, Hilafet Hareketi'nden beri Müslümanlarla işbirliği yapma çabasında olan Gandhi'ye karşı tutum almışlardır. Hindistan'ın bağımsızlığı bölünmeyi de beraberinde getirdi ve alt kıta, Hindistan ve Pakistan olarak, din temelinde bölündü. Siyasal sınır bir şekilde çizilmişti fakat Hindular ve Müslümanlar arasındaki gerilimi dindirememiştir ve karşılıklı yapılan katliamları önleyememiştir.

Gandhi bölünme sonrası katliamları durdurmak ve Pakistan'la iyi ilişkiler kurmak istiyordu. Pakistan'ın, Hindistan'dan hazine fonlarını paylaşmasını istemesi Hindu milliyetçilerini çok kızdırmıştı. Gandhi ise adaletli davranmak niyetinde olduğundan taksimi onayladı ve adil bir paylaşımı kabul etti. Radikal Hindulara göre bu hıyanetin son haddiydi.⁷⁶ Hinduların Müslümanlara olan öfkesi Gandhi'ye yönelmişti. Ve Gandhi, 30 Ocak 1948' de eski RSS üyesi Nathuran Godse tarafından uğradığı suikast sonucu öldürüldü. Tüm ülkeyi yasa boğan Gandhi'nin ölümü; RSS için yasaklanma, birçok örgüt üyesi için tutuklanma ve faaliyetlerine yer altında devam etme anlamına geliyordu.

⁷⁵ Graham, **op.cit.**, s. 7.

⁷⁶ Kulke and Rothermund, **op.cit.**, s. 443.

II. BÖLÜM: BAĞIMSIZLIK SONRASI HİNDU MİLLİYETÇİLİĞİ

A. GANDİ SUİKASTI SONRASI HİNDU MİLLİYETÇİLİĞİNİN DURUMU

Hindu milliyetçileri ülkenin bölünmesini bir mağlubiyet olarak görüyordu ve onlara göre bu mağlubiyet, Gandhi'nin Müslümanlara verdiği tavizlerin bir sonucuydu. RSS'ye göre, Müslümanların iyi niyetine inananlar (Gandhi dâhil), tehlikeli derecede naifti ve bu sebeple onlar, kitlesel cinayetlerden ve milyonlarca insanın ölmesinden sorumluydular.⁷⁷

Alt kıtanın sınırları Hindistan ve Pakistan için iki ayrı devlet olarak çizildiğinde, sınırın her iki tarafında azınlık olarak kalanlar çoğunluğun saldırılarına, yağmalarına ve tecavüzlerine maruz kalmıştır. Gazeteler bir ay içinde 4 milyon göçmenin Hindistan'ın kuzeyine göçtüğünü yazıyordu. Delhi'den hareket eden ve tıka basa mültecilerle dolu olan 9 vagonlu bir tren Pakistan'a vardığında trende sadece 8 Müslüman sağ kalmış, diğerleri yolculuk süresince öldürülmüştü. Hindularla Müslümanlar arasında yaşanan şiddet olaylarında 1 milyon insan hayatını kaybetmiş; 10 milyondan fazla Müslüman, Hindu ve Sih evlerini terk ederek sınırın öte tarafında sığınmacı olmuşlardı.⁷⁸

Hindu milliyetçilerinin bölünmenin mağlubiyetinden dolayı hissettikleri öfke bölünme sonrası yaşanan şiddet olaylarıyla katlanmıştır. 12 Ocak 1948'de Gandhi, Hindu, Müslüman ve Sihler arasında düşmanlığın sona ermesi ve dostluğun kurulması amacıyla ölüm orucuna⁷⁹ başlayacağını açıklamıştır. Toplum liderlerinden

⁷⁷ Hansen, *op.cit.*, s. 95.

⁷⁸ Judith E. Walsh, *A Brief History of India*, New York, Facts on File, 2006, s. 204-205.

⁷⁹ Oruç, Gandhi'nin pasif direniş politikasının bir parçası olarak kullandığı bir araçtır. Gandhi, Hindistan'ın bağımsızlık mücadelesi boyunca 17 kere oruç eyleminde bulunmuştur, en uzun oruç eylemi 21 gün sürmüştür.

kavganın sona ereceğinin sözünü alınca da 18 Ocak'ta orucu sonlandırmıştır.⁸⁰ Komünal nefretin bu denli yayıldığı bir ortamda Gandhi'nin bu eylemi Hindu milliyetçileri tarafından Müslüman yanlısı bir eylem olarak yorumlanmıştır. Fanatik bir Hindu olan Nathuram Godse, 30 Ocak 1948'de Gandhi'yi öldürdüğünde bölünmenin ve şiddet olaylarının ona göre sorumlusu olan Gandhi'den bir nevi intikamını almış olacaktır.

Suikastin gerçekleştiği gün Gandhi geç kaldığı akşam duasına yetişmek için aceleyle ilerlerken Godse, "Namaste, Gandhiji"⁸¹ diye seslenerek Gandhi'yi durdurup 3 el ateş etmiştir. Yere yığılan Gandhi çok geçmeden orada ölmüştür.⁸² Gandhi'nin uğradığı suikast sonucu ölmesi, suikastçisinin Hindu milliyetçisi olmasından dolayı, Hindu milliyetçiliğinin postkolonyal Hindistan'da izleyeceği seyri büyük oranda etkilemiştir. Gandhi'nin Müslümanlara karşı izlediği politikalar onu Hindu milliyetçilerinin öfkesinin hedefi haline getirirken; uğradığı suikast sonucu ölmesi de, Hindu milliyetçilerini toplumsal öfkenin hedefi haline getirmiştir. Hindu milliyetçilerine yönelen öfke ilk zamanlarda hareketin gerilemesine sebep olurken, daha sonra siyasal alanda örgütlenmesi neden olmuştur.

Genç bir Maharashtralı olan Nathuram Godse Hindu Mahasabha'ya bağlı, aşırılıkçı, küçük bir gönüllülük örgütü olan Rashtra Dal'ın üyesiydi ve daha önce de 1930'larda RSS'ye üyeydi.⁸³ Godse'nin 8 Kasım 1948'de mahkemeye yaptığı son

⁸⁰ Graham, **op.cit.**, s. 10.

⁸¹ Namaste, Hindistan'da selam vermek için kullanılan bir saygı sözcüğüdür. Sanskritçe kökenli olan bu sözcük, içimdeki Tanrı içindeki Tanrı'yı selamlar anlamına gelmektedir. Gandhi'nin sonuna eklenen –ji de aynı şekilde Hindi dilinde saygı belirten bir son ektir.

⁸² Stephen Murphy, "Last Day of the Mahatma", **Journal of the Geological Society of India**, Vol. 79, January 2012, s. 10.

⁸³ Graham, **op.cit.**, s. 11.

savunma, cinayetin ardında yatan sebepleri anlamak açısından birincil kaynak olduğundan dolayı önemlidir.

“Dindar bir Brahman aileye doğduğum için Hindu dinine, Hindu tarihine ve Hindu kültürüne saygıyı içselleştirmiştim. Haliyle de Hinduizm’le bir bütün olarak gurur duyuyordum. Büyüdükçe, dini veya siyasi hiçbir öğretiye körü körüne bağlanmayan bir özgür düşünme eğilimi geliştirdim. Bu yüzden de dokunulmazlığın⁸⁴ ve kast sisteminin ortadan kalkması için aktif olarak çalıştım. RSS’nin kast karşıtı hareketleri örgütleyen kanadına katıldım ve tüm Hinduların eşit olduğunu, kastın veya mesleğin doğumla kazanılmaması ve liyakata dayalı belirlenmesi gerektiğini savundum.

...Ravana, Chanakiya, Dadabhai Naoroji, Vivekanand, Gokhale ve Tilak’ın konuşmaları ve yazılarıyla birlikte, Hindistan’ın ve İngiltere, Fransa, Amerika, Rusya gibi önde gelen ülkelerin antik ve modern dönem tarihlerini okudum. Üstelik sosyalizmin ve Marksizm’in temel ilkelerini okudum. Ama tüm bunların ötesinde, ilgiyle Veer Savarkar ve Gandhiji’nin konuşmalarını ve yazılarını okudum. Bana göre, bu iki liderin dünya görüşleri Hindistan halkının düşüncelerine ve eylemlerine son 30 yıldır, diğer bütün faktörlerden daha fazla etkide bulunmuştur.

Tüm bu okumalar ve düşünceler, beni bir vatansever ve dünya vatandaşı olarak, ilk görevimin Hindu vatanına ve Hindulara hizmet etmek olduğuna inandırmıştır. 300 milyon Hindu’nun özgürlüğünü güvence altına almak ve onların çıkarlarını savunmak otomatik olarak tüm Hindistan’ın, insan ırkının beşte birinin, özgürlüğünü ve refahını sağlamak olacaktır. Bu inanç kendimi Hindu Sanghtanist ideolojisine ve programına adamama sebep oldu; Hindustan’ın, anavatanımın, ulusal bağımsızlığını elde etmek ve korumak ve onu insanlığın gerçek bir hizmetçisi yapmak yalnızca böyle mümkün olabilirdi.

1920’den itibaren, Lokamanya Tilak öldükten sonra, Gandhiji’nin Kongre’deki etkisi ilk olarak artmıştır, sonra da en üstün konuma gelmiştir... Gandhi halkı bilinçlendirme konusunda tarihi bir başarı göstermiştir ve bu etkiyi hakikat ve pasif direniş gibi sloganlarla desteklemiştir. Duyarlı veya aydın hiçbir kimse bu sloganlara karşı çıkmayacaktır... Fakat günden güne insanlığın büyük çoğunluğunun bu yüce değerlere normal hayatında özenle bağlı kalabileceğini düşünmek hayalden başka bir şey değildir.

... Aslında gurur, sorumluluk ve insanın dostlarına, soyuna, vatanına duyduğu sevgi bizi pasif direnişe itibar etmemeye ve güç kullanmaya zorlar. Ben hiçbir zaman bir saldırı karşısında yapılan silahlı direnişin adaletsizlik olduğuna ikna olamam. Böyle bir düşmana direnmek ve mümkünse onu güç kullanarak yenmenin dini ve ahlaki bir görev olduğuna inanıyorum. [Ramayana’da] Rama fırtınalı bir dövüşte Ravana’yı öldürdü ve Sita’yı rahatlattı. [Mahabharata’da] Krishna, kötülüklerine son vermek için Kansa’yı öldürdü; Arjuna saygıdeğer Bhishma da dâhil birçok arkadaşını ve akrabasını, saldırganın tarafında olduğu için, öldürmek zorunda kalmıştır. Rama, Krishna ve Arjuna’yı şiddetten dolayı suçlu ilan etmesi Mahatma’nın insan eylemlerinin doğası hakkındaki bilgisizliğini ortaya çıkarmaktadır.

Daha yakın tarihte, Chhatrapati Shivaji kahramanca bir mücadele vererek Müslümanların tiranlığını önce kontrol altına almış, sonra da yok etmiştir. Shivaji için

⁸⁴ Paryalar olarak da adlandırılan dokunulmazlar Hindistan’da toplumdaki en aşağı tabakadır. Hiçbir hakkı olmayan dokunulmazlar kast sisteminin de dışında kalmaktadırlar.

saldırgan Afzal Han'ı öldürmek zaruriydi çünkü başarısız olsa kendi hayatını kaybedecekti. Shivaji, Rana Pratap ve Guru Gobind Singh gibi tarihin büyük savaşçıları anlamsız bir vatanseverlikle suçlamak Gandhiji'nin kendini beğenmişliğini ortaya çıkarmaktadır. Pasifist Gandhi ülkeye hakikat ve pasif direniş adı altında sayısız felaketi getirmişken, Rana Pratap, Shivaji ve Guru ülkenin insanlarına getirdiği özgürlük ile bu liderler her zaman kalplerde kutsal bir yerde olmuştur.

32 yıllık biriken öfke, Gandhi'nin Müslüman yanlısı orucuyla doruğa ulaşınca, sonunda Gandhi'nin varlığına acilen bir son vermem konusunda beni kışkırttı. Gandhi Güney Afrika'da Hint toplumunun haklarını ve refahını savunmak konusunda çok iyiydi. Fakat sonunda Hindistan'a döndüğünde neyin doğru neyin yanlış olduğu konusunda nihai karar vericinin kendisi olduğu özne bir mentalite geliştirmiştir. Eğer ülke onun liderliğini istiyorsa, onun yanılmazlığını kabul etmek zorundaydı; eğer istemiyorsa, Kongre'den uzak kalacaktı ve kendi yoluna devam edecekti.

... Ağustos 1946'dan itibaren Müslüman Ligi'nin özel orduları Hinduları katletmeye başladı... Hindu kanı Benal'den Karaçi'ye doğru akmaya başladı... Milliyetçiliği ve sosyalizmle övünen Kongre gizlice, süngü zoruyla Pakistan'ı kabul etti ve Cinnah'a teslim oldu. Hindistan canlı canlı kesildi ve topraklarının üçte biri 15 Ağustos 1947'den itibaren bize yabancı toprak oldu.

... Gandhi'nin 30 yıllık tartışmasız diktatörlüğünün başarısı ve Kongre'nin 'özgürlük' ve 'gücün barışçıl transferi' dediği şey budur. Hindu-Müslüman birliği balonu sonunda patladı ve Nehru'nun ve onun alayının rızasıyla teokratik bir devlet kuruldu... Kongre'nin üst kadrosu, Gandhi'nin rızasıyla, ülkeyi parçalayınca zihnim müthiş bir öfkeyle doldu.

Gandhi ulusun babası olarak anılmaktadır. Fakat bölünmeye rıza göstererek vatana ihanet ettiği için babalık görevini yerine getirememiştir. Açıkça Gandhi'nin görevinde başarısız olduğunu söyleyebilirim. O, Pakistan'ın babası olduğunu kanıtlamıştır... Özetle söyleyecek olursam, düşündüm ve Gandhiji'yi öldürdüğümde tamamen bir harabeye döneceğimi, insanlardan nefretten başka bir şey bekleyemeyeceğimi ve hayatımdan bile daha önemli olan gururumu kaybedeceğimi gördüm. Fakat aynı zamanda Gandhi'nin yokluğunda Hindistan'ın kendini kanıtlayacağını, intikamını alacağını, silahlı kuvvetlerle daha güçlü olacağını hissettim. Şüphesiz benim hayatım bir harabeye dönecekti ama ulusumuz Pakistan'ın tacizlerinden kurtulacaktı. İnsanlar beni herhangi bir duygudan yoksun veya aptal olarak görecektir, fakat ulusun inşası için gerekli dersleri almakta özgür olacaktıdır.

İyice düşündükten sonra konuyla ilgili kararımı aldım ama kimseye söylemedim. Cesaretimi topladım ve 30 Ocak 1948'de Birla House'deki dua alanında Gandhi'yi vurdum. Ben politikaları ve eylemleri milyonlarca Hindu'ya yıkım getiren bir insanı vurdum. Böyle bir faile hesap verdirecek bir yasal mekanizma olmadığından bu ölümcül vuruşu yaptım. Kişisel olarak kimseye karşı kötü bir duygu beslemiyorum ama haksız yere Müslümanların lehine politikalar üreten hükümete saygı duymuyorum. Ama aynı zamanda bu politikaların tamamen Gandhi'nin varlığından kaynaklandığını da açıkça görebiliyorum.

... Şimdi mahkeme huzurunda yaptığım şeyin sorumluluğunu kabul etmek için duruyorum ve elbette hakim bana uyun gördüğü cezayı verecektir. Ama şunu eklemek isterim ki, bana merhamet gösterilmesini istemiyorum veya başkasının benim adıma merhamet dilemesini de istemiyorum. Tüm eleştirilere rağmen eyleminin ahlaki

yönüne duyduğum güven hiç sarsılmadı. Hiç şüphem yok ki, gelecekte tarihin dürüst yazarları eylemimi tartacaktır ve bir gün ona hak ettiği değeri vereceklerdir.”⁸⁵

Godse'nin savunmasını dinleyen 3 hâkimden biri olan G. D. Khosla'nın “Eğer o gün savunmayı dinleyenler jüride yer alsaydı ve Godse'nin savunmasını değerlendirme görevi onlara verilseydi, ezici çoğunluğun kararının Godse ‘suçlu değildir’ şeklinde olacağına hiç şüphem yoktur”⁸⁶ şeklindeki yorumu savunmanın ne kadar etkileyici olduğunu ortaya koymaktadır. Yapmış olduğu savunma Godse'yi idam edilmekten kurtaramamıştır, Kasım ayında Godse suikastte kendisine yardım eden Narayan Apte ile birlikte idam edilmiştir. Godse ve Apte idam edildikten birkaç saat sonra cesetleri hapishanenin dışında yakılmış ve ilerde yakma işleminin yapıldığı alanın yeri tespit edilip, oraya tapınak yapılması ihtimalini önlemek için de bütün alana çim ekilmiştir.⁸⁷

Bağımsızlık mücadelesinin simgesi haline gelen ve her koşulda şiddete başvurmaya karşı olan bir liderin suikasta kurban gitmesi Hindistan halkında derin bir üzüntü yaratmıştır. Gandhi'nin ölümünden duyduğu üzüntüyü Hindistan halkı destansı bir şekilde dışa vurmuştur. Cenaze töreninin ardından ülkede iki hafta sürecek ulusal yas ilan edilmiştir ve sonra Gandhi'nin külleri Allahabad'da suya bırakılmıştır. Gandhi'nin öldürülmesine tepkisi çok büyük olan halkın cenaze merasimine katılımı çok yoğun olmuştur. Allahabad'da nehrin kıyısında yas tutanların sayısının bir milyondan fazla olduğu tahmin edilmektedir.⁸⁸

⁸⁵ Smile O Smile, “Why I Killed Gandhi-Nathuram Godse's Final Address to the Court”, <http://www.smileosmile.com/celebrities/why-i-killed-gandhi-nathuram-godses-final-address-to-the-court/>, (10.11.2016).

⁸⁶ G. D. Khosla, **The Murder of the Mahatma**, Mumbai, Jaico Publishing House, 1965, s.48.

⁸⁷ **Ibid.**, s. 53.

⁸⁸ Yasmin Khan, “Performing Peace: Gandhi's assassination as a critical moment in the consolidation of the Nehruvian state”, **Modern Asian Studies**, Vol. 45, No. 1, January 2011, s. 57-58.

Gandi'nin cenazesi 1947'deki Bağımsızlık Günü'nden sonra devletin düzenlediği ilk tören olmuştur. Cenaze merasimi 'geleneksel' Hindu cenaze merasimlerinden farklı yeni ritüellerin icat edildiği bir tören şeklinde gerçekleşmiştir, örneğin tabut Gandi'nin yakınları tarafından değil de arabada taşınmıştır ve bu cenaze aracında Nehru ve Patel gibi liderler Gandi'nin oğluyla birlikte yer almışlardır. Gandi'nin cenazesinde düpedüz bir ironi yaratacak şekilde militarizm gözlenmiştir; 4000 asker, 1000 silahlı er, 100 polis ve 100 donanma cenaze töreninde yürümüştür. Böylelikle cenaze töreni tüm detaylarıyla devletin ve Kongre'nin güç gösterisine dönüşmüştür.⁸⁹

Kongre'nin Gandi'nin cenaze törenini ve ölümünün yarattığı matem havasını kendi iktidarını meşrulaştıracak bir araca çevirmekteki başarısının yanında, halkın Hindu milliyetçilerinin sosyal ve siyasi görüşlerine karşı gelişen tepkisi de avantaj dengesini Kongre'nin ılımlı politikaları yönünde değiştirmiştir.⁹⁰ RSS ve Mahasabha suikast sonrası Hintlilerin gazabına uğramıştır; her ikisinin de üyelerine, *shakhalarına*, ofislerine ve mal varlıklarına yönelik saldırılar gerçekleşmiştir.⁹¹

Hindistan'ın bağımsızlığının ilk yıllarından itibaren uzun bir dönem Hindistan siyasetine yön verecek olan Jawaharlal Nehru hiçbir zaman Hindu milliyetçisi görüşleri paylaşmamıştır. Kongre içinde, Nehru İlimliler'in çizgisinde siyaset yaparken, sağ kanadı ve daha otoriter bir yönelimi temsil eden ise Vallabhbhai Patel olmuştur.⁹² Nehru azınlık haklarını gözetken ve Pakistan'ın varlığını tanıyan, seküler bir devlet inşa etme fikrine bağlıyken; Patel, hukukun

⁸⁹ *Ibid.*, s. 64-65.

⁹⁰ Graham, *op.cit.*, s. 12.

⁹¹ Bhatt, *op.cit.*, s. 145.

⁹² Corbridge and Harriss, *op.cit.*, s. 43-44.

üstünlüğü ilkesini ve tüm halklara eşit muameleyi desteklemesine rağmen, Pakistan'ın samimiyetini ve Hindistanlı Müslümanların ülkeye sadakatlerini sorgulamakta ısrarcıdır.⁹³

Nehru, hayattayken Gandhi tarafından desteklenmesine rağmen kabinede ona karşı ciddi bir muhalefet söz konusuydu. Patel'in konumu ise daha güçlüydü hem kabine içinde destekleniyordu hem de Kongre'nin birçok liderinin ona karşı bağlılığı söz konusuydu. Patel ve destekçileri, Nehru'nun seküler politikalarına doğrudan muhalefet etmektense, hükümete Pakistan ile ilgili meselelerde Hindu çoğunluğun hassasiyetlerine göre davranması konusunda baskı yapıyorlardı. Patel'e göre Kongre böyle bir pozisyon alırsa, Hindu Mahasabha'nın üyeleri ve destekçileri bağlılıklarını iktidar partisine sunacaktı, böylece Mahasabha ya kendini feshedecekti ya da sadece kültürel konulara odaklanacaktı, aynı şekilde RSS üyeleri de Kongre içinde kendilerine yer arayacaklardı.⁹⁴

Godse'nin Gandhi'yi öldürmesinden sonra Kongre içinde Patel'in artık bu gibi fikirleri dillendirmeye devam etmesi mümkün değildi. Kongre'nin kapılarını Mahasabha ve RSS'nin üyelerine açmanın artık savunulacak bir tarafı kalmamıştı. Suikast sonrasında Nehru, Kongre'de hücumla geçti ve komünalizmin Hindistan'a kötülükten başka bir şey getirmediğini ve artık Mahasabha gibi gruplara daha fazla göz yumulmayacağını açıkladı.⁹⁵

Komünal nefretin geldiği boyut artık korkutucu olduğundan hükümet bu doğrultuda kararlar almıştır. Daha evvel Nehru ve Patel Kongre içinde iki farklı

⁹³ Graham, *op.cit.*, s. 9.

⁹⁴ *Ibid.*, s.9-10.

⁹⁵ *Ibid.*, s. 12.

eğilimi temsil ederken, şimdi Hindu milliyetçi örgütlenmelere karşı ortak bir tavır sergileyeceklerdir. Hindu Mahasabha ve RSS, Hindistan hükümeti tarafından yasalara ve düzene bir tehdit olarak görülmeye başlanmıştır. RSS'nin başkanı Golwalkar ve Mahasabha'nın Genel Sekreteri V.G. Deshpande tutuklanmıştır ve hükümet şiddeti veya komünal nefreti destekleyen hiçbir örgüte tolerans gösterilmeyeceğini açıklamıştır. 4 Şubat 1948'de İçişleri Bakanlığı, RSS'nin illegal bir örgüt olduğunu ve liderlerine ve üyelerine yönelik gerçekleştirilecek tutuklamalarla faaliyetlerinin asgari düzeye indirileceğini bildiren bir tebliğ yayınlamıştır.⁹⁶

Gandi cinayetinin suç ortaklarından olduğu gerekçesiyle ilk olarak Şubat 1948'de tutuklanan Golwalkar, 6 ay sonra serbest bırakıldığında RSS'ye yönelik yasağın kaldırılması talebiyle Patel'le görüşmüştür. Patel yasağın kaldırılması için örgütün yazılı bir anayasasının olması gerektiğini bir önkoşul olarak sunmuştur. Patel'in sunduğu şartlara göre anayasa, özellikle örgüt liderliğine aday olmanın ve seçilmenin usullerini belirleyen örgüt içi demokrasiyi; sadece yetişkinlerin (18 yaşından büyüklerin) örgüte üye olabileceğini, örgütün şiddeti terk ettiğini, Hindistan'ın anayasasını, ulusal bayrağını ve seküler bir devlet olduğunu kabul ettiğini taahhüt etmelidir. RSS bu koşulların sadece bir kısmının kabul edilebilir olduğunu bildirmiştir. Örgüt liderinin (sarganhchhalak) seçilmesinin usullerinin belirlenmesi, yetişkin olmayanların örgüte üye olamaması ve örgütün Hindistan anayasasını kabul etmesi şartlarını tamamen reddetmiştir.⁹⁷

Hindistan devletinin demokratik ve seküler olduğunun kabul edilmesi ve Hindu devleti fikrinden vazgeçme konusundaki koşullara ilişkin Golwalkar'ın yanıtı

⁹⁶ **Ibid.**, s. 11.

⁹⁷ Bhatt, **op.cit.**, s. 145-146.

ise net değildir. Golwalkar, bir Hindu için devletin bugün ve her zaman seküler olduğunu ileri sürmüştür. Golwalkar Hinduizmin çok çeşitli Hindu inanç ve mezheplerine karşı olan hoşgörüsünü ‘sekülerizm’le bağdaştırmıştır. Golwalkar’a göre, RSS hiçbir zaman Hindu olmayan vatandaşları dışlayan bir Hindu egemenliğini savunmamıştır, böyle bir fikir ancak aşırıların yarattığı bir fantezidir ve dikkate alınmamalıdır. Özetle, Golwalkar Hindu *rasht*ra (ulusu) fikrinden vazgeçmemiştir sadece Hindu olmayanların vatandaşlığı hususundaki önceki katı tutumunu terk etmiştir.⁹⁸

Golwalkar-Patel müzakerelerinden istenen sonuç alınamayınca hükümet merkezi idarenin yanında *shakhaları* da yasaklamıştır.⁹⁹ RSS, kendi *satyagrahası*¹⁰⁰ olarak adlandırdığı direnişle yasaklara karşı gelerek *shakhaları* açık tutmuştur.¹⁰¹ Hükümetin kararlarını tanımayan Golwalkar 9 Aralık’ta yeniden tutuklanır. Golwalkar’ın yeniden tutuklanmasının ardından RSS, yasakları ve tutuklamaları protesto eden gösterilere başlamıştır ve bu gösterilerde yer alan birçok üye gözaltına alınmıştır. Golwalkar 14 Ocak 1949’da gösterilerin sona erdirilmesi çağrısı yapınca RSS gösterileri sonlandırmıştır ve müzakere ortamı yeniden sağlanmıştır.¹⁰²

RSS’ye yönelik yasaklar nihai olarak 11 Temmuz 1949’da kaldırılır. Yasağın kaldırılmasının ardından Golwalkar, RSS’nin başlangıçtaki ilkelerinin hiçbirinden vazgeçmediğini ve hükümetle hiçbir anlaşmaya varılmadığını açıklamıştır. Katıldığı bir konferansta Golwalkar Hindistan’daki Müslümanlara dair bakışını şu şekilde dile

⁹⁸ **Idem.**

⁹⁹ Graham, **op.cit.**, s. 15.

¹⁰⁰ satyagraha

¹⁰¹ Bhatt, **op.cit.**, s. 145.

¹⁰² Graham, **op.cit.**, s. 15.

getirmiştir: “Hindistanlı Müslümanlar ayrı düşünüyor, ayrı hareket ediyor ve ayrı plan yapıyor. Zaten onlar Müslüman olmayanların cehenneme gideceğine inanıyorlar. Müslümanlar bölünmeyi de nihai bir başarı olarak görmüyorlar, sadece ilerisi için atılmış bir adım olarak kabul ediyorlar. Biz de yalnızca Hindulardan oluşan bir Hindistan kurmalıyız. Ancak bu şekilde ‘seküler’ olabiliriz. ‘Gerçek sekülerizm’ için Müslümanlara ‘Hindu ulusuna’ ve Hinduların kahramanları olan Tanrılarına saygı duymaları öğretilmelidir.”¹⁰³ Golwalkar’ın bu söylediklerine karşılık bir gazetecinin “Müslümanlara bunları onları döverek mi öğretmeliyiz?” soruna karşılık ise Golwalkar: “İki çeşit dayak vardır: Annenin çocuğunu dövmesi ve düşmanlık beslenen kişinin dövülmesi. Bizim dayakla işimiz olmaz. Ama eğer bir gün döverek öğretecek olursak, bu, annenin çocuğuna sevgisinden ve çocuğunun iyiliğini istemesinden dolayı attığı bir dayak olur.” cevabını vermiştir.¹⁰⁴

Golwalkar RSS yasağının kalkmasının ardından, hükümetin yaptırımlarının örgüte ne kadar zarar verdiğini hesap etmek amacıyla, Hindistan’da uzun bir tura çıkmıştır. RSS’nin yasaklandığı dönemde, üyelerinin sayısının 1947’deki 400.000-500.000 seviyesinden 100.000’e düştüğünü gözlemlemiştir. Fakat 1951’in ilk çeyreğinde bu sayı yeniden artarak 600.000’in üzerine çıkmıştır. Bu hızlı iyileşme, yasak boyunca yerel çalışanlarla liderlerin iletişim ağının bozulmadığını göstermektedir ve ayrıca örgüt, hükümet baskısı hafifledikten sonra önceki olağan üyeliği de takviye etmeyi başarmıştır.¹⁰⁵

¹⁰³ Bhatt, *op.cit.*, s. 146.

¹⁰⁴ *Ibid.*, s. 147.

¹⁰⁵ Graham, *op.cit.*, s. 17.

B. HİNDU MİLLİYETÇİSİ ÖRGÜTLENMELER

1. Bharatiya Jana Sangh

Kolonyal yönetim boyunca milliyetçi hareketi yöneten Hint Ulusal Kongresi, bağımsızlığın ilk yıllarında da siyasete yön veren parti olmuştur. Kongre, tüm Hindistan’da bir birlik sağlamak amacıyla, geniş bir yelpazedeki politik fikirleri içine almıştır ve bir ölçüde de uzlaştırmıştır. 1947’ye gelindiğinde Kongre içinde yeni siyasetin nasıl şekilleneceği konusunda farklı görüşleri savunan üç grup vardır. Bunlardan birincisi, Hindistan’ı sekülerizmi ve parlamenter sistemi anayasal düzlemde kuran, demokratik ve liberal bir ülke olarak görmek isterken; ikincisi, sosyal ve ekonomik örgütlenmenin kolektivist ilkelere dayandığı sosyalist bir devlet arzu ediyordu; üçüncü grup ise, Hindu gelenekleri ve değerleriyle şekillenen bir devlete kavuşmak niyetindeydi. Bu gruplardan biri veya daha fazlası kendi seçim tabanını kurup, iktidar partisinden bağımsız gelişebilecekken Kongre bir süre parti sistemindeki egemenliğini muhafaza etmiştir.¹⁰⁶ Davasını ilerletmek isteyen her grup için Kongre içerisinde kalmak kendi politikaları adına önemli bir etki sahibi olmak gibi bir kazanç sağlarken, Kongre’den ayrı bir parti kurmak kendini güçsüz ve izole olmuş bir alanda bulma riskini taşıyordu.¹⁰⁷

Hindu milliyetçileri Kongre içerisinde Patel tarafından temsil edilirken, Gandhi suikastı sonrası hem Patel’in Hindu milliyetçilerine olan desteğini geri çekmesi hem de Hindu Mahasabha’nın ve RSS’nin görmüş olduğu baskılar, Hindu milliyetçisi hareketin başka platformlarda da savunulması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. RSS’nin yasaklanması, hareketin var olma hakkının savunulması için bazı Hindu

¹⁰⁶ *Ibid.*, s. 5.

¹⁰⁷ *Idem.*

milliyetçilerini siyasete atılmalarının gereği konusunda ikna etmiştir. Çünkü içine düştükleri durumda parlamento veya başka bir yerde onları savunan hiçbir politikacı olmamıştır.¹⁰⁸

RSS'nin siyaset alanında yer alması konusunda örgüt içinde iki farklı görüş ortaya çıkmıştır. Genç 'aktivistler' bunun bir ihtiyaç olduğunu savunurken, eski jenerasyonun oluşturduğu 'gelenekçiler' böyle bir hareketi desteklememişlerdir. Golwarkar da başlangıçta isteksizlerin içinde yer almıştır.¹⁰⁹ Var olan siyasi partilerin etkinliğine inancı çok az olan bir başka RSS lideri Dada Parmath ise, RSS'nin siyaset alanında rol üstlenmesi gerektiğini savunmuştur. Parmarth'a göre, Kongre, ülkenin davasını kalbinde taşımıyordu ve iktidarda kalma gibi bir takıntısı vardı. Komünistler her türlü baskı ve zorlamayı destekliyorlardı. Sosyalistler, halkın güvenini kazanacak ve bu güveni arttıracak türden bir liderden yoksundular. Hindu Mahasabha, söyleyecek önemli ve hayati sözleri olsa da takipçilerini bunlara ikna edecek bir lidere sahip değildi. Bu senaryoda da RSS'nin diğer siyasi partilerin yerine getirmekte başarısız olduğu görevleri üstlenmesi gerekiyordu.¹¹⁰

Postkolonyal dönemde RSS çeşitli alanlarda kendi ideolojisini benimseyen örgütler kurmuştur ve bu örgütler Sang Parivar (Sang Ailesi) adı altında toplanmıştır. 1948'de kurulan öğrenci birlikleri, 1955'te kurulan işçi sendikaları bu örgütlerin ilk örnekleridir. RSS aktif olmadığı alanlara erişmek için bu paravan örgütleri kurmaya başlamıştır.¹¹¹ Kısmen özerk kuruluşlar olan bu paravan örgütler, RSS'nin temel

¹⁰⁸ Christophe Jaffrelot, **The Hindu Nationalist Movement in India**, New York, Columbia University Press, 1996, s. 116.

¹⁰⁹ Pralaya Kanungo, *"Myth of the Monolith: The RSS Wrestles to Discipline Its Political Progeny"*, **Social Scientist**, Vol. 34, No. 11/12, Nov. – Dec. 2006, s. 56.

¹¹⁰ **Idem.**

¹¹¹ Christophe Jaffrelot, *"Refining the 'Moderation Thesis' Regarding 'Radical Parties' "*, The Jana Sanh and the BJP between Hindu Nationalism and Coalition Politics in India, 2010. <hal-01069458>

ideolojisini paylaşmaktadır ve onların varlığı RSS'nin Hindistan toplumunun siyasal kültüründe yönetmek istediği geniş kapsamlı dönüşümü vurgulamaktadır. 1951 yılında Hindu Mahasabha'nın eski başkanı Shyam Prasad Mukherjee'nin kurduğu Jana Sangh da Sang Parivar üyesi bir siyasi partidir.¹¹²

Mukherjee, Jana Sang'ı kurmadan önce Savarkar'ın istifa etmesinin ardından Hindu Mahasabha'nın başkanlığını yapmıştır. Gandhi suikastı sonrası hükümetle Mahasabha arasında önemli bir arabulucu gören Mukherjee, Hindistan bağımsız olduktan sonra Mahasabha'nın artık sadece Hindularla sınırlı bir parti olmaması gerektiğini savunmuştur. Suikast sonrası halkın kininin yöneldiği Mahasabha'da, Mukherjee'nin bu fikrini açıklaması daha kolay olmuştur. Başlangıçta Mukherjee'nin ılımlı politikalarına karşılık verir gibi olan Mahasabha, Gandhi suikastının örgütle bağlantısından dolayı utanç duyduklarını, hükümetin terörü ve yıkıcı eylemleri yok etmek için gösterdiği çabayı desteklediklerini açıklamıştır. Fakat daha sonra Mahasabha üyeliğin yalnızca Hindular için mümkün olmasında ısrar etmiştir. Hinduların dışlayıcı bir birlik olmadan da çıkarlarını koruyabilecek çoğunlukta olduğunu savunan Mukherjee, Mahasabha'dan istifa etmiştir.¹¹³

Başlangıçta RSS'nin siyasete dâhil olması konusunda isteksiz olan Golwalkar, sonradan Mukherjee ile bir siyasi partinin kurulması konusunda anlaşmıştır fakat hiçbir zaman kurulacak partinin yapısıyla ilgili Mukherjee ile aynı görüşleri paylaşmamıştır. Golwalkar RSS'nin partiye üstün olmasını isterken, Mukherjee bu fikre sıcak bakmamıştır. 1951 yılında Jana Sangh, partisiz lider Mukherjee ve lidersiz

¹¹² Bhatt, *op.cit.*, s. 149-150.

¹¹³ Graham, *op.cit.*, s. 12-14.

parti RSS'nin bir araya gelmesi sonucu ortaya çıkmıştır.¹¹⁴ Partinin “tek ulus, tek ülke, tek kültür” ilkesini benimsemesi ve sekülerizmi “yalnızca Müslümanları yatıştırma politikasının bir maskesi” olarak tanımlaması RSS'nin Jana Sangh üzerindeki etkisini açıkça ortaya koymaktadır.¹¹⁵

RSS'nin üyelerinin çoğu Mokherjee'nin orta sınıfa olan ilgisinden yoksundu ve Mokherjee'nin liberal demokratik geleneklere olan inancını paylaşmıyorlardı. RSS partinin Hindu milliyetçisi ideolojiye bağlı olmasından yanaydı, böylece Hindu dilini konuşan, disiplinli ve gelenekçi bir Hindu elitinin yaratılacağına inanıyorlardı. RSS partide hiyerarşi, düzen ve kontrol isterken; Mokherjee Kongre'ye kapsamlı bir muhalefeti mümkün kılacak açık, erişilir ve yeni koşullara uyum sağlayan bir parti yapısını destekliyordu. RSS ile Mokherjee arasındaki önemli anlayış farkına rağmen parti kuruluş aşamasında olduğundan ve RSS'nin Mokherjee'nin liderlik yeteneğinin farkında olmasından dolayı ciddi anlaşmazlıklar ortaya çıkmamıştır. 1953 yılında Mokherjee'nin ölmesiyle de RSS, partinin işleyişine yöne vermede ve içişlerini kontrol etmede daha etkili bir konuma gelmiştir.¹¹⁶ Mokherjee'nin ölmesiyle Jana Sangh, Kongre karşısında iktidar olma umudunu taşıyan sağlam bir koalisyonu kurabilecek potansiyeldeki tek liderden yoksun kalmıştır.¹¹⁷

2. Shiv Sena

Shiv Sena, 19 Temmuz 1966'da Bombay'da “Maharashtralıların refahını korumak” amacıyla kurulmuş bir partidir. Kendini bir gönüllülük örgütü olarak tanımlayan parti, genç Maharashtralıların hayal kırıklıkları üzerine kurulmuştur. Shiv

¹¹⁴ Kanungo, *op.cit.*, s. 57.

¹¹⁵ *Idem.*

¹¹⁶ *Ibid.*, s. 57-58.

¹¹⁷ Graham, *op.cit.*, s. 56.

Sena'ya göre Maharashtralıların, Maharashtra eyaletinde 'toprağın çocukları' olarak hayat standartlarını yükseltecek her imkâna ulaşmaları gerekirken, onlar en ufak imkândan dahi yoksun durumdadır. Parti, 'toprağın çocukları' endüstrinin geliştirdiği iş imkânlarından yeteri kadar faydalanamazken, ülkenin doğal kaynaklarının yabancı girişimciler tarafından sömürülmesinden şikâyet etmektedir. "Maharashtralılar için Maharashtra" sloganı ile yola çıkan Shiv Sena, Bombay'da¹¹⁸ ev ve iş bulma konularında Maharashtralılara öncelik verilmesi için merkezi ve yerel hükümete baskı yapmayı programına koymuştur. Partinin hedefinde olan kesim ise eyaletteki iyi işlere eyaletin yerlilerinden daha fazla erişme imkânı olan Güney Hindistanlılardır.¹¹⁹

Bombay, Hindistan'ın bağımsız olduktan sonra izlediği gelişim seyrini en iyi sergileyen şehirlerden biridir. Hindistan'ın finans, ticaret ve eğlence başkenti olan Bombay, bir yandan Hindistan'ın gelişmiş yüzünü yansıtırken, bir yandan da büyük gecekondu mahalleleriyle ve evsiz insanlarıyla ülkedeki gelir dağılımındaki adaletsizliği gözler önüne sermektedir. Bombay nüfusunun büyük çoğunluğu temiz suya erişemezken veya atık arıtma hizmetlerinden faydalanamazken, şehirde yaşayanların çok küçük azınlığı rahat bir ömür sürebilecek gelire sahiptir.¹²⁰ Bombay'a ülkenin çeşitli bölgelerinden gerçekleşen göçler de konut sıkıntısı,

¹¹⁸ Maharastra eyaletinin başkenti olan bu şehre 16. yüzyılda Portekizliler 'iyi körfez' anlamına gelen 'Bom Bahia' ismini vermişlerdir, daha sonra bu isim İngilizceleşerek Bombay olmuştur. 1995 yılında ise Bombay ismi, Hint tanrıçası Mumba'dan türemiş olan Mumbai ile değiştirilmiştir.

¹¹⁹ Ram Joshi, "The Shiv Sena: A Movement in Search of Legitimacy", **Asian Survey**, Vol. 10, No. 11, Nov., 1970, s. 967-968.

¹²⁰ Sujata Patel, "The Popularity of the Shiv Sena: Urbanisation and Its Consequences", **Asian Studies Review**, Vol. 19, No. 3, April 1996, s. 42.

gecekondu yerleşimleri ve işsizlik gibi sıkıntıları arttırmıştır. Bu koşullarda da, hayatta kalma ve ekonomik gelişim mücadelesi daha çetin yaşanır hale gelmiştir.¹²¹

Bombay’da ekonomik rekabet Maharashtralı olanlarla olmayanlar arasında sürmektedir ve mücadelenin kaybeden tarafı genelde Maharashtralılar olmaktadır. Shiv Sena Maharashtralı’yı konjonktürel olarak değişen çeşitli anlamlarda kullanmaktadır; Maharashtralı kimi zaman ana dili Marathi olanlar, kimi zaman Maharashtra veya Bombay’da 10-15 yıldır yaşayanlar, kimi zaman da Maharashtra’nın “neşe ve kederinde birleşenler” olarak tanımlanmaktadır.¹²² Shiv Sena’dan evvel Sanyukta Maharashtra Hareketi Maharashtralı kimliğinin ayrı bir kimlik olduğunu gündeme getirmiştir. Bombay Eyaleti’nin iki dilli yapısına karşı çıkan ve Marathi dilini konuşanlar için ayrı bir eyalet talep eden bu hareket başarılı olmuştur. 1 Mayıs 1960 günü Bombay Eyaleti bölünmüş, Gucerat ve Maharashtra olarak dil temelinde ayrılan iki eyalet ortaya çıkmıştır.¹²³ Fakat tek dilli Maharashtra eyaletinin kurulması Maharashtralıların ekonomik imkânlarla erişmesindeki dezavantajları ortadan kaldıramamıştır. Maharashtralılar bir yandan ekonomide kendilerine kıyasla daha girişimci olan Guceratlılar, Parsiler ve Sintlilerle rekabette üstün gelemeyen, diğer yandan İngilizce’yi az bilmeleri nedeniyle Güney Hindistanlıların tekeli altına aldıkları beyaz yakalı işlerde onlarla yarışamamışlardır.¹²⁴

¹²¹ Rosh, **op. cit.**, s. 969.

¹²² Mary F. Katzenstein, “Origins of Nativism: The Emergence of Shiv Sena in Bombay”, **Asian Survey**, Vol. 13, No. 4, Apr., 1973, s. 387.

¹²³ Ashish Nareshrao Thakare, “The Role of Marathi Newspapers in Sanyukta Maharashtra Movement”, **International Journal of Applied Research**, Vol. 1, No. 12, 2015, s. 436.

¹²⁴ Amrita Shah, “How Strong Is the Shiv Sena?”, **Imprint**, August 1984, s. 20.

Shiv Sena'nın kurucusu olan Bal Thackeray, 1950lerde karikatürist olarak çalıştığı İngiliz gazetesi Free Press Journal'daki işinden ayrılınca 1960 yılında Marmik adlı dergiyi kurmuştur.¹²⁵ Marmik, Bombay'daki Marathi halkının dikkatini yerlilere yapılan adaletsizliklere çekmede ve Shiv Sena örgütünün kurulmasına zemin hazırlamada kilit bir rol oynamıştır.¹²⁶ 1963 yılında, Maharashtralıların iş bulma konusunda ayrımcılığa uğradıklarına dair şikâyetlerinin artması sonucu Thackeray, çeşitli şirketlerde iyi pozisyonlarda çalışan Maharashtralı olmayanların isimlerini listeleyerek Marmik'te yayınlamaya başlamıştır. İlk olarak "Vacha ani Thanda Basa" (Oku ve Sessiz Kal) başlığıyla yayınlanan isimler Marathileri kışkırtmayınca Thackeray başlığı "Vacha ani Utha" (Oku ve Yüksel) olarak değiştirmiştir. Thackeray'ın "toprağın çocukları" davasına sarılması, Bombay'daki Maharashtralı orta sınıf işçilerin ilgisini çekmiş ve sessiz seçmen gençler bu davayı sahiplenmişlerdir.¹²⁷ Maharashtra'nın ayrı bir eyalet olmasından sonra da devam eden Maharashtralıların avantajsız konumunun yarattığı hayal kırıklığı Thackeray'ın Marmik'inin "bilinçlendirmesi" ile artmıştır. Shiv Sena kurulmadan önce Maharashtra birliği çağrısı ve "yabancılar" saldırılar Marmik'te başlamıştır.¹²⁸

1966'ya gelindiğinde Maharashtralıların Marmik'e olan ilgisi artmıştır, tirajı 60.000'i bulan derginin Bombay'da 200-300 bin okuyucusu olduğu tahmin edilmektedir.¹²⁹ Thackeray artan bu ilginin de bir sonucu olarak Maharashtralıların haklarının savunulduğu bir örgüte ihtiyacı olduğuna karar

¹²⁵ Gyan Prakash, **Mumbai Fables: A History of Enchanted City**, New Jersey, Princeton University Press, 2010, s. 228.

¹²⁶ Vaibhav Purandare, **Bal Thackeray & The Rise of The Shiv Sena**, New Delhi, Roli Books, 2012, s. 32.

¹²⁷ **Ibid.**, s. 31.

¹²⁸ Katzenstein, **op.cit.**, s. 394.

¹²⁹ **Idem.**

vermiştir ve bu ihtiyaç doğrultusunda Haziran 1966'da Shiv Sena'yı kurmuştur. Thackeray, Shiv Sena ile Maharashtralılar aleyhinde gelişen bu ekonomik dengeyi tersine çevirmeyi amaçlamıştır. Thackeray'a göre, Güney Hindistanlılar Maharashtralıların hakkı olan işleri gasp etmişlerdir.¹³⁰ Maharashtralıların kendi eyaletlerini elde etmelerine rağmen Marathi dilini konuşanların iş bulma konumlarının değişmemesi ve Marathi dilini konuşmayan etnik grupların özellikle beyaz yakalı işlerdeki ve ticaret sektöründeki başarıları Thackeray'a göre kabul edilebilir değildir.¹³¹

30 Ekim'de Shivaji Park'ta yapılan ve yarım milyon insanın katıldığı açılış toplantısında Thackeray, Shiv Sena'nın bir siyasi parti değil, isminden de anlaşılacağı gibi Shivaji'den esinlenen bir ordu olduğunu açıklamıştır.¹³² "Shiva Ordusu" anlamına gelen Shiv Sena, ismini hem Maratha'nın savaşçı kralı Shivaji'den hem de Hindu inancındaki yok etme Tanrısı Shiva'dan almaktadır.¹³³ Shiv Sena'nın ismindeki Shiva veya Shivaji vurgusu örgüte militan bir karakter kazandırmıştır.

Shiv Sena kuruluşundan itibaren şiddet içeren eylemlerin içinde yer almıştır. Shiv Sena'ya göre Hindu milliyetçiliği militan bir milliyetçilik olmalıdır çünkü şiddet kullanmamak veya pasif direniş gücün değil, zayıflığın işaretidir.¹³⁴ Liderine sıkıca bağlı bir örgüt olan Shiv Sena, Thackeray'ın "Özgürlük kan akıtmadan kazanılmaz"¹³⁵ sözünü kendine yol gösterici olarak kabullenmiştir. İlerleyen yıllarda

¹³⁰ Mary Fainsod Katzenstein, Uday Singh Mehta, Usha Thakkar, *"The Rebirth of Shiv Sena: The Symbiosis of Discursive and Organizational Power"*, **The Journal of Asian Studies**, Vol. 56, No. 2, May, 1997, s. 374.

¹³¹ *Ibid.*, s. 375.

¹³² Prakash, *op.cit.*, s. 229.

¹³³ Khalid Mahmud, *"Thackeray's Shiv Sena"*, **The Rise of Hindutva Fundamentalism**, South Asian Studies VII, Islamabad, Institute of Regional Studies, 2003, s. 94.

¹³⁴ Katzenstein, Mehta ve Thakkar, *op.cit.*, s. 379.

¹³⁵ Shah, *op.cit.*, s. 23.

Hindutva ideolojisine kararlı bir dönüş yapacak olan Shiv Sena'nın, kurulduğu ilk yıllarda Hindutva taraftarlığı komünizm karşıtlığı kadar belirgin değildi. Shiv Sena için popülist Indra Gandhi Kongresi ve emek yönelimli solcu partiler asıl düşmanlardı çünkü onları kendi popülist projelerine doğrudan tehdit olarak görüyorlardı.¹³⁶ Komünizm karşıtı olduğunu açıkça ortaya koyan örgüt, solun kontrolündeki sendikalardan endüstri işçilerinin desteğini kendi tarafına çekmek istiyordu.¹³⁷

Kuruluş amacı Maharashtralıların haklarını savunmak olan örgüt kuruluşunun ilk yıllarında bu amaç doğrultusunda Güney Hindistanlıları ve komünistleri hedef alan saldırılar düzenlemiştir. Saldırıları düzenleyenler Sainik olarak adlandırılıyordu, Shiv Sainik olmak demek Shivaji'nin ordusunda asker olmak anlamına geliyordu.¹³⁸ Sainikler 1967'de Parel'deki Komünist Parti ofisine saldırmışlar ve parlamento üyesi komünist Krishna Desai cinayetinde rol oynamışlardır, Güney Hindistanlıların restoranlarına saldırılar düzenlemişler ve 1971 yılında Bhiwandi ayaklanmalarında¹³⁹ yer almışlardır.¹⁴⁰ Partinin zamanla amaçları değiştikçe temsil ettiği kesim ve hedef aldığı kesim değişmiştir fakat amaçlarını gerçekleştirmek için şiddete başvurma yöntemi değişmemiştir. İlerleyen yıllarda daha geniş bir kesimi temsil etmeye başlayan ve Hindutva ideolojisini benimseyen örgüt Hindu milliyetçiliğinin ötekisi Müslümanları hedef almaya başlamıştır.

¹³⁶ Jayant Lele, "Saffronisation of Shiv Sena: Political Economy City, State and Nation", **Economic and Political Weekly**, June 24, 1995, s. 1524.

¹³⁷ Mahmud, **op.cit.**, s. 94.

¹³⁸ Thomas Blom Hansen, **Wages of Violence: Naming and Identity in Postcolonial Bombay**, New Jersey, Princeton University Press, 2001, s. 50.

¹³⁹ Bhiwandi Ayaklanmaları Müslüman karşıtı şiddetin bir örneğidir. Shiv Sena'nın planladığı ayaklanmalarda 250'den fazla kişi ölmüş, Müslümanların varlıkları kundaklanmış ve Sainikler Vandalizm uygulamışlardır.

¹⁴⁰ Katzenstein, Mehta ve Thakkar, **op.cit.**, s. 374.

Bal Thackeray Shiv Sena'yı kurduğunda bu organizasyonun sadece sosyal bir forum olduğunun, siyasetle hiçbir bağının olmadığını altını çizse de Shiv Sena, kurulduktan bir yıl sonra Thane ve Bombay'da yerel seçimlere katılmıştır ve 1967-1972 yılları arasında bu şehirlerde tanınmış partilerden biri olmuştur.¹⁴¹ 1970 boyunca seçimlere düzenli olarak aday çıkarmış fakat başarılı olamamıştır. 1971'de Kongre (O) ile işbirliği yapmış ve Lok Sabha (Halk Meclisi) için üç aday göstermiş, üç seçim bölgesini de kaybetmiştir. 1972'de parlamento seçimleri için 26 aday çıkarmış ve sadece Bombay'dan bir sandalye kazanabilmiştir. Indra Gandhi hükümetinin ilan ettiği olağanüstü desteklediğini açıklayarak 1977 Lok Sabha seçimlerinde aday çıkarmamıştır. 1978'de Janata partisiyle işbirliği yapamayınca Kongre (I) ile yapmıştır ve parlamento seçimleri için 33 aday çıkarmış ve tüm seçim bölgelerini kaybetmiştir.¹⁴² Shiv Sena 1970'li yıllarda kendine yalnızca yerel yönetimlerde bir yer edinebilmiştir ve 1990'lara kadar Bombay-Thane bölgelerinin dışında siyasi bir varlık gösterememiştir.¹⁴³

1980lerin ortasından itibaren partinin ideolojisi büyük bir değişime uğramıştır ve parti gündemini Hindu milliyetçisi temaları vurgulayan şekilde yeniden düzenlemiştir. 1984 yılında BJP ile kurduğu siyasi ittifakla da Hindutva'ya kararlı bir dönüş gerçekleştirmiştir. Bu tarihlerde partinin Bombay'da popülarlığını kaybetmesinin işaretleri görünür hale gelmişti. Aynı zamanda Maratha elitlerinin

¹⁴¹ Suhas Palshikar, "Shiv Sena: A Tiger with Many Faces?", *Economic and Political Weekly*, Vol. 39, No. 14/15, Apr. 3-16, 2004, s. 1497.

¹⁴² **Idem.**

¹⁴³ Katzenstein, Mehta ve Thakkar, *op.cit.*, s. 374.

zayıflamaya başlayan egemenliği militan Hinduizm'i alt kastlar üzerindeki hâkimiyetlerini yeniden sağlaştırmak için makul bir alternatif olarak görmüştür.¹⁴⁴

Müslüman karşıtı eleştirilerini arttıran Bal Thackeray takipçilerini kutsal bir savaş başlatmak için kışkırtmıştır. Shiv Sena'nın desteklediği Hindu festivalleri daha lüks ve daha özenle hazırlanır olmuş; parti, Hindu partilerinin ittifak kurması için onlarla iletişime geçmiş ve 1994'te 7 Hindu partisine toplanma çağrısında bulunmuştur. Parti 1984 Bhiwandi ayaklanmalarını ve 1992-93'te Bombay'ın tahrip edilmesini kapsayan giderek artan sayıdaki toplumsal çatışmalarda kendini daha fazla öne çıkarmaya başlamıştır.¹⁴⁵

3. Bharatiya Janata Partisi

1977 yılında Olağanüstü Hal'in¹⁴⁶ sona ermesinden sonra yapılan seçimlerde Indira Gandhi'nin Kongre'si seçimleri kaybetmiştir ve Morarji Desai'nin liderliğindeki Janata koalisyonu % 40'dan fazla oy alarak 405 sandalyenin 295'ini kazanmıştır. Uzun yıllar RSS üyesi olan ve Jana Sangh'ın kurucularından olan Lal Krishna Advani ve Atal Bahari Vajpayee, Janata koalisyonunun kilit üyelerinden olmuşlardır. Koalisyon hükümeti kısa sürmüştür ve Ocak 1980'de Indira Gandhi yeniden iktidar olmuştur. Janata koalisyonunda 'Jana Sang' grubu RSS ile olan ortaklığından ve Hindu çıkarlarını savunduğundan sebep eleştirilere maruz kalmıştır. Bu dönemde edindikleri hükümet tecrübesi Advani ve Vajpayee'yi Hindu

¹⁴⁴ Lele, **op.cit.**, s. 1525.

¹⁴⁵ Katzenstein, Mehta ve Thakkar, **op.cit.**, s. 374.

¹⁴⁶ 1970'lerin başında Hindistan'da ekonominin gerilemesi, işsizliğin artması, enflasyonun yükselmesi ve besin kıtlığı gibi sebepler ciddi krizler yaratmıştır ve 1973 yılından itibaren Indira Gandhi'nin popülaritesi azalmaya başlamıştır. Ülkede yükselen hoşnutsuzluk ve buna bağlı artan ayaklanmalar karşısında Indira Gandhi 26 Haziran 1975'te Olağanüstü Hal ilan etmiştir. Bu dönemle ilgili ayrıntılı bilgi için bk. : Bipan Chandra, Mridula Mukherjee, Aditya Mukherjee, **India Since Independence**, India, Penguin Books, 2008.

milliyetçisi bir partinin siyaset alanında yer alması konusunda ikna etmiştir ve bu doğrultuda RSS ve eski Jana Sangh üyeleri BJP'yi kurmak üzere Janata koalisyonundan ayrılmışlardır.¹⁴⁷

Eski Jana Sangh liderleri tarafından 1980 yılında Bharatiya Janata Partisi (BJP) kurulmuştur. İlk başkanı Atal Behari Vajpayee olan BJP, Hindistan siyasetinde daha kabul edilebilir olmak ve bu alanda kendine müttefikler bulmak adına Jana Sangh'ın ideolojisinden daha ılımlı bir ideolojiye yola çıkmıştır.¹⁴⁸ Fakat başlangıçta benimsenen ılımlı politikalar ilerleyen yıllarda yerini radikal politikalara bırakmıştır ve BJP'nin politikaya yaklaşımı Jana Sangh'tan farklı olmamıştır.¹⁴⁹

Parti, 1980'den 2000'lere kadar geçen sürede hep aynı çizgide siyaset yapmamış ve BJP siyasetinde ılımlılık, radikalleşme ve normalleşme dönemleri yaşanmıştır.¹⁵⁰ BJP'nin kurulduktan sonraki ilk dönemde temel hedefi Hindistan seçim sisteminde Kongre Partisi'ne karşı güçlü bir alternatif geliştirebilmek olmuştur. Bu hedef doğrultusunda da Jana Sangh gibi sınırlı bir alanda kalmamak ve diğer partilerle işbirliği yapabilmek için ılımlı politikalar benimsemiştir.

Partiyi kurduklarında başkan Vajpayee, Jana Sangh'ın Hindutva kimliğini terk etmek istemiştir. Vajpayee, partinin Hindu milliyetçisi mirası yansıtmayan iki yeni maddeyi benimsediğini açıklamıştır: Gandhi sosyalizmi ve pozitif sekülerizm. Gandhi sosyalizmi ile Hindistan ekonomisinin temel birimi olarak köyün önemle vurgulandığı Gandhi'nin kalkınma modeline atıfta bulunuluyordu. Pozitif sekülerizm

¹⁴⁷ Bhatt, *op.cit.*, s. 168.

¹⁴⁸ Jaffrelot, *Hindu Nationalism: A Reader*, s. 20.

¹⁴⁹ Jaffrelot, *The Jana Sangh and the BJP between Hindu Nationalism and Coalition Politics in India*, s. 11.

¹⁵⁰ Sebastian Schwecke, *New Cultural Identitarian Political Movements in Developing Societies: the Bharatiya Janata Party*, New York, Routledge, 2011, s. 74.

ise, Kongre'nin "sözde sekülerizmi"nin üstü kapalı bir eleştirisiydi, "sözde sekülerizm" Hindu milliyetçilerinin, iktidar partisinin azınlıkların oylarını elde etmek için onları "şımartması" anlamında kullandıkları bir ifadeydi.¹⁵¹

BJP ılımlı söylemleriyle seçimlerde diğer partilerle daha kolay işbirlikleri kurmayı amaçlamıştır. Fakat parti Kongre'ye alternatif oluşturabilecek ittifakları kuramadığı gibi, benimsediği ılımlı politikalardan hoşnut olmayan RSS'nin desteğinden de mahrum kalmıştır. 1984 seçimlerinde RSS, BJP'yi desteklememiştir.¹⁵²

Ilımlı politikalar izlemeye yöneldiğinde RSS'nin desteğini kaybeden BJP 1990'lar boyunca ılımlı politikaları terk etmiştir. BJP'nin Hindistan siyasetinde söz sahibi olması da bu ılımlı politikaları terk ederek kitleleri mobilize edecek Müslümanlar karşıtı söylemler benimsemesiyle mümkün olmuştur.

¹⁵¹ Jaffrelot, *The Jana Sangh and the BJP between Hindu Nationalism and Coalition Politics in India*, s. 11.

¹⁵² *Idem.*

III. BÖLÜM: HİNDİSTAN'DA SAĞA ESEN RÜZGÂR: YÜKSELEN HİNDU MİLLİYETÇİLİĞİ

A. KİTLELERİN MOBİLİZASYONU VE BJP'Yİ İKTİDARA TAŞIYAN UNSURLAR

Hindistan bağımsız olduktan sonra uzun bir dönem ülkeyi yöneten Hindistan Ulusal Kongresi, tüm etnik ve dini gruplara eşit mesafede duran bir politika izlemiştir. Kongre'nin uzun yıllar devam eden yönetiminin sonucunda Hindistan'da eşitlikçi ve seküler bir siyasal kültür yerleşmiştir. Savarkar'ın öğretilerini ve Hindutva ideolojisini kendine temel alan Hindu milliyetçiliği, kitleleri mobilize etmek için Kongre'nin geliştirdiği siyasal kültürün karşısına Hindu dinini koymuştur.

1980 yılında kurulan ve kurulduğu günden günümüze Hindu milliyetçiliğinin en önemli temsilcisi konumunda olan BJP, Kongre'yle rekabet konusunda istikrarlı bir gelişim izlemiştir. BJP'den önce Hindu Mahasabha ve Jana Sangh seçimlerde başarılı olamasalar da Hindu milliyetçiliğinin 1950'lerde ve 1960'larda yok olduğunu veya 1980'lerde canlanacak Hindu milliyetçiliğinin temelinde RSS'nin veya Sangh'ın bir rolünün olmadığını söylemek doğru değildir. Jana Sangh RSS ile birlikte, BJP'nin 1980'lerde inşa edeceği Hindu milliyetçiliğinin dilinin alt kıtanın bölünmesinden sonra yeniden üretilmesine yardımcı olmuştur.¹⁵³

Varlığını Müslüman karşıtlığı temelinde kuran Hindu milliyetçiliği, Hindularla Müslümanlar arasında inanca ve kültüre bağlı olarak var olan farklılıkları dini söylemlerine eklemleyerek arttırdığı Hindu-Müslüman gerginliğini kendi iktidar kampanyasına dönüştürmüştür. Hindu milliyetçileri, Hindutva ideolojisinin kitleler

¹⁵³ Corbridge and Harriss, **op.cit.**, s. 185.

tarafından benimsenmesi için Hindistan'ın tarihini Hinduların tarihi gibi yeniden yorumlayarak kendine mal etmiştir. Hindu milliyetçiliği, Hindu dininin ve Hindu toplumunun tarihini çok eski zamanlara dayandırarak Hindulara Hindistan topraklarında ayrıcalık ve üstün bir statü kazandırmayı amaçlamıştır. Tarihi çok eskilere dayandırılan Hindular Hindistan'ın yerlileri olarak kabul edilirken, Müslümanlar yabancılar olarak ilan edileceklerdir.¹⁵⁴

BJP'nin 1998 seçimleri için hazırladığı manifesto tarihi, dili, kültürü nasıl manipüle ettiğini göstermesi açısından önemlidir:

“Hindistan'daki eşsiz kültürel ve sosyal çeşitlilik, binlerce yıllık ortak yaşam, ortak ve paylaşılan değerler, inançlar, gelenekler, mücadeleler, neşe ve kederin yanı sıra tekdüze olmayan bir birliğin sembolleriyle büyük bir medeniyetin dokusunu örmektedir. Bizim milliyetçi vizyonumuz sadece Bharat'ın¹⁵⁵ coğrafi veya siyasi kimliğiyle sınırlı değildir, aynı zamanda sonsuz kültürel mirasımıza da gönderme yapmaktadır. Tüm bölgelerin, dillerin, dinlerin merkezi olan bu kültürel miras bir medeniyetin kimliğidir ve Hindutva'nın çekirdeğini oluşturan Hindistan'ın kültürel milliyetçiliğini tayin etmektedir. Bunun, tarihi “Bharatvarsha” ulusumuzun kimliği olduğuna inanıyoruz.

Hindutva'yı hizipçi veya dışlayıcı bir düşünce olarak nitelemeye çalışan tüm girişimler, Hindistan halkının bu görüşü her defasında reddetmesiyle ve Yüksek Mahkeme'nin de sonunda Hindutva'nın gerçek anlamının ve içeriğinin, sekülerizmin tanımıyla ve gerçek anlamıyla tutarlı olduğunu tasdik etmesiyle başarısız olmuştur. Aslına bakarsanız, Hindutva her çeşit inanç ve ibadeti kutsal kabul eder. Hindutva'nın politikaya evrilmesi garanti oyların yaratılmasının ve bölgesel çıkarları yatıştırma politikasının panzehiridir. Hindutva herkes için adalet demektir.

BJP, Hindutva'nın bu ulusu yeniden harekete geçirecek potansiyelinin olduğuna ve zorlu ulus inşa görevini üstlenmesi için bu potansiyelin güçlendirilmesi ve disipline edilmesi gerektiğine inanmaktadır. Bu, ülkeyi daha yüksek performansa ulaştıracak olan daha büyük bir vatanseverlik düzeyini tetikleyebilir. BJP bu bütünleştirici fikirleri hesaba katarak, Ayodhya'da Shri Ram Mandir'in kurulması için Ram Janmabhoomi hareketine katılmıştır. Bağımsızlık sonrası tarihin en büyük kitlesel hareketi olan bu hareket, Hindistan'daki yönünü şaşırmış politikalara yeniden yön vermiştir ve kültürel milliyetçiliğin temelini güçlendirmiştir.

¹⁵⁴ Manjari Katju, “*Mobilization for Hindutva*”, **Religion, Power and Violence: Expression of Politics in Contemporary Times**, ed. Ram Punjyani, New Delhi, Sage Publications, 2005, s. 178-179.

¹⁵⁵ Bharat, alt kıtanın Sanskritçe ismidir. Hindistan'ın resmi adı da Hindistan Cumhuriyeti anlamına gelen Bharat Ganarajya'dır.

BJP, geçici bir tapınağın mevcut olduğu Ayodhya'daki Ram Janmasthan'da muhteşem bir Shri Ram Mandir'in inşa edilmesine kendini adanmıştır. Shri Ram Hint olma bilincinin merkezinde yer almaktadır. BJP, Ayodhya'daki Shri Ram Mandir'in inşasını kolaylaştıracak her türlü mutabakatı, yasal ve anayasal yolu arayacaktır.”¹⁵⁶

BJP'nin seçim manifestosunda temsil ettiği milliyetçi ideolojinin kapsayıcı olduğunu iddia etmesi, Hindutva'nın her inancı kutsal kabul ettiğini veya herkes için adalet anlamına geldiğini ilan etmesi Hindu milliyetçiliğinin din temelli bir milliyetçilik olduğu ve ötekisi olarak gördüğü Müslümanları hedef alan bir program izlediği gerçeğini değiştirmemiştir. BJP, Hindistan'daki Hindu çoğunluğun 'aşağılık kompleksi'nden faydalanarak¹⁵⁷ Kongre'nin Müslümanların desteğini almak için 'sahte bir sekülerizm'i benimsediği ve Hinduları kendi ülkelerinde eşitsiz koşullara mahkûm ettiği iddiasıyla Hinduların desteğini kazanmaya çalışmıştır. Bu iddiaların yanı sıra medyayı, tarihi değerleri ve toplumun hassas olduğu konuları kullanarak kitleleri mobilize etmiştir.

1. Devlet Televizyonunda Yayımlanan Ramayana Dizisi

Hindu milliyetçiliğinin fikir babası olan Savarkar, bir ulusun kusursuz bir dayanışmayı ve kenetlenmeyi sağlayabilmesi için, ideal koşulların bu insanların hayran oldukları ülkede, Tanrılarının ve Meleklerinin, Kâhinlerinin ve Peygamberlerinin de ülkesi olan atalarının ülkesinde yaşaması durumunda bulunabileceğini; onların tarih sahnelerinin mitolojilerinin de sahneleri olduğunu iddia etmiştir.¹⁵⁸ Savarkar'ın yolundan giden BJP iktidar olabilmek için Hinduların dayanışmasını ve kenetlenmesini, tarihin kendine sunduğu imkânları kullanarak

¹⁵⁶ Bharatiya Janata Party, "Our National Identity", <http://www.bjp.org/documents/manifesto/bjp-election-manifesto-1998/chapter-2>, (10.01.2017).

¹⁵⁷ Corbridge and Harriss, **op.cit.**, s. 186.

¹⁵⁸ Stein, **op.cit.**, s. 434.

sağlama yoluna gitmiştir ve medya, bu yolda amacını gerçekleştirmek için kullandığı en etkin araçlardan biri olmuştur.

1987 yılında devlet televizyonu Dudarshan'da dizi olarak yayımlanmaya başlayan ve her hafta büyük bir izleyici kitlesini çeken Hindu destanı Ramayana, Hindu olma bilincinin yaratılmasına önemli bir vesile olmuştur. Hindistan'da televizyon olan evlerin yüzde 90'ında izlendiği tahmin edilen dizi, Rama'ya genel bağlılık ve kişisel adanmışlık duygusunu yükseltmiştir. Yorumlarının çeşitliliğiyle ünlü Ramayana destanının dizide tek bir versiyonundaki fikirler yayılarak bölümler ortak adanmışlık deneyimi yaşatmaya yönelmiştir.¹⁵⁹

Ramayana dizisi, Hindu milliyetçilerinin yönettiği postkolonyal dönemdeki en büyük kampanyaya dönüşmüştür ve bundan sonra da Hindistan siyaseti geri dönülmez bir değişimin içine girmiştir.¹⁶⁰ Rama Hindu milliyetçilerinin sahiplendiği bir değer, bir sembol haline gelmiştir. Ocak 1987'den, Ağustos 1989'a kadar yayınlanmaya devam eden dizi, Ayodhya'da Babri Mescidi'nin yıkılıp yerine Ram tapınağının yapılmasını amaçlayan Ram Janmabhumi hareketinin önemini arttırmıştır.¹⁶¹

Birçok farklı yorumunun olduğu bilinen Ramayana destanının şair Valmiki tarafından yazılanı orijinal versiyon olarak kabul edilmektedir.¹⁶² Bu destanda, Ravana isimli şeytanın dünya üzerinde kurduğu egemenliğin ortadan kaldırılması için Tanrı Shiva'nın Vishnu'yu görevlendirmesi ve Vishnu'nun Rama'nın bedeninde

¹⁵⁹ Ibid., s. 436.

¹⁶⁰ Arvind Rajagopal, **Politics After Television: Religious Nationalism and the Reshaping of the Indian Politic**, Cambridge, Cambridge University Press, 2004, s. i.

¹⁶¹ Ibid., s. 30.

¹⁶² Romila Thapar, *"Epic and History: Tradition, Dissent and Politics in India"*, **The Past and Present Society**, No. 125 (Nov., 1989), s. 4.

dünyaya gelmesi ve yaşadığı kahramanlıklar anlatılmaktadır.¹⁶³ Kahraman Rama'nın erdem dolu hikâyesi Hindistan'da büyük bir hayranlık yaratmıştır.

Ramayana dizisinin yayınlanması ile Hindular arasında destek bulan Ram Janmabhumi hareketi, 1528'de Moğol İmparatoru Babür zamanında inşa edilen ve Babri Mescidi olarak bilinen caminin önceden bir Hindu tapınağının ve Rama'nın doğum yerinin olduğu alana inşa edildiğini iddia etmektedir. Caminin yıkılması ve tapınağın "yeniden inşası" için başlatılan seferberlik, Hint tarihçisi Romila Thapar'ın sözleriyle "militan, saldırgan ve savaşçı" türde yeni bir Hinduizm'in doğuşunun işaretini vermiştir.¹⁶⁴

2. Babri Mescidi'nin Yerine Ram Tapınağı'nın İnşası

Hindistan'da devlet televizyonunda yayınlanan Ramayana dizisi ile ortaya çıkan Ayodhya'da bulunan Babri Mescidi'nin yerine Ram Tapınağı'nın yapılması yönündeki Hindu talepleri, BJP lideri Advani tarafından yapılan kampanya ile kışkırtılmıştır. Advani, Rama gibi giyinip, ok ve yay kuşanarak Hindu arabası gibi süslenmiş bir ciple 6 bin millik Kuzey Hindistan turuna çıkarak tapınak için bağış ve destek çağrısında bulunmuştur.¹⁶⁵

1989 yılının ortalarında da BJP'nin bugün Babri Mescidi'nin bulunduğu alana Lord Ram için büyük bir tapınak inşa edilmesinin partinin bir numaralı önceliği olduğunun açıklaması ile Ram Tapınağı meselesi açıkça politik bir mesele haline getirilmiştir.¹⁶⁶ 9 Kasım 1989'da gerçekleşen genel seçimlerde de Ram

¹⁶³ **Ibid.**, s. 6-7.

¹⁶⁴ Stein, **op.cit.**, s. 436.

¹⁶⁵ **Ibid.**, s. 436-437.

¹⁶⁶ Rajagopal, **op.cit.**, s. 30.

Tapınağı meselesi BJP'nin seçim kampanyalarının bir aracı haline gelmiştir.¹⁶⁷ Hindistan'ın seçim tarihindeki en şiddetli toplumsal çatışmalara şahit olan 1989 seçimleri sonucunda hiçbir parti hükümeti tek başına kurabilecek yeter sayısına ulaşamasa da BJP bir önceki seçimlerde 2 olan sandalye sayısını 88'e yükseltmiştir. BJP'nin bu hızlı yükselişinin sebebi de Ram Tapınağı meselesini seçim kampanyasına dönüştürmedeki gösterdiği başarıdır.¹⁶⁸

1990 Eylül'ünde Advani'nin başlatmış olduğu kampanyanın sloganı “mandir wohin banayenge (tapınağı buraya, yalnızca buraya inşa edeceğiz)” olmuştur. Advani'nin bu kampanyası o günün gazetelerinde ulusal birliği ve entegrasyonu sağlamaya çalıştığı iddia edilerek meşrulaştırılmıştır. Ekim 1990'da, 100.000 gönüllü Babri Mescidi'ni yıkma girişiminde bulunduğu 30 kişi polis tarafından öldürülmüştür ve daha sonra meydana gelen ayaklanmalarda da yüzlerce kişi ölmüştür.¹⁶⁹

Babri Mescidi konusunda yıllarca süren gerginlik 1992 yılında Babri Mescidi'nin Hindular tarafından yıkılmasıyla sonuçlanmıştır. 6 Aralık 1992'de, Ayodhya'daki 464 yıllık camiye levye, kazma, kürek, çekiş, mızrak ve hatta bambu çubuklarla saldıran ve caminin kubbesini yıkan kalabalığı televizyondan izleyen vatandaşlar şaşkına dönmüştür. Yıllardır tartışma konusu olan Babri Mescidi'nin Hindu militanlar tarafından yıkılması yalnızca beş saat sürmüştür.¹⁷⁰

¹⁶⁷ Amera Saeed, “*The Babri Masjid Dispute*”, **The Rise of Hindutva Fundamentalism**, s. 284.

¹⁶⁸ **Ibid.**, s. 285-286.

¹⁶⁹ Ramesh Thakur, “*Ayodhya and the Politics of India's Secularism: A Double-Standarts Discourse*”, **Asian Survey**, Vol. 33, No. 7, s. 653.

¹⁷⁰ Manju Parikh, “*The Debacle at Ayodhya: Why Militant Hinduism Met With a Weak Response*”, **Asian Survey**, Vol. 33, No. 7, s. 673.

Babri Mescidi'nin yıkılma haberinin yayılması ülke çapında ayaklanmaların başlamasına sebep olmuştur. Hindistan'ın bölünmesinden sonra yaşanan en büyük toplumsal şiddete dönüşen ayaklanmalarda 1700 kişi ölmüş, 5500 kişi de yaralanmıştır.¹⁷¹ Ayodhya ve diğer şehirlerde yaşanan şiddet olaylarında Müslümanlar asıl kurbanlar olmuşlardır ve yetkililer şiddeti durdurma ve şiddetin kurbanlarını korumada başarısız olmuştur.¹⁷² Mescidin yıkılması ve sonrasında binlerce Müslüman'ın ölmesine sebep olan ayaklanmaların patlak vermesinde BJP sorumluluğunu inkâr etse de, Kongre liderliğindeki merkez hükümeti BJP'li dört eyalet hükümetini görevden almıştır ve içerisinde Advani'nin de bulunduğu BJP'li liderleri tutuklamıştır.¹⁷³

1992 yılında Babri Mescidi'nin Hindular tarafından yıkılması ve bu yıkım sonrasında yaşanan şiddet olayları Hindistan siyasetinde sekülerizmin varlığının sorgulanmasına sebep olmuştur ve BJP'nin seçimlerde elde ettiği başarılar bu sorgulamayı arttırmıştır.¹⁷⁴ Ayodhya'daki olaylardan sürekli çıkar sağlamanın peşinde olan BJP 1989'dan itibaren oylarını sürekli arttırmıştır ve 1996 seçimlerinde istikrarlı bir çoğunluk hükümeti kuramasa da Lok Sabha'da en büyük tek parti olarak çıkmıştır. Daha sonra 1998'de de BJP'nin hâkimiyetinde ve Vajpayee'nin başkanlığında bir sağ kanat Milli Demokratik İttifak hükümeti iktidara gelmiştir.¹⁷⁵

¹⁷¹ Thakur, **op.cit.**, s. 645.

¹⁷² Parikh, **op.cit.**, s. 675.

¹⁷³ Stein, **op.cit.**, s. 437.

¹⁷⁴ Pradeep K. Chhibber ve Subhash Misra, "*Hindus and the Babri Masjid: The Sectional Basis of Communal Attitudes*", **Asian Survey**, Vol. 33, No. 7, s. 665.

¹⁷⁵ Stein, **op.cit.**, s. 437.

3. Bir Hindutva Laboratuvarı: Gucerat

27 Şubat 2002’de Gucerat eyaletinin Godhra tren istasyonunda, bir yolcu trenine saldırı gerçekleşmiştir ve saldırıda trenin iki vagonu ateşe verilmiştir. 58 kişinin diri diri yanarak can verdiği saldırının kurbanlarının çoğu Ayodhya’daki Rama tapınağından dönen Hindu hacıların, saldırıyı gerçekleştiren grup Müslüman yerliler olmuştur.¹⁷⁶

Dönemin İçişleri Bakanı olarak görev yapan L. K. Advani tam olarak nasıl başladığı bilinmeyen yangının ‘Müslüman teröristler’ tarafından planlanan bir komplo olduğunu öne sürmüştür. Bu şekilde yangına Müslümanların sebep olduğu söylentilerinin yayılması ile birlikte kısa zamanda Godhra yangının intikamı olarak 1000’den fazla Müslüman öldürülmüş, birçok aile canlı olarak yakılmış, binlerce kişi evinden zorla sürülmüştür ve Müslümanlar yağmaların, kundaklamaların ve toplu tecavüzlerin mağduru olmuşlardır.¹⁷⁷

Gucerat eyaletinin başkanı olan Narendra Modi birbiri ardına sıralanan şiddet olaylarını “etki-tepki” meselesi olarak açıklamıştır. Modi, Godhra’daki yangın olayının Pakistan tarafından da desteklenen “önceden planlanmış ve kökleri derinlerde olan bir suikast, soğukkanlı bir saldırı” olduğuna işaret etmiştir. Olaydan bir süre sonra açıklama yapan Hindistan Başbakanı Atal Behari Vajpayee, Modi’nin yorumunu tekrarlamış ve Müslümanları şiddeti başlatmakla ve karşı tarafı provoke etmekle suçlamıştır: “Godhra olmasaydı, Gucerat trajedisi de olmazdı. Sabarmati Ekspres’in masum yolcularının diri diri yakıldığı komplo gerçekleşmese, sonrasında

¹⁷⁶ Khalid Mahmud, “*Ethnic Cleansing in Gujarat*”, *The Rise of Hindutva Fundamentalism*, s. 1.

¹⁷⁷ *Ibid.*, s. 1-2.

Gucerat'ta yaşanan trajedinin önüne geçilebilirdi. Sonraki olaylar şüphesiz kınanmalıdır fakat ateşi kim yakmıştır?"¹⁷⁸

Müslümanlara karşı yapılan bu katliam ve vahşi uygulamalar karşısında Hint yöneticiler gerekli hassasiyeti göstermezken, dünyada geniş yankılar uyandırmıştır. Uluslararası Af Örgütü'nün hazırladığı olaylarla ilgili raporlarda hükümetin Hindu grupların Müslüman azınlığa yönelik yaygın ve sistematik saldırılarını önlemek ya da durdurmak için hiçbir şey yapmadığı ortaya koyulmuştur. 2001 yılından başbakan seçilene kadar Guccrat Eyaleti'nin Başkanı olan Narendra Modi, 2002 yılında eyalette meydana gelen Hindu Müslüman çatışmalarında gerekli güvenlik önlemlerini almayarak Müslümanların şiddete maruz kalmasına seyirci olmakla suçlanmıştır.¹⁷⁹

13 yıl Guccrat'ın eyalet başkanlığını yapan Modi, Guccrat'ı "bir Hindutva laboratuvarı" yapma niyetindeydi¹⁸⁰, Sangh Parivar'da aynı şekilde Guccrat'ın gelecekte kurmayı istedikleri Hindu devletinin örnek bir laboratuvarı olmasını istiyordu.¹⁸¹ Önce uzun yıllar Guccrat'ı yöneten Modi, şimdi Hindistan'ı yönetmektedir. Sangh Parivar'ın kurmak istediği Hindu devleti kurulmasa da bugün Hindistan'da hâkim ideoloji Hindu milliyetçiliğidir. Bu anlamda Hindu milliyetçileri için Guccrat gerçekten bir laboratuvar hizmeti görmüştür, Guccrat'ta izledikleri başarılı politikalar Hindu milliyetçiliğini ve Modi'yi Hindistan'da iktidara taşımıştır.

¹⁷⁸ Howard Spodek, "In the Hindutva Laboratory: Pogroms and Politics in Gujarat, 2002", **Modern Asian Studies**, 44, 2 (2010), s. 350.

¹⁷⁹ Dünya Bülteni, "Asya'nın Yükselen Gücü Hindistan", <http://www.dunyabulteni.net/guneydogu-asya/317333/asyanin-yukselen-gucu-hindistan-video>, (15.01.2017).

¹⁸⁰ Stein, **op.cit.**, s. 438.

¹⁸¹ Uday Mehta, "Gujarat-Hindu Rashtra Laboratory", **Religion, Power and Violence: Expression of Politics in Contemporary Times**, s. 290.

B. MODİ İKTİDARI VE GÜNÜMÜZ HİNDİSTANI

Hindistan’da 2014 genel seçimlerinde başbakanlık için BJP’nin aday gösterdiği Narendra Modi, ülkeyi uzun yıllar yöneten Hindistan Ulusal Kongresi’nin adayı, Hindistan’ın ilk başbakanı Jawaharlal Nehru’nun da torununun oğlu olan Rahul Gandhi ile yarışmıştır. Narendra Modi başbakanlığa aday olmadan önce 2001 ile 2014 yılları arasında Gucerat’ta eyalet başkanı olarak görev yapmıştır. 2002 yılında Hindularla Müslümanlar arasında Gucerat’ta yaşanan şiddet olaylarının sonucunda birçok Müslüman hayatını kaybetmiştir. Hindistan’ın bağımsız olduktan sonra gördüğü en ciddi çatışmaların yaşandığı bir dönemde Gucerat’ın eyalet başkanı olan Modi, birçok Müslümanın ölümünün sorumlusu kabul edilen yönetimin başında olduğundan başbakanlık için tartışmalı bir aday olmuştur.¹⁸²

Modi’nin eyalet başkanlığı döneminde Gucerat’ta yaşanan şiddet olayları katliam boyutuna varmış olsa da Modi, başkanlığı döneminde Gucerat’ta sergilediği başka alanlardaki başarılarının bu kötü şöhretin önüne geçmesini sağlayabilmiştir. Hitabet yeteneğiyle ve “Kalkınma Modeli” adını verdiği ekonomi politikalarının Gucerat’ta son derece başarılı olmasından elde ettiği şöhretle Modi, Kongre dönemine damgasını vuran ekonomideki durgunluğu ve yolsuzlukları sona erdirebileceği ve ülke ekonomisini kalkındırabileceği konusunda umut vaat etmiştir.¹⁸³ Bu umudun yanında etkili bir seçim kampanyası yürüterek 2014 seçimlerinden tek başına iktidar olarak çıkmıştır. Böylelikle Hindu milliyetçiliği Hindistan’da iktidar olmanın yanında, günümüzde Hindistan siyasetini iktidarın verdiği avantajları da kullanarak yeniden şekillendirebilme fırsatı yakalamıştır.

¹⁸² John Harriss, “*Hindu Nationalism in Action: The Bharatiya Janata Party and Indian Politics*”, *South Asia: Journal of South Asian Studies*, 2015, Vol. 38, No. 4, s. 712.

¹⁸³ *Idem.*

BJP, 2014 seçim kampanyasının yürütülmesinde parti bütünü ön planda tutan bir program yerine lidere odaklı bir strateji benimsemiştir. Gucerat'ta BJP'nin ve Hindu milliyetçiliğinin başarılı siyasetinin mimarı olarak Modi, BJP seçim kampanyasının odağı olmuştur. Halk meclisi seçimleri için eyaletlere ziyaretlerde bulunan Modi, benimsediği halkçı söylemle yerel halkın ilgisini çekmekle kalmamış aynı zamanda Kongre döneminde iktidar ile halk arasında oluşan çatlakları, kazanıma dönüştürmeyi başarabilmiştir. Çiftçiliğin ana geçim kaynağı olduğu yerde çiftçilerin, balıkçılığın ana geçim kaynağı olduğu yerde balıkçıların Kongre hükümetinin politikalarıyla mağdur edildiğini öne süren Modi, halkın isteklerine karşılık vererek Hindistan genelini Gucerat gibi kalkındıracağını vaat etmiştir.¹⁸⁴ Kongre'yi hedef alan söylemlerinde Modi, Gucerat eyalet başkanı iken Kongre iktidarıyla ters düştüğü zamanlarda başkanı olduğu eyaletin Kongre tarafından mağdur edilmesini önlediğini sıklıkla dile getirmiştir. Bu sayede Gucerat'ın Modi yönetimi sayesinde Kongre'nin yanlış politikalarına karşı direnebildiğini seçmenlerin dikkatine sunan Modi tıpkı eyaletini Kongre'ye karşı savunduğu gibi iktidara geldiği takdirde Hindistan'ı da Kongre politikalarının yol açtığı sorunlardan kurtaracağını iddia etmiştir. Kongre hükümeti iktidarda kaldığı sürece hem halkın gözünde günden güne başarısız olarak addedilmiştir hem de böylelikle Modi'ye seçim propagandasında kullanabileceği kozları sunmuş olmuştur.¹⁸⁵

Kongre Partisi iktidarda kaldığı dönemde eşitlikçi bir söylem benimseyerek Hindistan'daki tüm etnik grupları içine alan bir politika izlemiştir. Fakat uzun süre iktidarda kalan Kongre zamanla halktan kopuk bir iktidara dönüşmüştür. Kongre'nin

¹⁸⁴ Christophe Jaffrelot, "The Modi-centric BJP 2014 election campaign: new techniques and old tactics", **Contemporary South Asia**, 2015, Vol. 23, No. 2, s. 153- 158.

¹⁸⁵ Christophe Jaffrelot, "Narendra Modi between Hindutva and subnationalism: The Gujarati asmita of a Hindu Hriday Samrat", **India Review**, 2016, 15:2, s. 199-200.

eksilerini kendisi için artıya dönüştürmede çok başarılı olan Modi, örneğin her fırsatta “halkın çocuğu” olduğunu belirterek kırsal kesimin oylarını kazanmıştır. Modi, Kongre iktidarıyla özdeşleşen yolsuzluğu hedef almasıyla, Gucarat’ın ekonomik durumunu referans göstererek ekonomiyi düzenleme, gelir adaletsizliğini ortadan kaldırma ve Kongre iktidarında çok büyük bir soruna dönüşen işsizliğe çözüm bulma vaatleriyle toplum nezdinde bütün sorunlara hitap edebilen bir lider görüntüsü çizmiştir. Kongre iktidarı döneminde meydana gelen bu olumsuzluklar üzerinden tam anlamıyla popülist bir siyaset yürüterek toplumun birçok kesimine hitap edebilmeyi başarmıştır.

Hindu milliyetçiliğinin Modi’nin iktidara gelmesiyle kazandığı ivmeye geçmeden önce 2014 seçimleri öncesinde Hindistan siyasetinde Hindu milliyetçiliğinin nasıl bir seyir izlediğini akla getirmek gerekir. Öncelikle akılda tutulması gereken bir nokta Hindu milliyetçiliğinin her zaman etkili bir siyasi hareket olduğudur. Hindistan’ın kuzeyinde baskın siyasi hareket genelde Hindu milliyetçiliğidir. Özellikle 1990 sonrasında uluslararası toplumda sol eksenindeki söylemlerin gücünü yitirmesiyle birlikte artan milliyetçilik akımı Hindistan’a da sirayet¹⁸⁶ etmiştir. Hindistan Kongre’nin ve uluslararası toplumda solun gücünü yitirmesiyle Hindu milliyetçiliğinin kötü şöhretini sürekli besleyen siyasi kaynaklar körelmiştir.

Hindu milliyetçiliğinin tehlikeli bir siyasi oluşum olarak addedilmesinin sebebi yalnızca sol siyasetin kötölemesinden kaynaklı değildir. Özellikle Müslümanlara yönelik şiddet olayları bu hareketin geçmişinde unutulmayan bir

¹⁸⁶ Yogendra K. Malik ve V. B. Singh, “*Bharatiya Janata Party: An Alternative to the Congress (I)?*”, *Asian Survey*, Vol. 32, No. 4 (Apr., 1992), s. 335.

lekedir. Ancak Modi, 2014 seçimlerine giden yolda kötü şöhretinin görmezden gelinmesini de bir ölçüde sağlayabilmiştir. Özellikle 2002 olaylarından sonra Hindu milliyetçiliğinin, Müslümanların uğradığı saldırılardan sorumlu tutulması Modi'yi ılımlı olmaya zorlamıştır.¹⁸⁷ Modi'nin ılımlı milliyetçi çizgiyi yönelmesinde iki yönlü bir strateji olduğu söylenebilir. Bir yandan Modi Gucerat yönetiminde iken meydana gelen şiddet olaylarındaki sorumluluğunun, Hindistan iktidarına talip olurken önüne engel olarak gelmesini önlemek istemiştir. Diğer yandan ise ılımlı Hindu milliyetçilerinin toplumsal sorunlara hitap ettiğini vurgulayarak Hindu milliyetçiliğinin üzerindeki bu şiddet lekesinin, Hindistan siyasetini gözlemleyenler ve seçmen kitlesi tarafından dikkate alınmamasını sağlamak adına çaba göstermiştir. Hindu milliyetçiliğinin ılımlı ve aşırı kanatlarının olması Modi'ye bu stratejisini sürdürebilme imkânı tanımıştır. Örneğin, RSS başına buyruk bir örgüttür¹⁸⁸ ve ılımlı milliyetçilik söylemleri bu noktada Hindu milliyetçiliğinin şiddetten beslenen bir siyasi hareket olmadığını ileri sürme imkânına sahiptir.

Modi iktidarına destek olan toplum kesimleri, Hindistan nüfusu göz önüne alındığında oldukça detaylı incelemelere tabi tutulmalıdır. Ancak Hindu milliyetçiliğinin 21. yüzyılda yaşadığı dönüşümü anlamak noktasında Modi'yi destekleyen toplumsal kesimler hakkında bir hususa dikkat çekmek gerekir. Bunlardan birincisi kırsal kesimden aldığı desteğin Hindu milliyetçiliği düşüncesiyle ilgisidir. Öyle ki Modi'nin kırsal kesimde yaşayan halkın desteğini kazanmasında yalnızca halkın içerisinden çıkmış olması etken değildir. Hindu milliyetçileri ve

¹⁸⁷ Spodek, **op.cit.**, s. 390.

¹⁸⁸ Malik ve Singh, **op.cit.**, s. 326.

Müslümanlar arasında Hindistan'ın kırsal kesimlerinde süregelen gergin ortamda¹⁸⁹, Hindu milliyetçiliğini benimseyen Hindistanlılar, başarılı bir Hindu milliyetçisi olarak Modi'nin kendilerine her daim Müslümanlarla olan mücadelede destek olabileceğini varsaymışlardır. Nihayetinde kırsal kesimden bu denli büyük bir desteği sadece halk yanlısı bir söylemle almamıştır. Dahası seçim kampanyalarında bütün Hindistan halkına hitap etse de tezat biçimde Müslümanların hayatını zorlaştırmaktan geri durmayacağını belli etmekten çekinmemiştir. Buradan hareketle Hindu milliyetçiliğinin iktidarı, Kongre'den farklı olarak ayrıştırıcı refleksler gösterebilme potansiyeli barındırmaktadır. İlmli da olsa Hindu milliyetçiliği geleneksel argümanlarını bırakma gibi bir tutum benimsememiş, aksine Hindutva'yı 2014 dünyasına uyarlamayı uygun bulmuştur.

Modi iktidarı Hindistan yönetimine geledi henüz üç yıl olmuştur. Zaferle sonuçlanan 2014 seçimlerinde vaatlerin tamamlanmasını beklemek bu bağlamda erken bir beklenti içine girmek olacaktır. Ancak, Hindistan toplumunun yolsuzluk konusunda kat edilen mesafeyi takdir ettiğini belirtmek gerekir. Seçim vaatleri öylesine topluma hitap etmiştir ki eski Kongre taraftarları ve Kongre yönetimi döneminde ülke ekonomisinden memnun olmayan orta sınıf Hindistanlılar da Modi'yi tercih eden seçmenler arasındadır.¹⁹⁰ Alışlagelmişin dışında bir oydaşmayla seçimi kazanan Modi'nin, vaatlerini gerçekleştirmek adına seçim esnasındaki coşkusunu iktidar politikalarına yansıttığını söylemek güçtür. Bu noktada Modi, seçim vaatlerinden çabucak vazgeçen bir siyasetçi gibi görünebilir ancak böyle bir yargılamaya gidilmeden başka bir soruna değinilmesi yerinde olacaktır.

¹⁸⁹ Sammyh S. Khan ve Ragini Sen, " *Where Are We Going? Perspective on Hindu-Muslim Relations in India* , **Peace Psychology in Asia**, eds. C. J. Montiel ve N. M. Noor, New York, Springer, 2009, s. 57.

¹⁹⁰ Malik ve Singh, **op.cit.**, s. 327.

BJP'nin seçim kampanyasını Modi özelinde kişiselleştirmesi, iktidarın da kişisel bir iktidar haline gelmesine yol açmıştır. Tek bir kişinin yönetimini bu kadar ön plana taşımak, diğer siyasi aktörleri görmezden gelmek aynı zamanda iktidarın ağırlığını bir kişiye yüklemek anlamına gelmektedir. Bu bağlamda Modi, verdiği sözleri tutacak ise birçok sorunu tek başına halletmesi gerekecektir. Vaatlerinin çoğu, Hindistan'da mevcut aksaklıkları gidermek yönündedir. Tek bir kişinin süreç gerektirecek bu çözümlerin altından kalkması oldukça zordur. Ayrıca Gucerat'ta gerçek anlamda gelir adaletsizliğini ortadan kaldıramayan ama eyaletin kalkınmasını sağlayabilen Modi, seçim vaatlerinde olduğu gibi toplumun geniş bir kesimin sorunlarını çözmekten uzak bir politika izlemektedir.¹⁹¹ Üstelik Modi, tek başına siyasi kararlar aldığı için Hindu milliyetçiliğini benimseyen siyasi yapı içerisindeki dengeleri de değiştirmiştir, 2014 seçimlerine giden süreçte Modi Hindu milliyetçiliğinin ılımlı kanadını seçerek geleneksel yapı içerisindeki dengeleri de değişime uğratmıştır. Bu durum bazı Hindu milliyetçilerinin tepkisini çekmiştir. Bunun yanında iktidarının ilk zamanlarında gerek uluslararası toplumda gerekse Hindistan'da tahmin edilmeyen bir kabul görmüştür. Öyle ki 2002 olaylarından sorumlu tutulmasına rağmen uluslararası toplumda Hindistan'ın yeni liderinin gördüğü tepkiler azalmıştır.

Modi'nin tek başına iktidara uzanan hikayesinde Hindistan'ın sosyal hayatını etkileyen bir takım unsurların önemini ihmal etmemek gerekir. Ramayana dizisinin toplum nezdinde beğeni kazanması, Hint geleneklerinin topluma yeniden aşılması projesinin başarısı olmuştur. Buna ek olarak Modi'yi tek başına iktidar yapan milliyetçi akım 1990ların başından itibaren Hindistan'da aktif şekilde

¹⁹¹ Harriss, *op.cit.*, s. 715.

sürdürülmektedir. 1998 yılında iktidara gelen BJP, 1990ların artan milliyetçi hareketinin Hindistan'daki etkisini kanıtlar niteliktedir. 2004'te yalnızca %2 ile Kongre Partisi'ne iktidarı kaptıran BJP, 2014'te yeniden ve daha güçlü biçimde iktidarı kazanarak Hindu milliyetçiliğinin, Hindistan'ın baskın siyasi yapısı haline gelmesini sağlamıştır. Yetenekli bir siyasetçi olarak Modi, bağlı bulunduğu siyasi yapının Hindistan siyasetinde pekişmesi adına gerek dış gerekse iç politikayı ustalıklı kullanabilmektedir. Örneğin en büyük siyasi rakibi Kongre Partisi'ni popülist söylemlerle, Hindu milliyetçilerinin karşısındaki en büyük dini grup Müslümanları ise Pakistan yanlısı olmakla itham ederek siyasi manevra alanını milliyetçi söylemlerine uygun hale getirebilmektedir. Ancak Hindistan'ın uluslararası alanda etkinliğini artırabilmek ve iktidarı Kongre Partisi'nden kazanmasına sebep olan bir takım sorunları gerçek anlamda çözebilmek için bazı açmazların da üstesinden gelmek durumundadır.

Hindistan Modi döneminde yeni sağ politikaların uygulandığı devletler arasına katılmıştır. Bunun başlıca sebebi, Hindistan'ın çözüm bekleyen sorunları için kısa dönemde ihtiyacı olan kaynakları uluslararası sermaye çevrelerinden elde etmeye yönelik eğilimdir. 21. yüzyılda giderek kuvvetlenen yeni sağ siyaset anlayışı bu noktada uluslararası sermayenin yakınlık göstermesini sağlayacak iç dinamiklerin hazırlanmasında önemli bir politika seti oluşturmaktadır. Hali hazırda yeni sağ siyaset anlayışıyla uyumlu bir siyasi yapıdan gelen Modi, Gucerat'ı başarılı şekilde idare ederken yeni sağ politikaları da aynı şekilde başarılı olarak tatbik edebilme fırsatı yakalamıştır.

Geleneksel toplum düzenini önceleyerek neoliberal iktisat politikalarını benimseyen yeni sağ siyaseti geliştirmekte olan ekonomilerin hemen hemen tamamında

tespit etmek mümkündür. Türkiye ve Hindistan bu manada yeni sağ politikaların uygulanmasında ve bu politikaları uygulayacak iktidarların seçilmesinde benzer süreçlerden geçmiştir.¹⁹² Nüfusu oldukça fazla olan Hindistan'da halkın çok küçük bir azınlığı yüksek gelir sahibidir. Bu durum kitlelerin memnun olması için küçük oranlarda gelir artışının yeterli olmasını sağlamaktadır. Ayrıca dış yatırımı, gerek sermayenin ülkeye girmesi gerekse işsizlik oranını bir oranda azaltması adına Modi iktidarı desteklemektedir. Hint sermayesinin Hindistan dışına çıkması gereksiz görülürken, mümkünse dış kaynaklı sermayenin ülkeye girişini teşvik etmek Modi'nin titizlikle yürütmeye çalıştığı bir politikadır.¹⁹³ Bu noktada Modi'nin siyaset anlayışı ve uygulamaya devam etmeyi düşündüğü yeni sağ politikalar iç siyasette açmaza düşebilir. Öyle ki Hindu milliyetçiliği ılımlı kalmayı gerçek anlamda sürdüremez ise meydana gelecek çatışmalar neticesinde Modi'nin güvendiği uluslararası sermaye yeterince destek sağlamayabilir. Hal böyle iken Hindu milliyetçiliği, yalnızca ılımlı olmakla kalmamalı ve toplumun çatışma dinamiklerini sönmlemeye yönelik politikalar benimsemelidir. Zira Kongre'nin gerçekleştiremediği büyük sıçramayı Modi iktidarı da hala gerçekleştirememiştir. Her ne kadar yüksek ihracat rakamlarına ulaşsa da çok sert rakiplerin olduğu bir arenada mücadele etmek durumundadır. Ayrıca Hindistan'ın mevcut ekonomik potansiyeli, toplumun Hindistan ekonomisinin şu anki halinden çok daha yüksek beklentiler içerisine girmesine neden olmaktadır. Hindu milliyetçiliğinin bu bağlamda coşkulu biçimde geldiği iktidarda, her iktidar sahibi gibi vermesi gereken ciddi sınavları vardır. Dünyanın en büyük demokrasisinde iktidara gelmek, hiç şüphesiz iktidarda kalmaktan daha kolaydır. Çin, Pakistan ve Rusya'nın ortasında

¹⁹² **Ibid.**, s.718

¹⁹³ Daniel Twining, *"India's Modi Wave"*, **The International Economy**, Spring 2014, s. 51.

Hindu milliyetçisi bir iktidar, siyasi ideolojisinin rasyonel politikalarla destekleyemediği sürece toplum nezdinde kazandığı itibarı yitirebilir. Toplumun farklı kesimlerinden destek alabilmek iktidarlar için bir anlamda kudret bir anlamda zayıflıktır.

SONUÇ

Dünyanın en eski uygarlıklarından birine ev sahipliği yapmış olan Hint Yarımadası'nda yüzyıllar boyunca çeşitli halklar bir arada yaşamıştır. Çok çeşitli etnik ve dini grubun yerleştiği bu coğrafyada, Hindistan'ın tarihi bu çeşitlilik içinde şekillenmiştir. Günümüz Hindistan'ının toplumsal ve siyasal yapısını şekillendiren en önemli etken de tarih boyunca istilalara maruz kalan Hindistan'ın son işgalcisi konumunda olan İngilizlerdir.

Uzun tarihi boyunca kuzeyi ile güneyi arasında siyasi bir birliğin sağlanamadığı Hindistan'da ilk defa İngiliz yönetimi altında siyasi birlik sağlanmıştır. Hindistan'da İngiliz yönetimi altında siyasi birliğin sağlanmasının yanında, Batılı değerlerin etkisiyle 19. yüzyılda gerçekleşen dini ve sosyal reform hareketleri sonucu toplumsal bir devrim gerçekleşmiştir. Hint Rönesansı olarak adlandırılan bu dini ve sosyal reform hareketleri sonucunda Hindistan'da ulusun biçimlenme süreci de başlamıştır.

19. yüzyıl, Hindistan tarihinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Hindistan'da sosyal yaşantının en önemli belirleyenlerinden biri olan Hinduizm'de meydana gelen bozulmalar ve bu bozulmalar sonucu artan batıl inançlar ve dogmalar toplumu İngiliz etkisine daha açık bir hale getirmiştir. Dinin toplumu bir arada tutan en önemli etkenlerden biri olduğuna inanan Hint aydınların artan din değiştirmelerin önüne geçmek için 19. yüzyılda başlattıkları dinde reform hareketleri Hindistan'da ulusal bilincin doğmasına ve gelişmesine sebep olmuştur.

Hindistan'da reform hareketlerinin öncüsü kabul edilen Rammohun Roy'un kurduğu Brahmo Samaj, Hinduizm'de zamanla yuvalanan dogmalara ve batıl

inançlara bir tepki olarak ortaya çıksa da, kendini sadece dini bir hareket olmakla sınırlamamış aynı zamanda sosyal ve siyasi reformların da öncüsü olmuştur. Akli tek otorite kabul eden Brahmo Samaj, Hindistan'da modernleşmenin öncüsü olmuştur. Brahmo Samaj gibi dinde reform saikiyle kurulan bir diğer önemli dernek olan Arya Samaj da Brahmo Samaj'ın başlattığı Hint modernleşmesiyle uyumlu sosyal reformlara öncülük etmeye devam ederken, bir yandan da Hindistan'da militan bir milliyetçiliğin temelini atmıştır. Hindistan'da Arya Samaj'dan önce Batılı düşüncelerin öncülük ettiği reformlar gerçekleşirken, Arya Samaj'la birlikte Batı kültürünün üstünlüğünü reddeden bir bilinç doğmaya başlamıştır.

Hindistan'da reform hareketlerine Batılı eğitim almış aydınlar öncülük etmiştir. Reform hareketleri bu aydınların Batı'nın değerlerinden etkilenmesinin sonucu gerçekleşmiş olsa da zamanla Batı'yı karşısına alan bir harekete dönüşmüştür. Bu sebeple bu çalışmada, Hindistan'daki 19. yüzyıl dini ve sosyal reform hareketleri kolonyaliste karşı ilk tepki olarak değerlendirilmiştir.

Kolonyal yönetim altında milliyetçilik ideolojisiyle tanışan Hindistan'da iki farklı milliyetçilik aynı zamanda doğmuş ve gelişmiştir. Hindistan'ın İngiliz yönetimine karşı verdiği bağımsızlık mücadelesinde ve bağımsız bir devlet olmasından sonra Hindistan siyasetine yön veren bu iki farklı milliyetçilik, Hint milliyetçiliği ve Hindu milliyetçiliğidir. Hint milliyetçiliği, Hindistan'da yaşayan herkesi dil, din, soy farkı gözetmeksizin tek bir ulus olarak görme eğilimindeyken; Hindu milliyetçiliği, Hindu dinini ulusal birliğin vazgeçilmez bir unsuru olarak görmektedir ve dolayısıyla bu dinden olmayanları dışlayan bir politika izlemektedir.

Hindu milliyetçileri siyasi olarak ancak Hindistan'ın bağımsız olmasından sonra örgütlenmeye başladıysa da bu çalışmada, Hindu milliyetçiliğinin temelini çok daha evvel kolonyal dönemde atıldığı sonucuna varılmıştır. Hint milliyetçiliği ve Hindu milliyetçiliği, Hindistan'ın bağımsızlık mücadelesine öncülük eden ve ülkeyi bağımsız olduktan sonra uzun yıllar yönetecek olan Hint Ulusal Kongresi içerisinde doğmuştur fakat zamanla amaçları ve kullandıkları yöntemler açısından farklılaşmışlardır. Hindistan'da bağımsızlığın beraberinde bölünmenin de gelmesi Hindu milliyetçilerini tamamen Kongre'den koparmıştır.

Hindu milliyetçileri Hindistan'ın din temelinde ikiye bölünmesinden ve Pakistan'ın bu bölünmeyle Hindistan'dan ayrılmasından ılımlı Hint milliyetçilerini sorumlu tutmuştur. Aynı zamanda bölünmeden sonra Pakistan'la ilişkileri ılımlı bir düzeyde sürdürmeye çalışan Mahatma Gandhi'yi de tavizcilikle suçlamışlardır. Hindistan bağımsızlığının sembolü haline gelen Gandhi'nin bir Hindu milliyetçisinin suikasti sonucu ölmesi postkolonyal dönemde Hindu milliyetçiliğinin gerilemesine sebep olmuştur. Hindu milliyetçileri bu gerileme döneminden sonra kendilerini siyasi platformda savunabilmeleri için siyasi olarak örgütlenmeye başlamışlardır.

Hindu milliyetçilerinin kurduğu ilk siyasi parti olan ve bugün Hindistan'ı yöneten Bharatiya Janata Partisi(BJP)'nin öncülü konumundaki Bharatiya Jana Sangh 1951 yılında kurulmuştur. Hindistan bağımsız olduktan kısa bir süre sonra Hindu milliyetçileri siyasal anlamda örgütlenmeye başlasa da Hindu milliyetçiliğinin Hindistan siyasetinde etkin konuma gelmesi 1980 yılında BJP'nin kurulmasından sonra mümkün olmuştur.

Hindu milliyetçiliğinin yükselişini ele alan ve bu yükselişin ardında yatan sebepleri ortaya koymaya çalışılan bu çalışmada Hindistan milliyetçiliğinin gelişim seyri bu şekilde kolonyal dönem ve postkolonyal dönemde ayrı ayrı ele alınmıştır. 1980 yılında BJP'nin kurulmasıyla Hindu milliyetçiliği için yeni bir dönem başlamıştır. Kolonyal dönemde temeli atılan ve ideolojisi şekillenen Hindu milliyetçiliği; postkolonyal dönemin ilk yıllarında, maruz kaldığı baskılar sonucunda gerilese de yok olmamıştır ve siyasi olarak örgütlenerek bölünen alt kıtada milliyetçiliğin dilini yeniden üretmiştir; 1980'lerde başlayan yeni dönemde de ideolojisini kitlelere benimsetmek için medyayı, tarihi ve toplumun hassas olduğu konuları kullanmıştır ve başarılı olmuştur.

KAYNAKÇA

A. R. Desai, **Social Background of Indian Nationalism**, Mumbai, Popular
Prakashan, 2000

Amrita Shah, “*How Strong Is the Shiv Sena?*”, **Imprint**, August 1984

Ania Loomba, **Kolonyalizm Postkolonyalizm**, çev. Mehmet Küçük, İstanbul,
Ayrıntı Yayınları, 2000

Arvind Rajagopal, **Politics After Television: Religious Nationalism and the Reshaping of
the Indian Politic**, Cambridge, Cambridge University Press, 2004

Ashish Nareshrao Thakare, “*The Role of Marathi Newspapers in Samyukta
Maharashtra Movement*”, **International Journal of Applied Research**, Vol.
1, No. 12, 2015

Benedict Anderson, **Hayali Cemaatler (Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması)**,
çev. İskender Savaşır, İstanbul, Metis Yayınları, 2015

Bharatiya Janata Party, “Our National Identity”,
<http://www.bjp.org/documents/manifesto/bjp-election-manifesto-1998/chapter-2>,
(10.01.2017)

Bipan Chandra, Mridula Mukherjee, Aditya Mukherjee, **India Since Independence**,
India, Penguin Books, 2008

Bruce Desmond Graham, **Hindu Nationalism and Indian Politics: the Origins and
Development of the Bharatiya Jana Sangh**, Cambridge, Cambridge
University Press, 2008 (digitally printed version)

Burton Stein ve David Arnold, **Hindistan Tarihi**, çev. Müfit Günay, İstanbul, İnkılâp Kitabevi, 2015,

Celalettin Güngör, **Sömürge'den Ulusa Hint Milliyetçiliğinin Kökenleri**, Ankara, Gazi Kitabevi, 2001

Christophe Jaffrelot, “Narendra Modi between Hindutva and subnationalism: The Gujarati asmita of a Hindu Hriday Samrat”, **India Review**, 2016, 15:2,

Christophe Jaffrelot, “The Modi-centric BJP 2014 election campaign: New techniques and old tactics”, **Contemporary South Asia**, 2015, Vol. 23, No. 2

Daniel Twining, “India’s Modi Wave”, **The International Economy**, Spring 2014,

Sammyh S. Khan ve Ragini Sen, “Where Are We Going? Perspective on Hindu-Muslim Relations in India”, **Peace Psychology in Asia**, eds. C. J. Montiel ve N. M. Noor, New York, Springer, 2009

Yogendra K. Malik ve V. B. Singh, “Bharatiya Janata Party: An Alternative to the Congress (I)?”, **Asian Survey**, Vol. 32, No. 4 (Apr., 1992)

Cemil Meriç, **Jurnal Cilt I**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2001

Chetan Bhatt, **Hindu Nationalism Origins, Ideologies and Modern Myths**, New York, Oxford, 2001

Christophe Jaffrelot (ed.), **Hindu Nationalism: A Reader**, Princeton and Oxford, Princeton University Press, 2007

Christophe Jaffrelot, “*Refining the ‘Moderation Thesis’ Regarding ‘Radical Parties’*”

“, The Jana Sanh and the BJP between Hindu Nationalism and Coalition
Politics in India, 2010. <hal-01069458>

Christophe Jaffrelot, **The Hindu Nationalist Movement in India**, New York,
Columbia University Press, 1996

Dünya Bülteni, “Asya’nın Yükselen Gücü Hindistan”,

<http://www.dunyabulteni.net/guneydogu-asya/317333/asyanin-yukselen-gucu-hindistan-video>, (15.01.2017)

Edward Hallett Carr, **Milliyetçilik ve Sonrası**, çev. Osman Akınhay, İstanbul,
İletişim Yayınları, 1993

Frantz Fanon, **Siyah Deri Beyaz Maske**, çev., Cahit Koytak, İstanbul, Versus Kitap,
2014

G. D. Khosla, **The Murder of the Mahatma**, Mumbai, Jaico Publishing House,
1965

Gyan Prakash, **Mumbai Fables: A History of Enchanted City**, New Jersey,
Princeton University Press, 2010

Hermann Kulke and Dietmar Rothermund, **Hindistan Tarihi**, çev. Müfit Günay,
Ankara, İmge Kitabevi, 2001

Howard Spodek, “*In the Hindutva Laboratory: Pogroms and Politics in Gujarat, 2002*”,
Modern Asian Studies, 44, 2 (2010)

J. M. Roberts, **Dünya Tarihi I. Cilt: Tarih Öncesi Çağlardan 18. Yüzyıla**, çev.

İdem Erman, İstanbul, İnkılâp Kitabevi, 2011

James C. Davis, **Taş Devrinden Bugüne Tarihimiz İnsanın Hikâyesi**, çev. Barış

Bıçakçı, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2014

Jawaharlal Nehru, **Sosyal Devrimler Ulusal Savaşlar**, çev. Mehmet Emin

Bozarslan, İstanbul, Ant Yayınları, 1970

Jayant Lele, “*Saffronisation of Shiv Sena: Political Economy City, State and*

Nation”, **Economic and Political Weekly**, June 24, 1995

John Harriss, “*Hindu Nationalism in Action: The Bharatiya Janata Party and Indian*

Politics”, **South Asia: Journal of South Asian Studies**, 2015, Vol. 38, No. 4

Judith E. Walsh, **A Brief History of India**, New York, Facts on File, 2006

K. N. Panikkar, **Culture Ideology Hegemony - Intellectuals and Social**

Consciousness in Colonial India, London, Wimbledon Publishing

Company, 2002

K. N. Panikkar, **Culture Ideology Hegemony - Intellectuals and Social**

Consciousness in Colonial India, London, Wimbledon Publishing

Company, 2002

Karl Marx ve Friedrich Engels, **Seçme Yapıtlar Birinci Cilt**, çev. Muzaffer Ardos,

Sevim Belli, Ahmet Kardam, Kenan Somer, Ankara, İlkıyaz Basımevi, 1976

(düzenleyen Eriş Yayınları 2003)

Khalid Mahmud, “*Thackeray’s Shiv Sena*”, **The Rise of Hindutva**

Fundamentalism, South Asian Studies VII, Islamabad, Institute of Regional Studies, 2003

M. G. Chitkara, **Rashtriya Swayamsevak Sangh National Upsurge**, New Delhi, A.P.H. Publishing Corporation, 2004

Manjari Katju, “*Mobilization for Hindutva*”, **Religion, Power and Violence: Expression of Politics in Contemporary Times**, ed. Ram Punjyani, New Delhi, Sage Publications, 2005

Manju Parikh, “*The Debacle at Ayodhya: Why Militant Hinduism Met With a Weak Response*”, **Asian Survey**, Vol. 33, No. 7

Manu Bhagavan, “*Princely States and the Hindu Imaginery: Exploring the Cartography of Hindu Nationalism in Colonial India*”, **The Journal of Asian Studies**, vol. 67, no. 3, 2008

Marc Ferro, **Fetihlerden Bağımsızlık Hareketlerine Sömürgecilik Tarihi 13. Yüzyıl – 20. Yüzyıl**, çev. Muna Cedden, Ankara, İmge Kitabevi, 2002

Marc Ferro, **Fetihlerden Bağımsızlık Hareketlerine Sömürgecilik Tarihi 13. Yüzyıl – 20. Yüzyıl**, çev. Muna Cedden, Ankara, İmge Kitabevi, 2002

Mary F. Katzenstein, “*Origins of Nativism: The Emergence of Shiv Sena in Bombay*”, **Asian Survey**, Vol. 13, No. 4, Apr.,1973

Mary Fainsod Katzenstein, Uday Singh Mehta, Usha Thakkar, “*The Rebirth of Shiv Sena: The Symbiosis of Discursive and Organizational Power*”, **The Journal of Asian Studies**, Vol. 56, No. 2, May, 1997

N. R. Inamdar, **Political Thought and Leadership of Lokmanya Tilak**, New Delhi,
Concept Publishing Company, 1983

Nemai Sadhan Bose, **The Indian Awakening and Bengal**, Calcutta, Bose Press,
1960

Nemai Sadhan Bose, **The Indian Awakening and Bengal**, Calcutta, Bose Press,
1960

Partha Chatterjee, **Milliyetçi Düşünce ve Sömürge Dünyası**, çev. Sami Oğuz,
İstanbul, İletişim Yayınları, 1996

Partha Chatterjee, **Ulus ve Parçaları**, çev. İsmail Çekem, İstanbul, İletişim
Yayınları, 2002

Pradeep K. Chhibber ve Subhash Misra, “*Hindus and the Babri Masjid: The Sectional Basis
of Communal Attitudes*”, **Asian Survey**, Vol. 33, No. 7

Pralaya Kanungo, “*Myth of the Monolith: The RSS Wrestles to Discipline Its
Political Progeny*”, **Social Scientist**, Vol. 34, No. 11/12, Nov. – Dec. 2006

R. C. Majumdar, **British Paramountcy and Indian Renaissance**, Bombay,
Bharatiya Vidya Bhavan, 1965

R. C. Majumdar, **British Paramountcy and Indian Renaissance**, Bombay,
Bharatiya Vidya Bhavan, 1965

Ram Joshi, “*The Shiv Sena: A Movement in Search of Legitimacy*”, **Asian Survey**,
Vol. 10, No. 11, Nov., 1970

Ramesh Thakur, “*Ayodhya and the Politics of India’s Secularism: A Double-Standarts Discourse*”, **Asian Survey**, Vol. 33, No. 7

Rashtriya Swayamsevak Sangh, “Basic FAQ on RSS”, <http://rss.org/faq.aspx>,
(12.08.2016).

Richard Gordon, “*The Hindu Mahasabha and the Indian National Congress, 1915 to 1926*”, **Modern Asian Studies**, Vol. 9, No. 2, 1975

Romila Thapar, “*Epic and History: Tradition, Dissent and Politics in India*”, **The Past and Present Society**, No. 125 (Nov., 1989)

S. Natarajan, ***A Century of Social Reform in India***(P.B. Gajendragarkar’in
önsözünden), Bombay, Asia Publishing House, 1962

Sebastian Schwecke, **New Cultural Identitarian Political Movements in
Developing Societies: the Baharatiya Janata Party**, New York, Routledge,
2011

Smile O Smile, “Why I Killed Gandhi-Nathuram Godse’s Final Address to the
Court”, [http://www.smileosmile.com/celebrities/why-i-killed-gandhi-
nathuram-godses-final-address-to-the-court/](http://www.smileosmile.com/celebrities/why-i-killed-gandhi-nathuram-godses-final-address-to-the-court/), (10.11.2016)

Stephen Murphy, “*Last Day of the Mahatma*”, **Journal of the Geological Society of
India**, Vol. 79, January 2012

Stuart Corbridge and John Harriss, **Reinventing India: Liberalization, Hindu
Nationalism and Popular Democracy**, Cambridge, Polity Press, 2006

Suhas Palshikar, “*Shiv Sena: A Tiger with Many Faces?*”, **Economic and Political Weekly**, Vol. 39, No. 14/15, Apr. 3-16, 2004

Sujata Patel, “*The Popularity of the Shiv Sena: Urbanisation and Its Consequences*”, **Asian Studies Review**, Vol. 19, No. 3, April 1996

T. C. A. Raghavan, “*Origins and Development of Hindu Mahasabha Ideology: The Call of V D Savarkar and Bhai Parmanand*”, **Economic and Political Weekly**, Vol. 18, No. 15, 1983

The Times of India, “RSS is on a roll: Number of Shakhas up 61% in 5years”,
<http://timesofindia.indiatimes.com/india/RSS-is-on-a-roll-Number-of-shakhas-up-61-in-5-years/articleshow/48498034.cms>, (12.08.2016)

Thomas Blom Hansen, **The Saffron Wave: Democracy and Hindu Nationalism in Modern India**, Princeton, Princeton University Press, 1999

Thomas Blom Hansen, **Wages of Violence: Naming and Identity in Postcolonial Bombay**, New Jersey, Princeton University Press, 2001

Vaibhav Purandare, **Bal Thackeray & The Rise of The Shiv Sena**, New Delhi, Roli Books, 2012

Y. Hikmet Bayur, **Hindistan Tarihi**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1950

Yasmin Khan, “*Performing Peace: Gandhi’s assassination as a critical moment in the consolidation of the Nehruvian state*”, **Modern Asian Studies**, Vol. 45, No. 1, January 2011

ÖZET

Bu çalışmada, Hindistan'da 21. yüzyılda yükselişe geçen Hindu milliyetçiliğinin ortaya çıkış süreci ve Hindistan siyasetini nasıl etkilediği incelenmiştir. Tezin amacı bugün Hindistan'da iktidar olan Hindu milliyetçiliğinin anlamlı bir okumasını yapabilmek için bu milliyetçiliğin tarihsel gelişimini ortaya koyabilmektedir. Çalışmanın birinci bölümü Hindu milliyetçiliğinin ortaya çıktığı kolonyal dönemi ele almıştır. Kolonyal dönemde Hindistan'da Hindu milliyetçiliğiyle eş zamanlı olarak Hint milliyetçiliği de doğmuştur. Bu bölümde, bu iki milliyetçiliğin farkları ortaya koyulmuş ve tezin asıl konusunu oluşturan Hindu milliyetçiliğinin kolonyal dönemde nasıl şekillendiği anlatılmıştır. İkinci bölümde, Hindistan'ın İngiliz yönetiminden Hindistan ve Pakistan olarak ayrılışının Hindu milliyetçiliğinde yarattığı öfke sonucu bağımsızlık hareketinin sembolü haline gelen Mahathma Gandhi'nin bir Hindu milliyetçisi tarafından öldürülmesinin postkolonyal Hindistan'da Hindu milliyetçiliğinin yaşadığı gelişim seyrini nasıl etkilediği ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise Hindu milliyetçiliğinin Hindistan'da yükselişe geçtiği dönem incelenmiştir. Hindu milliyetçiliğini iktidara taşıyan unsurların neler olduğu açıklanmaya ve Hindu milliyetçiliğinin Hindistan siyasetini nasıl şekillendirdiği bugün Hindistan'da iktidar olan Bharatiya Janata Partisi'nin(BJP) izlediği politikalar üzerinden ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bharatiya Janata Partisi (BJP), Hindu milliyetçiliği, Hint milliyetçiliği, Narendra Modi, Rashtriya Swayamsevak Sangh (RSS), Vinayak Damodar Savarkar.

ABSTRACT

This study examines the emergence process of Hindu nationalism which is rising in 21st century in India and how it affects Indian politics. The aim of the thesis is to demonstrate the historical development of this nationalism in order to make a meaningful reading of Hindu nationalism, which is ruling India today. First part of this study discussed the colonial period when Hindu nationalism is emerged. In the colonial period Indian nationalism was born in India simultaneously with Hindu nationalism. In this section, the differences of these two nationalisms are revealed and how the Hindu nationalism that is the main theme of the dissertation was shaped in the colonial period. In the second part the study, it is discussed how the death of Mahathma Gandhi who becomes a symbol of independence movement by a Hindu nationalist, as a result of the anger created by Hindu nationalism that separates India from British rule as India and Pakistan., has affected the course of development of Hindu nationalism in postcolonial India. The third and final part of study examines rising period of Hindu nationalism in India. In this part, it is tried to put forward how Hindu nationalism shaped Indian politics through the policies of the Bharatiya Janata Party (BJP) and explain the elements which provides power to Hindu nationalism.

Key Words: Bharatiya Janata Party (BJP), Hindu nationalism, Indian nationalism, Narendra Modi, Rashtriya Swayamsevak Sangh (RSS), Vinayak Damodar Savarkar.